

9 RODNA GRUDA

september 1968

revija Slovenske izseljenske matice

Slika na naslovni strani:
Motiv iz Trente. Foto: Angelo Nemeč
Goriška turistična zveza, Nova Gorica

Spodaj: Suha pri Škofji Loki
Foto: Peter Pokorn

RODNO GRUDO izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica **ZIMA VRSCAJ**. Urednika: **INA SLOKAN** in **JOŽE PREŠEREN**.

Grafično oblikovanje: **SPELA KALIN-MÄCHTIG**

Izhaja dvanajstkrat na leto. V poletnem času izideta dve številki skupno. Letna naročnina za prekomorske dežele je 5 ZDA dolarjev. Za plačila iz inozemstva: Banque de Credit et Caisse d'Epargne, Ljubljana, 501-620-7-32002-10-575; za dinarska plačila 501-8-51. Poština plačana v gotovini. Rokopisov ne vračamo. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani.

izseljenski
piknik
škofja loka
4. julij 1968

Dve omizji z izseljenskega piknika v Škofji Loki: Pečnikovi iz Sallauminesa v Franciji (levo) in Kenikova družina iz Clevelanda s sorodniki iz domovine (desno)

RODNA GRUDA

revija Slovenske izseljenske matice

September XV. leto Št. 9

IZ VSEBINE:

Praznovanje v Škofji Loki
Izseljenska srečanja na Mirni,
v Murski Soboti in v Kamniški bistrici
Jože Prešeren: »Vse je bilo tako lepo...«

Zanimivosti — novice

Andy Turkman: »Stiki z domovino
so nam potrebni...«
Da bi se bolje razumeli...
Rudi Čačinovič, veleposlanik v Bonnu

Janez Zrnec: »Pojdem na Štajersko...«
Zdenko Roter: Daleč od dialoga
Jože Prešeren: Bolnišnici v starem kraju
zapustil 50.000 dolarjev
Jana Milčinski: En dan v Radencih
Matija Murko: Živahno politično poletje
v Jugoslaviji

Šport

NEWS
LES NOUVELLES
UČIMO SE SLOVENŠČINE

Zima Vrščaj: Silovite ženske demonstracije
v Ljubljani leta 1943

Kultura

Izobraževanje odraslih v Sloveniji
Tudi Ljubljana je lahko letovišče
Nove knjige
Pulj 1968
Filatelija

Naši po svetu

Jože Prešeren: Edward Kenik

Vprašanja - odgovori

Naši pomenki

Otroci berite

France Cvenkel: Zgodba o lovu na jazbeca

Humor

Janez Osat: Rodna gruda

Slovenski izseljenski koledar 1969

- Mislite že zdaj na novoletno darilo za vaše sorodnike in prijatelje!
- Razveselite jih z lepo, zanimivo, vsebinsko in slikovno bogato knjigo!
- Naročite zanje SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1969!
Cena koledarja je 3,00 dolarje ali enaka vrednost v drugi valuti. Poština in odprema sta že vračunani.
Izpolnite čimprej naročilnico in jo pošljite na naslov:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II
Jugoslavija

Odreži
izpolni
pošlji

Naročilnica

Naročam SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR
za leto 1969.

Pošljite en izvod (ali več, vpiši število izvodov)
na naslov:

Pošiljam denar ali ček priloženo, po poštni nakaznici, preko banke. Ali — denar pošljem po prejemu koledarja.

(Neustrezno prečrtaj.)

REVIEW

je jugoslovanska, bogato ilustrirana revija, ki objavlja članke iz vseh krajev Jugoslavije, z izbranimi fotografijami v odlični črno-beli in barvni tehniki.

REVIJA se tiska v srbohrvaščini, angleščini, nemščini, francoščini, španščini in ruščini.

REVIJO NAROČITE pri:

Redakcija REVIEW
Beograd, Terazije 31
Jugoslavija

Večer

berite najbolj razširjen politično informativni dnevnik severo-vzhodne Slovenije

VEČER

Oglašujte v njem, ker s svojo razširjenostjo jamči za vaš uspeh.

Izhaja vsak dan v štirih izdajah.

Poslovno združenje

Smelt

Skupnost metalurške, kemijske in električne tehnologije

LJUBLJANA, Titova 136, Poštni predal 465, Telefon centrala 413 633
Brzjav Smelt — Ljubljana, telex Yu 31 376

Z izkoriščanjem izkušenj članov združenja in dosežkov v svetu nudi SMELT sodobno izgradnjo investicijskih objektov, sodobno tehnološko opremo in posamezne usluge:

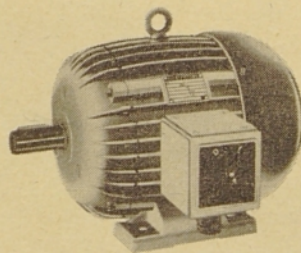
ekonomske ekspertize — raziskave — odrejanje tehnologije — idejne rešitve — glavne projekte — trening kadrov — spuščanje postrojenj v pogon — consulting usluge — montažo — nadzor — obzide industrijskih peči in podobno.

ČLANI ZDRUŽENJA:

LITOSTROJ, Ljubljana — METALNA, Maribor — STROJNA TOVARNA, Trbovlje — ENERGOINVEST, Sarajevo — DJURO DJAKOVIĆ, Slavonski Brod — VATROSTALNA, Zenica — RADE KONČAR, Zagreb — ZELEZARNA STORE, Store pri Celju — EM, ELEKTRO-INDUSTRIJA IN SPLOŠNA MONTAŽA, Maribor — SLOVENIJA PROJEKT, Ljubljana — ELEKTRO-PROJEKT, Ljubljana — GOSTOL, Nova Gorica — KOSTROJ, Slovenske Konjice — KEMOOPREMA, Trebnje — GRADIS, Ljubljana — ZKI, Domžale — ITAS, Kočevje.

DRAGI ROJAKI!

Ali ne bi bilo lepo, ko bi vas vsak teden obiskal prijatelj iz domovine in vam povedal, kaj je novega, kakšne uspehe so dosegli delovni ljudje in kaj jih tare? Vse to in še mnogo drugega zanimivega boste izvedeli, če vpišete svoje ime in naslov v spodnjo naročilnico in jo pošljete na naslov slovenske ilustrirane revije »Tovariš«, Ljubljana, Tomšičeva 3. V kratkem bo prišel vsak teden k vam na obisk.

Priporočamo naše izdelke:

Elektromotorje
Vodne in hladilne črpalke
Rineže — elektrohidravlične mehanizme
Brusilne in polirne stroje
Zidne ventilatorje
Svetilke

NAROČAM

ilustrirano
revijo
TOVARIŠ

Ime:

Ulica:

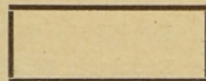
Mesto:

Država:

„Tovariš“
Ljubljana
Tomšičeva 3
Jugoslavija

Podpis:

Letna naročnina je 9,6 USA dolarjev, trimesečna 2,4 USA dol., plačljivo vnaprej na Kreditno banko, Ljubljana, Subičeva 1, tek. rač. 501-620-7-32000-160 s pripisom »Za revijo Tovariš«

Čitljivo izpolni in odpošlji v pismu

ELEKTROKOVINA

MARIBOR

JUGOSLAVIJA

Tržaška c. 109, telex 33 131, telefon 32 250, telegram ELKO MARIBOR

PRAZNOVANJE V ŠKOFJI LOKI

Iz pisanega mozaika prizorov s piknika v Škofji Loki: pozdravni govori, živahna omizja in razgibani pomenki. Okrašeno pleteno srce je vesel dobil rojak iz Kanade. Zapel je duet Cilka in Eddie iz Clevelanda, srečali pa smo tudi pravo »miss«, ki je bila Danica Zivec iz San Pedra v Kaliforniji, sicer pa prava Dolenjka

Škofja Loka je 4. julija pozdravila izseljence z vsega sveta, njihove sorodnike in druge goste svečana, vsa olepšana in prenovljena. Že ob vstopu v mesto so želeli dobrodoščilo številni transparenti, mlaji, pod gradom pa še dekleta v narodnih nošah, ki so gostom pripenjala rdeče nageljne, in kočijaži, ki so goste pripeljali vse do veselišnega prostora. Že sam uvod je obetal, da bomo priča dobro pripravljene prireditvi, pravemu praznovanju našega skupnega praznika — srečanja s številnimi prijatelji in znanci, srečanja z domačini, z domovino.

V dolgem lipovem drevoredu, okrog Škoparjeve bajte in po vsem bivšem grajskem dvorišču so se vse dopolne zbirale skupine gostov, ansambel Igor Jamnik iz Žabnice pa je igral poskočne melodije. Pravi smisel praznika pa se je že začel: srečevali so se znanci, si stiskali roke, se spominjali prejšnjih srečanj in marsikatera skupina je že sama zase zapela pesem. Vreme je bilo ta dan kot naročeno, le redki oblaki so zakrili sonce in ublažili poletno vročino.

Ob enajstih se je začel uraden program z otvoritvenimi govori. Najprej je vsem gostom zaželel prisrčno dobrodoščilo predsednik občinske skupščine Škofja Loka Zdravko Krvin, nato predsednik Slovenske izseljenske matice Franc Pirkovič in predsednik turistične zveze Slovenije dr. Danilo Dougan. Izmed tujih gostov se je zahvalila za gostoljublje Čikažanka, nekdanja domačinka Tončka Garden. V Sloveniji tokrat ni bila prvič, saj je že stara znanka in prijateljica. »S kakšnimi občutki sem prvič po tolikih letih stopila na rodna tla?« je dejala v svojem govoru Tončka Garden. »Tako kot drugi sem bila izredno presenečena nad razvojem Slovenije, Jugoslavije. Tako kot tisti, ki so danes prvič prišli nazaj, smo tudi mi takrat hoteli zvedeti čimveč o vsem: o svojem kraju, o življenju ljudi, o naši Jugoslaviji, o Titu... Kmalu pa smo videli, da na tako domovino mora biti vsakdo izmed nas ponosen!«

Vsi gostje Škofjeločanov so imeli ta dan na samem pikniku in v starodavnem mestu kaj videti: svojo spretnost so jim pokazale čipkarice iz Železnikov, odprli so razstavo Groharjeve slikarske kolonije, v samem programu na pikniku pa je na-

S spodnje slike boste lahko razbrali, kakšno je bilo resnično razpoloženje na pikniku, vsepovsod gostje v narodnih nošah in gledalci, navdušeni nad programom. Seveda so naši slovenski Amerikanci dali prireditvi značilen pečat; na pikniku so mnogi sklenili nova poznanstva ali si obudili stare spomine.

Za spomin se je fotografiral tudi »kvintet« rojakinj. Med gledalci programa smo opazili tudi rojaka, veterana slovenskih društev Charlieja Pogorelca z ženo. Rojak Frank Virant pa je prav na pikniku proslavljal svoj 83. rojstni dan. Srečanja sta bili gotovo veseli tudi povratnica Milka Kresova in rojakinja Cecilia Sublova

stopila folklorna skupina iz Trziča, moški pevski zbor kulturno umetniškega društva »Ivan Cankar« iz Virmaš, kulturno umetniško društvo »Ivan Tavčar« iz Poljan, recitator Jože Logar iz Škofje Loke in še kdo. Pravi vihar navdušenja pa je požel nastop Mladinskega pevskega zbora iz Clevelanda pod vodstvom Cilke Valenčič in seveda nastop same Cilke, ki je zapela nekaj slovenskih narodnih. Marsikoga je presenetil tudi nastop Edwarda Kenika iz Clevelanda, ki je zapel nekaj pesmi iz svojega priljubljenega repertoarja. Ob koncu pa sta skupno, v duetu navdušila zbrano občinstvo oba — Cilka in Edward.

Seveda ni na pikniku manjkalo tudi tradicionalne dražbe za okrašeno pleteno srce v korist Slovenske izseljenske matice. Tokrat je naše srce odšlo v Kanado...

Ob zvokih poskočnih Slakovih viž se je potem do poznega večera sukalo staro in mlado. Nekateri iz oddaljenejših krajev so začeli odhajati, ko so drugi šele prihajali. Ko se je znočilo, so na Kranjcelnu nad prireditvenim prostorom zagoreli kresovi, ki so pomenili svečan zaključek piknika, obenem pa vabilo: »V Škofji Loki ste vedno dobrodošli!« Res, marsikdo je glasno obljubljal, da bo sem še prišel, saj je bil en dan premalo, da bi si ogledal vse, kar je tu zanimivega. Že sedaj pa obljublajo tudi domačini, da bodo podobno prireditev pripravili tudi prihodnje leto.

IZSELJENSKA SREČANJA

na Mirni, v Murski Soboti
in Ramniški Bistrici

Pod starodavnim mirenskim gradom je bilo v nedeljo, 14. julija, zelo živahno in seveda prijetno. Pravzaprav ni bilo nič drugače že prejšnji večer, ko so tu Kostanjevičani uprizorili Finžgarjevega »Divjega lovca«, le da je bilo razpoloženje v nedeljo popoldne še boljše. Za to pa so poskrbeli združeni moški pevski zbor s Koroške, folklorna skupina iz Preddvora pri Kranju, godba iz Trebnjega in instrumentalni ansambel, ki je igral pozneje za ples.

Tu je bilo namreč drugo srečanje dolenskih izseljencev, prvo je bilo lani v Kostanjevici ob Krki. Za to priložnost je

bila Mirna vsa v zastavah, že na začetku vasi pa je rojake pozdravljal velik napis, razpet nad cesto. Srečanja se je udeležilo veliko izseljencev iz raznih dežel, predvsem iz ZDA, med drugimi udeleženci pa so bili tudi predsednik Slovenske izseljenske matice Franc Pirkovič, bivši podpredsednik matice in sedaj pomočnik državnega sekretarja za zunanje zadeve Mitja Vošnjak in drugi.

In potem je v ta čudovito lepi svet zadonela pesem koroških pevcev. »Čej so tiste stezice« je zvenela tako lepo, da si je marsikdo od rojakov obrisal solzo, ki se mu je utrnila ob spominu »na stezice«, ki jih je ubiral kot mlad fant ali dekle, preden je odšel v svet. Toda otožne misli so brž pregnali prešerni vriski plesalcev iz Preddvora — ob poskočnih polkah in valčkih so marsikoga zarsbele pete!

Na lanskem, prvem srečanju dolenskih izseljencev v Kostanjevici so sodelovali pevci s Tržaškega, za letos pa so prireditelji povabili združeni pevski zbor s Koroške. V njihovem imenu je vse navzoče pozdravil predsednik Slovenske prosvetne zveze iz Celovca dr. Franc Zwitter:

»Koroški Slovenci smo veseli in srečni, da smo se lahko odzvali vašemu povabilu, da tukaj z vami praznujemo srečanje vseh Slovencev, da tukaj z vami praznujemo globoko vsebino domovine.«

Po slavnostnem delu srečanja pa je prišlo na vrsto vse drugo: ples, pesem, pa seveda dobra kapljica in druge dobrote za »pod zob«. Razpoloženje je bilo tako, kot se spodobi resnično veselim, sproščenim ljudem. Še celo stara mamca — Neža Gorjup iz Zabrdja pri Mirni — se je dobro imela. Bila je gotovo najstarejši udeleženec srečanja, saj bo čez 16 mesecev stara že 100 let. Pa vendar je prišla pogledat, če bi morda le srečala kakšnega znanca. Gorjupova mama je bila namreč pred dolgimi leti sama izseljenka. Od leta 1913 do 1928 je živela v Pennsylvaniji v Ameriki. Nobenega znanca ni srečala, saj vse njene vrstnike že krije zemlja, zato pa je našla mnogo novih prijateljev, ki se bodo te živahne ženice še dolgo spominjali.

Na praznik vstaje slovenskega naroda, 22. julija, pa so se v metropoli Prekmurja, v Murski Soboti, zbrali na prijateljskem srečanju rojaki, ki jim je zibelka tekla v tem delu naše domovine.

S predsednikom podružnice Slovenske izseljenske matice Štefanom Antaličem smo se ob tej priložnosti na kratko pogovorili. Prvo vprašanje je bilo, kakšen je letošnji obisk rojakov v Prekmurju.

»Nekoliko slabši sicer kot prejšnja leta,« je odgovoril, »značilno pa je tudi to, da jih ni toliko doma, se več gibljejo, dosti jih je šlo na morje, na planine itd., tako da jih je malo in zato je bil tudi obisk na današnji prireditvi nekoliko slabši kot običajno.«

»Kako pa je potekalo današnje srečanje rojakov?«

»Najprej smo priredili razstavo fotografij umetnika Jožeta Kološe pod naslovom »Moj rodni kraj«, katero so si naši izseljenci ogledali, potem smo položili vence pri spomeniku Štefana Kovača in spomeniku prekmurskih literatov, si ogledali muzej, nato pa je bila v gradu kratka prireditev s pevskim zborom in zabavnim sporedom.«

»Prejšnja leta ste priredili navadno po dve taki srečanju?«

»Tudi letos ju bomo pripravili, drugo srečanje bo v Lendavi, od koder je tudi precej naših ljudi v svetu.«

Rojakov na srečanju v Murski Soboti tokrat res ni bilo veliko, vendar tisti, ki so bili, bodo odnesli z njega v svoje nove domovine mnogo prijetnih vtisov, saj so se domačini zares potrudili, da bi jim bilo kar najlepše.

Tudi podružnica matice za Kamnik in Domžale je letos spet pripravila nadvse prijetno srečanje v prelepi Kamniški Bistrici. Drage goste so pozdravili fantje in dekleta v narodnih nošah. Nagelj in roženkravt so jim pripeli na prsa, pa še kozarček slivovke so ponudili za veselo dobrodoščilo. Potem je zavriskala harmonika, fantje in dekleta so zapeli in zaplesali. Kasneje so prišli še pevci kamniške Lire. Tako so zapeli, da je kar zvonilo. Ob dobri kapljici in okusnem prigrizku so se veselo razpletali pomenki med prijatelji in znanci, ki so se zbrali z raznih strani sveta (iz Amerike, Kanade, Francije, Nemčije, Avstralije in drugod).

Prav prijetno izseljensko srečanje je pripravila tudi novogoriška podružnica matice. Prireditev je bila zadnjo soboto v juliju v prijazni Vipavi. Več o njej vam bomo povedali v prihodnji številki.

Dva prizora z izseljenskih srečanj, ki sta si bili po namenu precej podobni, sicer pa precej oddaljeni eno od drugega: na prvi sliki je prizor iz Kamniške Bistrice, ko dekleti v narodnih nošah pozdravljata rojaka Okorna iz Avstralije, druga slika pa prikazuje zanimiv prizor gorenjskih ljudskih plesov, ki jih je izvedla folklorna skupina v Mirni na Dolenjskem

Slike na tej strani nam pojasnjujejo dogodke po vrsti: vesel sprejem na letališču, pozdravi predsednika in tajnika Matice, naslednji dan pa je že bilo treba sesti v Transturistov avtobus, ki je mlade pevce popeljal na pot po Sloveniji. Srečanja, ki jih mladi pevci zlepa ne bodo pozabili: piknik, obisk Adamičeve rojstne hiše, kobilarna v Lipici

Foto: Jože Prešeren

»VSE JE BILO TAKO LEPO...«

Odkrivati Slovenijo z mladimi clevelandskimi pevci, ki so imeli globoko v zavesti občutek, da izvirajo iz te dežele, je bilo doživetje posebne vrste. Morda še posebej zato, ker so bili to v resnici mladi ljudje, željni zvedeti čimveč in videti čimveč, tako da za utrujenost skoraj ni bilo časa. Ko smo jih skoraj za šalo spraševali, kaj jim je bilo najbolj všeč, se nihče ni mogel odločiti samo za eno stvar. Vsem je bilo všeč vse. Navdušeni so bili nad slovenskimi gorami, pa nad slovenskim morjem in nad zelenimi dolinami s kozolci, ki so za slovensko pokrajino tako značilni. V Lipici so občudovali čredo plemenitih belih konj, z zanimanjem so si ogledovali muzeje in vse, kar so jim gostitelji želeli pokazati, s pravo radovednostjo pa so poslušali nekatere izmed slovenskih mladinskih pevskih zborov. Tako so slišali, kako zveni slovenska pesem doma.

V Šmarjeških Toplicah, kjer so bili mladi pevci gostje dva dni, smo se z nekaterimi izmed njih zapletli v pogovor. Hoteli smo si priti na jasno, kaj je vsakega izmed njih v naši deželi tako pritegnilo. »Vse je tako zelo lepo,« nam je rekla petnajstletna Terry Novak. »Posebno lepa doživetja pa so bila na koncertih. Bali smo se, da se bomo zmotili pri izgovorjavi slovenskih besed...« Terry poje v zboru že pet let, razen tega pa igra tudi klavir, pravi pa, da bi se rada glasbi resno posvetila. »Najvažnejše pri sodelovanju z zborom,« pravi Terry, »je petje. In pa zavest, da prenašamo bogato slovensko kulturo tudi na druge.«

Poiskali smo še Suzy Vadnal, ki je na vseh koncertih navdušila poslušalce s pesmijo »Izidor ovčice pase«. Nad čem je bila v Sloveniji najbolj presenečena? »Najbolj všeč mi je bila slovenska pokrajina, pa tudi ljudje so tako prijazni. Kaj se mi je najbolj vtisnilo v spomin? Slap Savica!« Suzy Vadnal je stara 9 let, v zboru pa nastopa že tri leta. O tem, kdaj bo prenehala peti, še ne razmišlja, saj pravi, da poje tako rada.

Za kratek razgovor smo naprosili še Denise Lamm, predsednico zbora. Kaj bi lahko povedala o turneji po Sloveniji? »Kamorkoli pridemo, povsod so ljudje tako prijazni do nas, vzdušje je tako, da se moramo dobro počutiti. Naš zbor je kot ena sama velika družina. Radi pojemo skupaj

in se učimo vedno novih slovenskih pesmi, ki so sicer težke, vendar pa zelo lepe. Zelo smo veseli in počaščeni, da smo lahko prišli na gostovanje v Slovenijo in upamo, da bomo prišli še kdaj. To je zelo lepa dežela . . .«

Joseph Valenčič je bil eden izmed petih fantov, ki so se udeležili turneje. Tudi on je rade volje pristal na naš razgovor. »Rad se bom spominjal vseh obrazov,« je rekel, »ki sem jih srečal tokrat, ob mojem drugem obisku v Sloveniji. Nastop v Ilirski Bistrici mi bo še posebej ostal v spominu, ker sem vedel, da me poslušajo tudi moji sorodniki.« Joseph nastopa v zboru že osem let, že ves čas po vrnitvi s prvega obiska v starem kraju. Kaj je njegov hobby, poleg petja seveda? »Rad zbiram znamke. Zdaj jih imam že okrog 4.000.« In kaj je njegova največja želja? »Rad bi se vrnil v Slovenijo spet prihodnje leto in ostal tu dalj časa, da bi ves čas toliko ne hiteli in da bi si lahko ogledal več stvari.«

O samih koncertih Mladinskega pevskega zbora krožka št. 2 S.N.P.J. smo poročali že v prejšnji številki. In v krajih, kjer so nastopili, jih ljudje še zlepa ne bodo pozabili. Saj je bil njihov nastop doživetje posebne vrste. Njihov strah, da slovenskih besedil ne bodo pravilno izgovarjali, je bil neupravičen. Za to gre vsekakor ponovno priznanje njihovi zborovodkinji Cilki Valenčič. Ob nastopih je bilo sicer čuti, da so ameriške pesmi zapeli bolj sigurno, vendar pa so slovenske pesmi zvene iz njihovih ust toliko bolj prisrčno in sveže. Posebej še pesem Slovenec sem, Moja kosa je križavna in še katera. Za nekatere pesmi bi lahko celo trdili, da so jih zapeli uglašeno, kot jih zapoje celo malokateri pevski zbor v domovini. Koncerti so torej uspeli bolj kot je marsikdo predvideval.

Pridružujemo se lahko njihovi skupni želji, da bi ta njihov obisk in turneja po Sloveniji ne bila zadnja. **Jože Prešeren**

Rojake iz evropskih dežel opozarjamo na oddajo RTV Ljubljana za naše izseljence in delavce, ki delajo na tujem. Oddaja je vsako soboto ob 22.10 na srednjem valu 327.1 m

Na levi predstavljamo predsednico zbora Denise Lamm. V hladni senci pred kulturnim domom v Brežicah so posedle mame in stare mame, ki so otroke naučile pesmi in slovenske besede. Mimogrede so si ogledali edinstveno osnovno šolo v Kostanjevici na Krki. Zadnji dve sliki sta z odhoda. Vstop v letalo in zbor pred letalom družbe Swissair.

Andy Turkman:

**»Stiki z domovino
so nam potrebni...«**

Sredi julija si moral v Ljubljani poiskati v resnici »globoko« senco, če si se hotel vsaj za silo ohladiti. In pogovor v taki vročini, ko ti vse teče z obraza, res ni prijeten. Zato sva z Andyjem Turkmanom iz Clevelanda izbrala vrt hotela Union, kjer sva se v senci košatih kostanjev (seveda ob hladnem pivu) lahko v miru pogovorila o marsičem. Andy Turkman je v Clevelandu, pa tudi v drugih krajih ZDA, kjer so naseljeni Slovenci, dobro znan, saj vodi trgovino TIVOLI Imports, ki jo naši ljudje radi obiskujejo, aktivno pa se udeležuje tudi pri pevskem zboru »ZARJA«, kjer je med najstarejšimi pevci. Snovi za pogovor je bilo res dovolj.

»Slovenci radi kupujejo knjige, le da so se tiste, ki jih dobivam iz Jugoslavije v zadnjem času precej podražile. Res, da so po zunanosti zelo lepe, vendar pa je cena za zdaj še najbolj važna. Bolje pa se pri nas prodajajo gramofonske plošče iz domovine z vsemi vrstami slovenske narodne in zabavne glasbe.«

»Kateri slovenski ansambel pa je v Ameriki trenutno najbolj popularen?«

»Že precej časa ansambel Lojzeta Slaka, ki je posebno všeč že v Ameriki rojenim Slovencem. To je predvsem zaradi njegove diatonične harmonike. Nekateri drugi pa zelo cenijo Avsenika, dobro pa poznajo tudi druge slovenske ansamble.«

»Po čem je v vaši trgovini največje praševanje?«

»Nujno potrebujemo učbenike za učenje slovenskega jezika. Za ploščo, ki jo pripravlja Matica, že sprejemam naročila. V Ameriki rojeni Slovenci, ki imajo v Sloveniji sorodnike, bi se pred obiskom radi naučili vsaj nekaj osnovnih pojmov, da bi se lahko pomenili s svojimi ljudmi. Nezanje jezika je največja ovira za večji razmah izseljenskega turizma iz ZDA. Imamo tudi več slovenskih šol, nimamo pa pravih učbenikov. Mi, starejši izseljenci, smo svoje že storili, zdaj ne moremo več dosti. Zato potrebujemo pomoč domovine. Potrebujemo tudi več tiska iz domovine v angleščini, prospektov, zgodovino slovenskega naroda idr. Ko bodo ljudje več ve-

deli o Sloveniji, se bodo laže odločili za potovanje.«

»Kaj pa sodite o dejavnosti slovenskih društev v Clevelandu?«

»Starejših ljudi, ki so se udeleževali v raznih pevskih zborih in drugih kulturnih skupinah, ni več. Opažamo pa, da je še vedno veliko zanimanje za slovensko kulturo. Pogosto pa manjka tudi gradiva, predvsem lahkih ljudskih operet. Vse, kar je bilo nekdanj tako priljubljeno med našim občinstvom, je danes že preveč obrabljeno. Potrebovali bi tudi kakega svetovalca, dirigenta, ki bi lahko vodil ali pomagal v več zborih hkrati. Upamo in želimo, da bi ga v resnici kaj kmalu dobili. Zdaj ima namreč pri nas dirigent dvojno delo — pevec mora učiti petje in jezik, saj večina slovensko že ne zna več.«

Andyju Turkmanu slovenska govorica še gladko teče, pa čeprav je bil tudi on rojen že v Ameriki. Govorila sva še o letošnjih obiskovalcih, ki jih bo vsaj toliko, če ne še več kot lani, o številnih negodovanjih glede naše letalske družbe JAT, ki ne ve, kaj je to točnost, pa še o čem. Kasneje je seveda obiskal tudi svojega očeta, ki je bil na obisku v svojem rojstnem kraju — v Predjambi pri Postojni.

J. P.

»Da bi se bolje razumeli...«

Med letošnjimi obiskovalci iz Združenih držav smo na Matici srečali tudi znano učiteljico na slovenski šoli na Waterloo cesti v Clevelandu **Tončko Kennick**. Napsili smo jo, naj nam na kratko pove kaj o delu in namenu šole, kjer poučuje slovensščino. »Namen naše šole je,« je dejala, »da bi se v Ameriki rojeni Slovenci, ki potujejo v Evropo in seveda v Slovenijo, naučili osnov slovenskega jezika ali pa si izboljšali svoje skromno znanje. S sorodniki v »starem kraju« se hočejo pogovoriti po slovensko, tako kot so se njihovi starši. Seveda so v šoli po večini že odrasli ljudje.«

Obljubila nam je, da nam bo delo v šoli sama obširneje opisala v dopisu za Rodno grudo. Posebej nas je veselilo, da smo se lahko po slovensko pogovorili tudi z njeno hčerko **Virginio Beattie**, ki je po poklicu učiteljica, zelo pa se zanima za prevajanje sodobnih slovenskih leposlovnih del v angleščino. Pri njenem delu ji želimo veliko uspeha.

Redek gost iz Čila

V Čilu ne živi prav dosti naših ožjih rojakov, močnejša je hrvaška, dalmatinska kolonija. Da pa smo tudi Slovenci razpredli svoje korenine na ta konec Latinske Amerike, je živ dokaz **Ivo Jeretič Jakin**, doma iz Goriških Brd, ki živi v Santiagu de Chile že skoraj dvajset let. Že nekajkrat je bil na obisku v domovini, »pol poslovno, pol turistično«, pravi, in tako ohranja tesnejše stike z rodno deželo. Je tudi reden bralec Rodne grude, za katero pravi, da jo prebere od prve do zadnje besede. Želimo mu, da bi nas še obiskal, pa tudi sam kaj napisal o življenju male slovenske naselbine v Čilu.

Izmenjava mnenj

Na letošnjem sprejemu slovenskih izseljencev na izvršnem svetu Slovenije, sprejel jih je član izvršnega sveta Slovenije Bojan Lubej, so imeli prisotni priliko povedati in izmenjati mnenja o letošnji sezoni obiskov v stari domovini, Bojan Lubej pa jim je izrazil pristržno dobrodošlico in vabilo tudi za prihodnja leta. Na sprejemu so bili zastopani slovenski izseljenci iz Združenih držav, iz Latinske Amerike, Avstralije in iz Francije. Navzoč je bil tudi predsednik Slovenske izseljenske matice France Pirkovič.

Bili so nepozabni dnevi

IZ Francije letos žal ni bilo skupinskega obiska, vendar pa so naši rojaki iz te dežele v kar lepem številu spet prišli v Slovenijo na svoj letni oddih. Mnogi so pripotovali z osebnimi avtomobili. Med temi tudi družina Škrubova iz Merlebacha. Z avtomobilom jih je varno pripeljal sin Charlie, ki zna prav tako dobro, kakor igra harmoniko, voziti tudi avtomobil, saj je šofer po poklicu, v Marlebachu, kjer vodi zabavni ansambel, je med najboljšimi harmonikarji. V načrtu so imeli tudi krajši oddih na našem Jadranu. Ob povratku nam je Anton Škruba pisal, da so preživeli nepozabne dneve, čeprav jim ob morju vreme ni bilo vseskozi naklonjeno. Toda kljub vsemu se je dobro pregrel in se nadihal morskega zraka, kar mu je še posebej dobro delo, saj kot nekdanji rudar nosi kamen v pljučih. Ob dnevih, ko ni bilo vremena za kopanje so pa delali izlete. Obiskali so več naših lepih krajev.

Med letošnjimi redkimi gosti iz Urugvaja je bil tudi Pedro Bižal. Oglasil se je tudi na Matici. — Letos nas je ponovno obiskal tudi rojak Frank Rupert: na letališču smo ga posneli skupaj z narodnimi nošami in muzikantom

Nekateri bralci se morda še spominjajo septembrske naslovne strani pred dvema letoma. — Tonček iz Kanade med narodnimi nošami. Letos smo njegovo družino spet opazili med obiskovalci. — Rojakinjo Dolenčevo iz Kanade je na letališču pričakalo točno 24 sorodnikov! Naša znanka Tončka Gardnova se je na letališču najprej pozdravila s prijateljicama Klaro in Vero

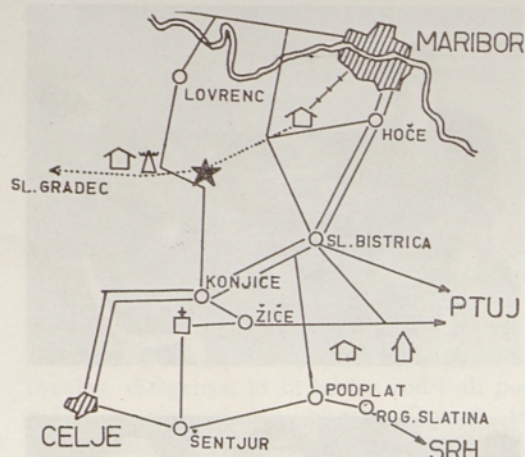
Rojak Frank Virant se nam je ob obisku na Matici pohvalil: »Letos pa sem pripeljal s seboj same mlade — hčerko, zeta in vnukinjo, ki poje pri mladinskem zboru.« Res mu pripadajo za to naše priščne čestitke, posebej pa seveda še za rojstni dan, ki ga je tiste dni proslavljal. Priznati moramo, da se kljub visokim letom še »dobro drži«, to pa nam je tudi ves čas sam potrjeval z dobro voljo in šegavostjo. Zaželeli smo mu veliko sreče pri lovu na divje zajce. O tem, če je tokrat kaj uplenil, nam ni povedal. Vsekakor pa želimo, da bi svojo družino pripeljal še kdaj

Na zgornji sliki vidimo Ivana Smrdela z ženo iz Argentine in s sestro Marijo iz Bača, kot jih je ujel naš sodelavec Mirko Ličen na celuloidni trak pred nebotičnikom v Novi Gorici. Na desni pa vidimo rojakinjo Novakovo iz Clevelanda, ki je bila letos drugič v Sloveniji, pripečjala pa je s seboj dve hčerki, obe pevki pri Mladinskem pevskem zboru krožka št. 2 SNPJ

»POJDEM NA ŠTAJERSKO...«

JANEZ ZRNEC

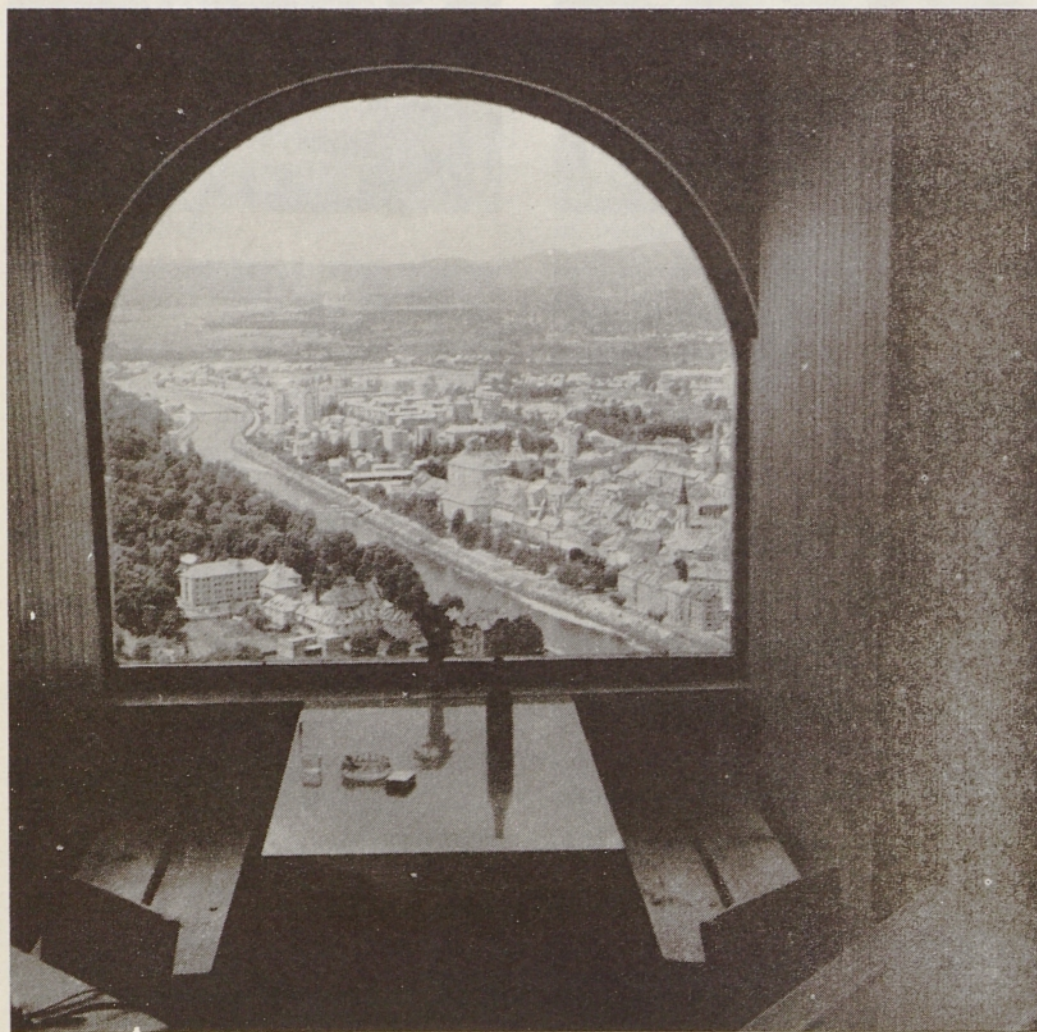
Pogled na Celje z gradu. Foto: Janez Zrnec

Tokrat bomo krenili iz Ljubljane proti severovzhodu in se bomo ustavili v Celju, mestu ob okljuku reke Savinje, ki se kmalu potem, ko zapusti mesto, začne prebijati skozi zasavsko hribovje do Zidanega mosta, kjer se izliva v Savo. Na tem kraju je nekoč stala že rimska Celeia, vojaško in trgovsko oporišče rimskega imperija. V srednjem veku se je zaradi ugodnega položaja tu razvilo novo mesto, še danes pa se dvigajo visoko pod nebo razvaline starega gradu nad mestom, simbola moči nekdanjih celjskih grofov. Rodbina je bila doma z gradu Žovneka in grofje Žovneški so postavili nad mestom trdnjavo v dvanajstem stoletju. Rodbina je bogatela, njihov pravi pomen pa se začne šele z grofom Hermanom, ki si je pridobil obsežne posesti na Hrvaškem in po vsej Sloveniji.

Kraljestvo treh zvezd

Grof Herman je imel sina Friderika, s katerim sta bila večino življenja sprta. Po očetovem naročilu in posredovanju se je Friderik poročil z Jelisavo, hčerko bogate hrvatske plemiške rodbine, seveda zato, da so Celjani pridobili nove posesti. Frideriku pa nasilno izvajanje očetove volje ni bilo po godu in zgodilo se je, da je Jelisava na zelo čuden način umrla. Friderik se je nato hotel poročiti z Veroniko, hčerko z majhnega gradu Desenice, čemur pa se je uprl stari Herman. Veroniko je obtožil čarovništva, vendar jo je deželno sodišče oprostilo. Staremu grofu je to prekrizalo načrte, zato je velel sina Friderika zapreti v ječo v stolpu, Veroniko pa je dal na nekem manjšem gradu utopiti. Pred smrtjo se je s Friderikom le pobotal, svoje volje pa mu kljub temu ni mogel več vsiliti.

Friderikov sin Ulrik se je povzpел še višje kot njegova prednika, zato je sosednje manjše plemstvo sklenilo, da ga ubijejo. To se jim je posrečilo, ko se je Ulrik mudil v Beogradu, kjer so se z Ogri dogovarjali o skupni obrambi pred Turki. Ostala je le vdova brez potomstva, ki pa ni hotela po dogovoru prepustiti posesti Habsburžanom. Vnela se je krvava vojna, v kateri se je proslavil Jan Vitovec, ki je pustil habsburška posestva, gradove in mesta širom dežele. Ljudska pesem ga opeva kot Pegama, kar izvira iz njegove narodnosti, bil je namreč Čeh. Celjski voj-

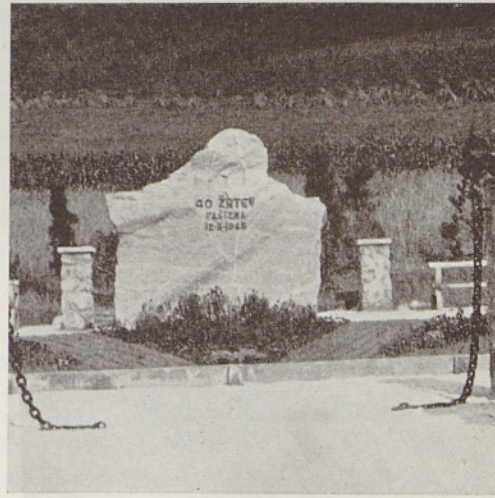
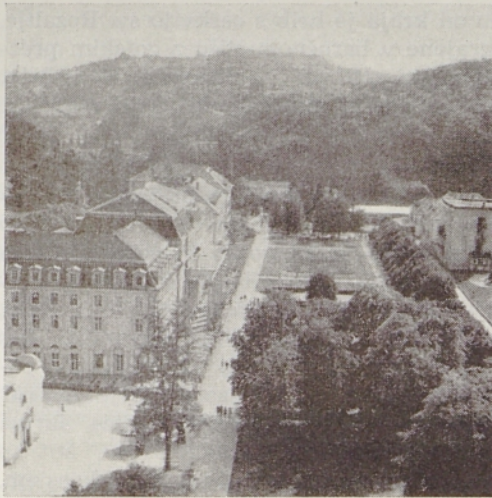
skovodja Vitovec je vojno izgubil in slava je šla hitro v pozabo. Od nekdanje moči je ostalo le zidovje. V delu starega gradu je celjsko olepševalno in turistično društvo zgradilo prijetno restavracijo, druge zidine pa je zaščitilo pred nadaljnjim razpadanjem. Restavracija je odprta vsak dan, obratujeta kuhinja in klet. S ploščadi je lep pogled na Celje in širo okolico. Če se boste kdaj mudili v Celju, se le pozvpite gor.

Spodaj je mesto

Celje ima z vsemi predmestji 33 tisoč prebivalcev, deli pa se v dva dela; v stari del z mnogimi arkadami in portali, ter novi del z modernimi stanovanjskimi stolpiči. Precej prebivalstva je zaposlenega v industriji; tu je cinkarna, kjer poleg cinka pridobijo tudi nekaj zlata, tovarna emajlirane posode, tovarna raznovrstnih barvil in tekstilna industrija z več obrati. Mesto ima dobre zveze z drugimi kraji z vlaki in avtobusi. No, in če bi kdo želel ostati v Celju dalj časa, tudi ne bo imel težav. Hotelov, gostiln in drugih turističnih objektov je dovolj. Na kratko si oglejmo še kulturnozgodovinske znamenitosti. Grofija je renesančno poslopje iz šestnajstega stoletja, v njej je muzej ter študijska knjižnica. Muzej NOB je v prenovljenem starem magistratu. Pri gledališču je še vidno staro obzidje s stolpi iz petnajstega stoletja, eden je priključen gledališču. Nekdanji spodnji grad Celjskih grofov pa je preurejen v vojašnico. Tudi ljubitelji cerkev bodo prišli na račun. V mestu je opatska cerkev z romanskim jedrom iz 12. stoletja ter gotsko kapelo iz 14. in 15. stoletja, Marijina cerkev je iz 13. stoletja in potem je še cerkev svetega Maksimiljana, v kateri je nekaj let služboval Primož Trubar.

Nekaj kilometrov od Celja so Štore, kjer je razvita železarska industrija. Ker daleč naokrog ni več železove rude, dovažanje iz oddaljenih rudnikov pa bi preveč stalo, topi železarna v Štorah le staro železo, rude pa bolj malo.

Ob cesti proti Rogaški Slatini stoji majhno lokalno središče v dolini Voglajne; Šentjur. V kraju je tovarna aluminijastega pohištva Alpos, kmetijski kombinat in kmetijska šola. Za izlete primerna okolica skriva mnogo znamenitosti. Severozahod-

Motiv iz Vranskega
Tinje na južnem Pohorju
Sv. Lovrenc na Pohorju

no od kraja je hrib s cerkvijo sv. Rozalije, zgrajene v baročnem stilu z gotskim prez-biterijem. Rifnik je nekoliko višji hrib, petinštirideset minut hoda je do vrha.

Grozdje in sadje v Posotelju

Ko pridemo v Šmarje pri Jelšah, dobi-mo vtis, da smo v malo večji vasi, čeprav je imel kraj pred vojno in še nekaj časa po njej naziv trga. Kraj je središče prijaz-nega Posotelja, pokrajine ob reki Sotli, ki že meji na sosednjo Hrvatsko. Res je Posotelje domače, gričevnata po-krajina, po kateri so raztresene domačije, vinogradi in sadovnjaki. Okolica skriva nekaj zgodovinskih znamenitosti, kot so cerkev sv. Roka z rokokojskim okrasjem, baročna cerkev sv. Mihaela z Jelovškovimi freskami ter naselje Lemberg, nekdanj pomemben trg pod Bočem, s cehovskimi obrtni in daleč znanimi sejmi pa še in še. Od tu je tudi izhodišče planinske ture na 698 metrov visok hrib Boč s planinsko ko-čo in razglednim stolpom na vrhu.

Enajst kilometrov je v Rogaško Slatino, po vsem svetu znano zdravilišče, kjer iz-vira zdravilna voda. Takoj, ko pridete v Rogaško Slatino, veste, da ste v lepo ure-jenem turističnem kraju. Vsepovsod se razprostirajo parki, med zelenjem pa se belijo hoteli in zdraviliški domovi. Zdra-vilni vrelci slovijo že 300 let, saj zdravijo skoraj vse bolezni. Vendar vsa voda ni enako močna. Na dan prihaja v treh vrel-cih, ki se med seboj razlikujejo, Tempel, Styria in Donat; zadnja je najmočnejša. V hotelih zabeležijo letno četr-t milijona no-čitev.

Iz Rogaške Slatine je prijetna tura na grič Bellevue z istoimenskim gostiščem, le pol ure hoje. Prav tako je le pol ure oddaljena steklarna, kjer izdelujejo pred-vsem predmete iz kristala, vaze, servise ter še mnogo drugih okrasnih predmetov iz stekla.

Proti severu

Prvi večji kraj proti severu, kjer se ce-sta iz Rogaške Slatine priključi medna-rodni za Maribor in Dunaj, je Slovenska Bistrica. Neposredno iz mesta se polagoma vzpenja cesta skozi Šmartno k Trem Kra-ljem. Odpira se čudovit pogled v dolino, na vinograde, kjer uspeva grozdje za sve-tovno znano vino Ritoznojčan. Po tej ce-sti so nekoč potovali že Rimljani, saj so

ob njen še dobro vidni kamnolomi iz rim-skih časov. V planinskem domu pri Treh Kraljih je mogoče prenočiti, prav tako imajo dobro kuhinjo in klet. Nedaleč iz vasi Planina, prav pod planinskim domom, stoji obnovljena partizanska bolnica Jes-sen, zgrajena 1944. leta. Če gremo po stezi mimo Črnega jezera ter mimo koč na Osankarici, pridemo do kraja, kjer je pa-del legendarni pohorski bataljon.

Ljubitelje pohorskih gozdov bo privabi-la pot na Pesek, kjer je dobro opremljena planinska kočica s prenočišči.

Pa se spet vrnimo v Bistrico. Mesto je nastalo v trinajstem stoletju. Bilo je moč-no utrjeno, z obzidjem in mogočnim rav-ninskim gradom, vendar so ga Turki 1529. leta zavzeli in izropali. Po tem dogodku se je začelo širiti tudi zunaj mestnih zidov.

Nepozaben pa ostane turistu posnetek ob vznožju zelenih gričev, v gostišču in daleč znanem letovišču Štatenbergu, ki stoji ob sotočju Ložnice in Dravinje. Grad Štatenberg, mogočno baročno poslopje, je dostopen po cesti, mimo znamenitega sa-mostana Studenice, katerega zaščitnik je bil Otokar Češki. V okolici se turist lahko poda na lov ali ribolov, v gradu, ki je na-menjen izključno turistom pa imajo na razpolago športne jahalne konje.

Ob cesti nazaj proti Celju

Ob cesti, pod 1014 metrov visoko Ko-njiško goro je naselje Slovenske Konjice. Mesto ima pomembno usnjarsko industri-jo, ki izvira še iz starih cehovskih časov. V kraju je sedež občine, prenočišča, gosti-šča in drugi turistični objekti. Kot zanimi-vosti naj omenim župno cerkev v roman-skem in gotskem slogu, občinsko hišo z vzdanimi rimskimi kamni in Trebniški dvorec iz 15. stoletja. V okolici so razva-line starega gradu na strmem hribu, ki je razpadel po obglavljenju lastnika Erazma Tattenbacha.

Nedaleč proč so tudi razvaline Žičkega samostana iz 12. stoletja, postavljenega v zavetju vinorodne Žičke gorice. V času vladavine Jožefa II. je bil samostan raz-puščen in prepuščen razpadanju, zdaj pa ga restavrira Zavod za spomeniško var-stvo.

Ko se po cesti vračamo nazaj proti Celju, nas bo ta povedla skozi manjši kraj Fran-kolovo, kjer so Nemci med vojno obesili 99

talcev. Iz celjskih zaporov so jih privedli, 100, ker je bil ubit visok nemški oficir. Le enemu je uspelo pobegniti. Na ta žalostni dogodek danes spominjata dva spomenika.

Dovolj bo zaenkrat, na našem drugem potovanju pa si bomo ogledali preostali del Pohorja, drugič spet kraje ob Dravi, enkrat pa samo mesto Maribor, saj se spodobi, da mu kot drugemu največjemu mestu v Sloveniji, posvetimo posebno potovanje.

Tradicionalno Ziljsko štehanje v Klečah pri Ljubljani

Dne 7. julija letos je bilo 11. tradicionalno ziljsko štehanje, ki ga je priredilo kulturno umetniško društvo Savlje-Kleče. To društvo je danes edino, ki je ohranilo ta običaj, in se trudi, da ga ohrani tudi vnaprej. Spodbudo za to so dobili od znane slovenskega folklorista Franca Marolta, ki je pripeljal v Ljubljano zaradi organiziranja tradicionalnega štehanja koroškega rojaka Franca Zwittra iz Ziljske doline. Le-ta je s pomočjo domačina Janka Snoja organiziral tudi pri nas in prav v ljubljanski okolici prvo ziljsko štehanje. Tako je skupina štehovcev iz Ježice prvič nastopila že v letih 1936 in 1937. Med drugo svetovno vojno je seveda ta običaj zamrl, vendar so ga obnovili leta 1953.

Letos je bilo na prireditvi veliko število domačinov in tujih gostov, ki so z zanimanjem spremljali hitro vihtenje rok fantov, oblečenih v stare ziljske narodne noše in jahajoče na konjih v polnem galopu. Pod spretnimi toda močnimi udarci se je sod, barigla, dokončno sesul. Zmagovalec je bil Srečko Dovč, ki je dobil 172 točk, takoj za njim je bil Marko Avšič, tretje mesto pa je dobil Stane Kermavner. Po končanem tekmovanju v zbijanju soda je bil še lov na obročke, narkar je dobil zmagovalec iz rok prve dečve lep venček imenovan »kranclč«.

Tekmovanje so zaključili štehovski fantje in dečve, ki so zaplesali ob spremljavi harmonike koroške narodne plese iz Ziljske doline.

Jože Mejač

Že nekaj mesecev domači in tuji listi veliko pišejo o vrelcu čudežne vode blizu mesteca Kladanj v Bosni. Ta voda ima baje pomlajevalno moč. Nekateri pišejo o tem resno, drugi s prizvokom humorja. Res pa je to, da je ta novica imela doma in po svetu precejšen odmev. Malo mestece Kladanj na Drinjači, mimo katerega so doslej hitela stoletja, ni da bi se ga skoraj dotaknila, so naenkrat začeli obiskovati turisti. Ti prihajajo iz raznih strani Jugoslavije, pa tudi z onkraj meje. Cilj vseh pa je isti: izvir na pobočju Konjuh planine, do katerega je treba potovati iz Klادنja še 17 kilometrov po ozki gozdni poti skozi kanjon reke Drinjače.

Z avtobusi, avtomobili, na motorjih, kolesih in peš, obloženi s steklenicami in celo s sodčki — potujejo ljudje proti izviru čudežne vode. Ob sobotah in nedeljah prihajajo obiskovalci kar v strnjenih procesijah.

Voda priteka v drobnem curku z gorskega pobočja. To je star gorski izvir, ki je zdaj zaenkrat še prav takšen kakor pred mnogimi leti. Njegovo učinkovitost so okoliški kmetje poznali še davno in so to vodo imeli za naravno zdravilo. Ustno izročilo pravi, da je nekoč v davnih časih ta voda zelo pomagala paši, ki je imel velik harem. Bil je že precej v letih, a voda, ki jo je stalno pil, ga je prav do pozne starosti obdržala pri močeh. Zato so tej vodi od nekdaj rekli »pašina voda«, v zadnjem času pa so jo turisti in največ še reporterji, ki pišejo o njej, preimenovali v »moško vodo«.

Voda ima rahel okus po železu in je zelo pitna kakor so pač večinoma vse studenčnice. Analize so pokazale, da ima ta voda lastnosti mineralnih voda. V koliko pa je koristna za moško moč, o tem strokovnjaki molče. Toda obiskovalci so v njeno moč prepričani, to pa je glavno. Baje so učinkovitost tega izvira, kakor pripovedujejo domačini, poznali že v stari Avstriji nekateri veljaki. Zdaj pa je bila ponovno javno odkrita in v prvih mesecih, ko se je o njej razvedelo, so ljudje nanjo naravnost navalili. Odnášali so jo kar v sodčkih. V Klادنju si jo dobil celo v gostilnah. Prodajali pa so jo tudi zunaj naših meja.

Posebno v Nemčiji je imela novica o vrelcu s čudežno močjo velik odmev. Zna-

šli so se tudi takšni, ki nameravajo s to vodo na debelo zaslužiti. Naj navedemo samo primer trgovca Gerharda Richterja iz Nürnberga, ki se je hitro znašel in se dogovoril za nakup 90 tisoč litrov vode. Reklamo o tej čudežni vodi je objavil v nemški televiziji, radiu in časopisju, kjer je sporočil, da pride kmalu na tržišče čudežna voda, ki vrača moškimi moč. Ime ji je dal »Herrenquelle« in napovedal, da jo bo prodajal v četrtlitrskih stekleničkah. Te reklame so sprožile val zanimanja in trgovec je začel prejemati na kupe pisem. Znašel se je pa še drugače. V edinem hotelu v Klادنju je za poletne mesece zakupil 50 ležišč za člane nemškega društva proti staranju. Člani tega društva bodo prihajali v Kladanj na »zdravljenje« za 14 dni. Vsak dan bo posamezni pacient v 3 obrokih spil en liter moške vode.

Tudi iz drugih dežel prihajajo v Kladanj ponudbe za izkoriščanje tega edinstvenega vrelca. Zaradi velikega navala so vrelac ogradili z bodečo žico in namestili v bližini čuvaja. Nedavno je sklenila, kakor poroča Delo 4. junija, pogodbo za izkoriščanje vrelca mešana družba iz Nemčije, pri kateri sodeluje kot partner tudi slovensko podjetje »Slovenijales«. To podjetje je sklenilo pogodbo, po kateri bodo letos za potrebe te družbe izvozili v države zahodne Evrope blizu 2 milijona litrov vode, ki jo po svetu že imenujejo »kladanjska termalna voda«. Pri sklenitvi pogodbe je mešana družba rudniku že izplačala predajem milijon nemških mark. Obenem so oskrbeli vse potrebno za stekleničenje vode, katero bodo polnili v pollitrške steklenice. Steklenica vode bo v tujini veljala pol dolarja.

Moško vodo pa so odkrili tudi v Sloveniji. To naj bi bil mali studenec na Vrčici na Gorenjskem, ki so jo odkrili novinarji tednika TT iz Ljubljane. Prej je bil to na pol zapuščen studenec, zdaj vodi do tja že dokaj široka pot. In tudi domačini (Vrčica je blizu Kroke) že razmišljajo o tem, da bi bilo dobro do tja speljati cesto in tam zgraditi hotel. Za vodo z Vrčice menijo strokovnjaki, da je celo bolj »moška« kot kladanjska, prav gotovo pa je res, da je zdravilna in da je tudi izlet do izvirkra prav prijeten...

Moška voda razburja torej mnoge ljudi doma in na tujem, še preden jo pijejo...

DALEČ OD DIALOGA

(Slovenska cerkev in socialistična Jugoslavija)

ZDENKO ROTER

Slavko Ciglencečki: Srečanje

Položaj Cerkve v socialistični Jugoslaviji je eno izmed vprašanj, za katero se tudi v slovenskem občestvu zunaj ožje domovine vedno zelo zanimajo. O tem vprašanju je bilo v slovenskih listih v ZDA, pa tudi v drugih deželah, vsa leta po vojni mnogo napisanega. To je tudi vprašanje glede katerega so še danes med našimi ljudmi na tujem mnenja zelo različna. Še vedno je mnogo dvomov o tem, ali sta vera in Cerkev v socializmu lahko svobodni. Še vedno pa so poskusi, da bi prav z vero in Cerkvijo ter njenim položajem v socialistični Sloveniji razvrednotili prizadevanja v Sloveniji, da bi ustvarili takšno družbo, ki bo bolj svobodna kot družbe doslej. In če to hoče, mora prav gotovo uveljaviti tudi versko svobodo v tistem smislu, kot je znana v laičnih državah in kot jo opredeljuje tudi koncilski izjava o verski svobodi.

»Naša luč«, mesečnik za Slovence na tujem, ki izhaja v Celovcu, je ena izmed slovenskih revij v tujini, ki redno obravnava verske in cerkvene razmere v ožji domovini. V 1967. letu je v njenem okviru izšla posebna, izredna številka, posvečena slovenski Cerkvi. Na 63 straneh obravnavajo

avtorji najprej »Slovensko Cerkev v zadnjih stopetdesetih letih«, nato »Slovensko Cerkev in socialistično Jugoslavijo« in končno še »Slovensko Cerkev v zdomstvu«. Pričakoval sem, da se bodo avtorji vsaj po podpisu protokola med sv. stolico in jugoslovansko vlado (1966) izognili vnaprejšnjih sodb, obtoževanja in zanemarjanja dejstev. Mislil sem, da jih bo korak sv. stolice vendarle premaknil od starih pogledov in v znamenju dialoga, ki ga je sprejela Cerkev na drugem vatikanskem koncilu, pripravil do objektivnega vrednotenja dogajanj v socialistični družbi. Toda sodeč po pisanju, so avtorji še vedno obdržali stališča predvojne papeške enciklike »O brezbožnem komunizmu« (1937) in nočejo vedeti ničesar o pontifikatu papežev Janeza XXIII. in Pavla VI. Kdaj pa kdaj sicer priznavajo, da so se določene stvari v Sloveniji spremenile, toda režim to dela po njihovem ali iz taktičnih razlogov (da vara vernike in svet) ali pa je k temu prisiljen iz političnih ali gospodarskih razlogov. V pravo zadrego pa jih očitno spravljajo različne izjave slovenskih duhovnikov, ki govorijo o verski svobodi v Sloveniji, o svobodi cerkvenega delovanja

in o podobnem. Še posebej ne vedo, kako bi ravnali, če da kako ugodno in objektivno izjavo kateri izmed slovenskih škofov.

V današnjem prispevku bom obravnaval le en tak primer. V omenjeni brošuri »Slovenska Cerkev« (posebna številka »Naša luč«) med drugim lahko preberemo tudi tole: »Januarja 1967 je ljubljanski nadškof dr. Jože Pogačnik pri sprejemu pri komisiji za verska vprašanja imel programatičen govor o razvoju odnosov med Cerkvijo in državo, v katerem je čez mero slavil privrženost slovenske duhovščine državi in jugoslovansko nacionalno zavest. (Sliši se, da je dan pred govorom imel na obisku dva udbaša.)«¹

Logika takšne ocene in očitkov ljubljanskemu nadškofu dr. Pogačniku je seveda popolnoma jasna. Ker izjava nadškofa avtoritativno osvetljuje resnično stanje stvari glede odnosov med Cerkvijo in državo, ker izraža optimizem glede nadaljnega razvoja teh odnosov, je treba vzbuditi dvom o njeni pristnosti in odkritosrčnosti. Zato je »najbolje« namigniti na to, da je tako izjavo moral dati na pritisk policije (UDB). Seveda objektivnemu opazovalcu naših razmer ne bo težko odkriti zlonamernosti takih namigovanj. Človek bi pričakoval vsaj spoštovanje do cerkvene hierarhije na Slovenskem, do škofov, ki so sodelovali v koncilskem delu in so deležni zaupanja tudi najvišjega cerkvenega vodstva v Rimu. Toda enostranost v usmerjenosti nekaterih slovenskih duhovnikov ter katoliških laikov v emigraciji je tolikšna, da presega tudi vse običaje, veljavne za vesoljno katoliško cerkev.

Ker uredniki »Naše luči« iz razumljivih razlogov niso navedli nobene podrobnosti iz 'inkrimirane' izjave nadškofa Pogačnika, si dovoljujemo opozoriti vsaj na nekatere njene dele in dodati k temu tudi svoje komentarje.²

Najprej govori nadškof o pomenu protokola sklenjenega med vlado SFRJ in sv. stolico, in pravi dobesedno: »V njem (v protokolu — op. p.) je po načelih krščanske etike, ki je za nas nesporno priznani temelj, priznana naša državna ureditev in na načelih svobode vere in vesti ter enakopravnosti temelječi zakoni. Obsojen je po istih načelih protidržavni terorizem. Cerkvi je pa od države priznana suverena

nost nad verniki in verska svoboda, ki je večja kot le svoboda kulta, je zajamčena vsakemu katoličanu posebej. Slovenski škofje smo protokol kot začetek pozdravili... S to izjavo smo tudi namenoma zavrnili neprijazno, deloma celo sovražno pisanje inozemskega, zlasti dela neslovenskega emigrantskega tiska o protokolu. S protokolom je položen soliden temelj za sožitje ali koeksistenco Cerkve in države v socialistični državi.« — Ta del nadškofove izjave se seveda precej razlikuje od komentarja, ki ga protokolu namenja »Naša luč«, in je eden izmed razlogov za nezadovoljstvo njenega uredništva. Ne bi sicer mogli reči, da je pisanje »Naše luči« sovražno glede protokola, toda prijazno vsekakor ni. Najprej hoče dokazati, da je bila Jugoslavija k protokolu prisiljena. »Veslrsbski hegemonizem pod vodstvom Rankoviča se je pripravljaj na državni udar. Preden bi ta udaril na površje, si je hotel režim zavarovati hrbet: verne množice slovenskih in hrvatskih katoličanov naj bi v morebitnem sporu ostale vsaj nevtralne.«³ Avtorju tega poglavja se zdi, da pomeni protokol kapitulacijo režima, in prav to poskuša s enostransko razčlenbo protokola tudi dokazati. Ne glede na materialno stran resnice, je moralna plat takega pisanja v reviji, ki hoče biti verska, duhovniška, precej čudna. Avtorjev ne bi hotel poučevati o načelih krščanske moralke, toda opomnim naj vendarle nanjo. Trdovratno vztrajajo tudi pri tem, da je sicer »Jugoslaviji uspelo, da jo je sv. stolica kot državno tvorbo priznala. O priznanju nje socialistične družbene ureditve seveda ni govora.«⁴ Tako pisanje je nekoliko naivno in izziva smehljaj pri vsakomer, ki nekoliko pozna mednarodno pravo; računa pa predvsem z nevednostjo. Vsak poprečen Slovenec doma in na tujem dandanašnji ve, da je imela po letu 1945 Jugoslavija diplomatske odnose s sv. stolico vse do leta 1952 in da je v tej okoliščini očitno mednarodnopravna kontinuiteta Jugoslavije kot državne tvorbe tudi po letu 1945. Ali še natančneje: priznanje Jugoslavije kot državne tvorbe tudi leta 1945 za sv. stolico ni bilo sporno. Zato je izjava, da s protokolom sv. stolice šele priznava Jugoslavijo kot državno tvorbo, smešna. Njen očitni namen je nepoučenega zavesti in mu prikriti nekaj drugega.

Gre za tisto, kar označuje dr. Pogačnik kot »priznana državna ureditev in na načelih svobode vesti in vere ter enakopravnosti temelječi zakoni«, in dalje, označba protokola kot »solidnega temelja za sožitje ali koeksistenco Cerkve in države v socialistični državi«. Avtorji posebne izdaje »Naše luči« seveda za zdaj niso zmogli take označbe, če so leta in leta trdili, da je Cerkev v socialistični državi preganjana, da a priori ne more biti svobodna, da ni mogoča koeksistenca med Cerkvijo in državo v socialistični državi itn.

Po vsem tem je nekoliko bolj razumljivo ogorčenje urednikov »Naše luči« zaradi izjave nadškofa dr. Pogačnika. V premislek pa jim dajemo še tole: »Protokol, ki ima značaj bilateralne pogodbe, ni sicer retrospektiven, temveč perspektiven, gleda naprej in po papeževi izjavi, ki jo je dal jugoslovanskemu delegatu dr. Cvrlju, želi biti nekak vzorec za razgovore z drugimi socialistično urejenimi državami vzhoda.«⁵ Torej ne le urejenost v Jugoslaviji, marveč celo vzorec za druge socialistične države. Nekdo se moti. Ali pisec v »Naši luči« ali papež, če sem skrajno polemičen. Očitno je namreč, da je tako stališče papeža v nasprotju s pogledi »Naše luči«, ki poglavje o protokolu končuje takole: »Čas po Protokolu je še prekratek, da bi presodili njegov pomen in vpliv na odnose med Cerkvijo in državo... Usoda in bodočnost slovenske Cerkve sta torej nejasni.«⁶

Drugo, na kar bi želel posebej opozoriti iz »programatičnega govora ljubljanskega nadškofa«, je tisto, ob kar se je »Naša luč« še posebej spotaknila. »Povedal bi rad — kar je bilo že povedano — tudi tole: Vsa slovenska duhovščina, brez izjeme, naši državi ni le dejansko zvesta ali lojalna, kakor pravimo, temveč je njej tudi s srcem privržena. Zdi se mi, da je to potrebno znova poudariti. Kdor bi jo glede tega samo sumničl, bi ji delal krivico. Pa hvala Bogu, doma ji danes tega nihče ne osporava. Naša duhovščina hoče spoštovati tudi vse pravične zakone naše sedanje ureditve in jim bo poslušna. Prav tako pa je po svoji mentaliteti enotna, to je, hoče biti vdana in zvesta Cerkvi...«⁷ Takšen je torej tisti del nadškofove izjave, ki mu »Naša luč« očita »privrženost čez mero državi«. Zdi se upravičeno sklepati, da nekaterim cerkvenim krogom v tujini ni povšeči

sorazmerno skladen razvoj med Cerkvijo in državo v Jugoslaviji. Obžalujejo, ker slovenska Cerkev ne želi biti a priori opozicionalno razpoložena do naporov socialistične države. Očitno se jim toži po preteklosti, ko so tudi sami dajali ton in spodbude za bojeviti antikomunizem Cerkve pri nas. Najbrž se jim dozdeva, da je slovenska Cerkev s tako nadškofovo izjavo »zatajila« tisti brezkompromisni politični boj Cerkve, zaradi katerega so tudi po letu 1945 ubrali pot v emigracijo. In ker stvari po letu 1945 niso šle tako, jim to vzbuja grenkobo in razočaranje. A kljub temu vztrajajo pri starem in si zato dovolijo spravljati v dvom celo cerkveno avtoriteto, ki jo je najbrž ljubljanskemu nadškofu treba priznati brez pomislov. »Naša luč« in vsi drugi, ki podobno razmišljajo, bi se morali vendarle zamisliti ob izjavi Pavla VI., ki jo je dal jugoslovanskemu delegatu dr. Cvrlju, da želi, da bi bil protokol med Jugoslavijo in sv. stolico nekakšen vzorec za razgovore z drugimi socialistično urejenimi državami vzhoda. Nesporno je namreč, da sta papeža Janez XXIII. in Pavel VI. položila temelje za nov odnos Cerkve do socializma in da je prav to prišlo do veljave tudi na drugem vatikanskem koncilu.

Brez pomislov štejem med enakopravne dele slovenskega narodnega občestva tudi Slovence, ki žive v tujini, pa naj so odšli iz domovine kot ekonomski izseljenci ali neposredno ob koncu vojne iz političnih razlogov ali pa jih je pot na tuje zanesla zaradi česa drugega. Mi, ki živimo v domovini, smo veseli, ko slišimo ali bremo o delu slovenskih skupin ali organizacij v dobro slovenskega občestva v katerikoli državi. Čutimo, da imamo dolžnost do njih in da nas veže z njimi globlje čustvo, ki presega ideološke, politične ali svetovno nazorske različnosti. Smo za dialog z vsemi ljudmi dobre volje, ki so jim pri srcu koristi slovenskega naroda in človeštva. Žal pa smer, ki jo ubira »Naša luč«, za zdaj ne vzbuja upanja, da bi v imenu koncilskega gesla o dialogu prešla od besed tudi k dejanjem.

Bolnišnici v starem kraju je zapustil 50.000 dolarjev

Prvi obrok zapuščine je že prispel v Ajdovščino

Že prva skromna vest, ki smo jo prejeli, je zvenela senzacionalno, pa čeprav je prišla tako na tiho in tako mimogrede. »Frank Krečič, ki je umrl v Euclidu, Ohio, ZDA, 31. III. 1966. leta, je zapustil bolnišnici v Ajdovščini 50.000 dolarjev. Bilo pa bi še precej več, ko bi veliko ne pobrale razne poravnave in sodni stroški. Prvi obrok 42.000 dolarjev je bil bolnici že nakazan...« To je bilo za takrat vse. Ni nam preostalo drugega kot to, da se zapeljemo v Ajdovščino, se oglasimo v bolnišnici in skušamo zvedeti kaj več o človeku, ki je na tak velikodušen način izrazil ljubezen do rodnega kraja.

Bolnišnica v Ajdovščini ni samostojna, temveč je tu le infekcijski oddelek goriške bolnišnice. Same stavbe v resnici ni bilo težko najti, saj je to edina zdravstvena ustanova v tem kraju, res pa je tudi, da že ob prvem pogledu na bolnišnico ugotoviš: »Nepričakovan denar jim je tu v resnici prav prišel...« V oddelku službuje le ena zdravnica, dr. Marija Bizovičar, ki nam je rade volje na kratko povedala vse o oddelku: »Naša bolnišnica je res v izredno težkem stanju, slabi pogoji so tako za zdravniško osebje, kakor tudi za bolnike. Morda smo v Sloveniji še edina bolnišnica, ki jo pozimi ogrevamo z navadnimi pečmi na drva. Zastarela in izrabljena je tudi naša tehnična oprema. Skupno imamo v bolnišnici na voljo 35 ležišč.« Pomočnik direktorja goriške bolnišnice Jože Rigler pa jo je še dopolnil: »V Šempetru pri Novi Gorici gradimo novo bolnišnico, ki je namenjena prebivalcem vse Goriške. Tja nameravamo preseliti tudi ta infekcijski oddelek, zato ga v preteklih letih nismo obnavljali.« Razumljivo pa je, da občinski možje v Ajdovščini ne vidijo radi, da bi skupaj z bolnišnico odšel iz njihove občine tudi denar. Radi bi ga uporabili za kako drugo zdravstveno ustanovo v kraju. Vsem pa je jasno, da se pri tem ne bi smeli zapirati v občinske meje, saj vsaka občina ne more imeti svoje bolnišnice. Eno pa je vsekakor jasno: želja zapustnika se bo v

celoti izpolnila. Njegov denar bo marsikateremu rojaku pomagal do zdravja, z njim bodo lahko nabavili sodobno medicinsko opremo in še kaj.

Kdo pa je bil pravzaprav Frank Krečič? Tudi to smo hoteli zvedeti ta dan v Ajdovščini. V sami bolnišnici imajo o njem le nekaj grobih podatkov: Frank Krečič se je rodil 11. junija leta 1887 v vasi Ustje blizu Ajdovščine. Pred nekaj leti je umrl njegov brat, ki je živel v Ustju, danes pa skoraj nihče ne ve kaj več povedati o tem človeku. Spraševali smo, ali se je morda kdaj zdravil v ajdovski bolnišnici, ali je bil kdaj vsaj na obisku, pa nam nihče ni mogel dati pravega odgovora. Vse so bila le ugibanja.

Za pravilno izvajanje oporoke Franka Krečiča skrbi njegov nečak, advokat dr. Dušan Krečič iz Ljubljane. Med drugim nam je o svojem stricu povedal, da sam res ni bil nikoli v »starem kraju«, dvakrat pa je bila tu na obisku njegova žena, ki pa je umrla dve leti pred njim. V ajdovski bolnišnici se je med obiskom v domačem kraju menda zdravila ona. Za gotovo pa to nihče ne more trditi. V Euclidu pa živi tudi še brat pokojnega Franka Krečiča.

Morda bi nam o rojaku, ki je na smrtni postelji napisal tako bogato volilo staremu kraju, vedel povedati kaj več kdo izmed naših bralcev, ki živijo v Euclidu?

J. Prešeren

Rudi Čačnovič veleposlanik v Bonnu

Za novega veleposlanika v ZR Nemčiji je bil pred kratkim imenovan Rudi Čačnovič. Doma je iz Rakičana pri Murski Soboti. Že pred drugo svetovno vojno se je ukvarjal s publicističnim in političnim delom, med svojo diplomatsko dejavnostjo pa je služboval že v Argentini, Budimpešti in v Zürichu. Bil je tudi predsednik okrajnega ljudskega odbora v Murski Soboti in poslanec republiškega zbora slovenske skupščine. Pred zadnjim imenovanjem pa je bil svetovalec državnega sekretarja za zunanje zadeve.

Razgovori o statusu jugoslovanskih delavcev v ZR Nemčiji med obema prizadetima vladama se bodo nadaljevali v septembru. Vse kaže, da bodo uspeli rešiti nekatera sporna vprašanja glede otroških dodatkov, zaposlovanja nekvalificiranih delavcev idr.

Rojstna hiša Franka Krečiča v Ustju pri Ajdovščini.
Foto: Mirko Ličen

Motiv iz Ustja

Dr. Marija Bizovičar, edina zdravnica ajdovške bolnišnice

Konjeniški turnir na Bledu

Vsakoletni konjeniški mednarodni jahalni turnir na Bledu je postal prava tradicionalna prireditve, ki jo lahko danes uvrstimo med nepogrešljive športno turistične prireditve. Tujci, ki se ta čas mudijo na Bledu kot turisti ali kot prehodni gostje, se kaj radi ustavijo na športnem stadionu za blejskim gradom. Tudi letos je bil jahalni turnir zelo obiskan, saj sta prvič nastopili ekipi iz Turčije in ČSSR. Želja vsakega ljubitelja tega športa je, da odnese kar največ lepih vtisov s prireditve. Vsakdo nestrpnost pričakuje izid tekmovanja, ki je prinesel prvo mesto zmagovalcu na konju, kateri je preskočil morda tudi 1,70 m visoko zapreko.

Vsi tekmovalci letošnjega turnirja so dobili tudi lepa praktična darila, ki jih je poklonila Konjeniška zveza Slovenije.

Jože Mejač

Rokovnjaška tradicija

Ljudje v krajih od Domžal proti Kamniku in proti Trojanam so že od nekdaj zaljubljeni v ljudske noše in običaje. Mnoge tako stare navade so se podedovale iz roda v rod in se ohranile vse do danes. Med take prireditve sodi tudi tradicionalni rokovnjaški tabor, ki so ga na Brdu pri Lukovici letos pripravili že devetič. Na

travniku pod cerkvijo se je zbralo kakih 4000 ljudi, katerim so domačini približali dogodke izpred 150 let. Tu je bila »jara gospoda«, francoski vojaki v modrih uniformah in številni rokovnjači v črnih širokokrajčnih klobukih in ogrinjalih, med njimi pa so bili domačini v gorenjskih ljudskih nošah. Skupina je dobro ponazorila dogodke in običaje iz časov Napoleonove okupacije naše dežele. Na predvečer te prireditve je domače kulturno-umetniško društvo »Janko Kersnik« uprizorilo odlomke iz dramatizacije Jurčič-Kersnikovih »Rokovnjačev«.

Rancarija — pravi praznik Podravja

Starejši ljudje, ki so živeli ali še žive ob Dravi se še spominjajo splavarskih časov iz svoje mladosti, ko so se mnogi s kolom in vrvjo odpravljali na rajžo po tej nemirni reki. Drava je bila vsak poletni dan polna splavov, ki so odnašali les s pohorskih in kobanskih bregov proti Donavi. Zato je tudi »rancarija«, ki so jo organizatorji — mariborski novinarji imenovali dravska karavana prijateljstva, pogojena v globoki tradiciji in zato tako kot nekoč domačini z obeh bregov Drave rancarije s takim navdušenjem pozdravljajo. Letošnja rancarija je svojo organizacijo raztegnila kar na tri države — Avstrijo, Jugoslavijo in Madžarsko, od Beljaka prek Maribora pa do Barcse. Letos je v tej karavani sodelovalo sedem splavov in štirideset čolnov, po obrežju pa jo je spremljalo več sto avtomobilov. Rancarija je še posebej prepričljiva zaradi tega, ker pri njej sodelujejo vsi stari veterani, nekdanji splavarji in rancarji iz Podvelke, Ožbalta, Selnice, Dupleka in Dogoš.

Dravska obrežja so prirejala rancarjem prav bučne sprejeme in prebivalci so seveda »strokovno« ocenjevali vožnjo splavarjev. Ponekod pa je ta sprejem prešel v pravi ljudski praznik. Tako so dravske potnike v Ptuj sprejeli celo kurenti iz Markovcev, folklorno obeležje pa je imel tudi prvi rancarski družabni večer na Borlu. Rancarija je med prebivalci obdravskih krajev postala pojem medsebojnega (pa tudi mednarodnega) prijateljstva in sodelovanja, mednje je prinesla veliko dobre volje in veselja, hudomušnih in smešnih dogodivščin (če bi jih kdo zbral) pa bi bilo za celo knjigo.

J. Prešeren

S konjeniškega turnirja na Bledu. Foto: Marjan Zaplatil

Rokovnjači se zbirajo... Foto: Edi Selhaus
Dve sliki z rancarije: proti Središču na Dravi, postanek v Ptuj. Foto: Danilo Skofič

En dan v Radencih

Morda boste rekli: v zdravilišču je dan enak dnevu in blagor tistemu, ki mu ni treba tja. Pa ni tako. Tudi v zdravilišču doživiš marsikaj zanimivega, spoznaš nove kraje in srečaš nove ljudi. Že en sam dan, ki smo ga preživel v Radencih, nam je prinesel kup doživetij. Zdravljenje je seveda dolgotrajnejše in traja 3—6 tednov, pač po trdovratnosti bolezni. A če se združita zdravniška veda, ki pozna vse skrivnosti sodobne medicine in zdravilna voda, ki nam jo ponuja narava, tedaj imamo več upanja v uspeh in upanje — pravijo — je že pol zdravja!

Radenska voda nudi istočasno dve različni zdravljenji: z mineralnimi kopelmi in s pitno kuro. Pri mnogih bolnikih pa se dajejo zdravilni učinki obeh vrst zdravljenja uspešno združiti v pitno-kopalno kuro, ki presnavlja organizem na znotraj in na zunaj.

In tako se srečujejo bolniki zjutraj najprej pri kopeli; po potrebi predpiše zdravnik tudi masažo ali druge vrste fizikalno terapijo; — nato pa se sestanejo v stekleni pivnici, kjer popijejo svoj prvi predpisani obrok zdravilne vode.

Odkar so v Radencih odprli nov zdraviliški dom, ki je opremljen z najnovejšimi aparati sodobne medicine in delajo v njem zdravniki-specialisti je zdravstvena služba v zdravilišču vzorno urejena. To cenijo zlasti tuji gostje, ki se vestno držijo vseh zdravnikovih napotkov.

Razmerje med domačimi in tujimi gosti je približno pol na pol. Dober glas in uspehi v zdravljenju gredo od ust do ust, od znanca do znanca. V Radence prihaja leto za letom več Avstrijcev, precej je tudi Italijanov, Nemcev in Angležev. Nekateri prihajajo celo dvakrat na leto — spomladi in jeseni. Letos so prišle tudi prve skupine Švedov, ki so bili tu zelo zadovoljni.

Po zajtrku se odpravimo na sprehod. Tisti, ki so šele na začetku okrevanja, le v bližnji park med urejene gredice cvetic ali v hlad temačnega gozdiča, kjer se po vejah stoletnih smrek podé kverce, ki so tako krotke, da vam jedo iz roke.

Mi, ki smo bolj pri močeh, jo mahujemo proti Muri. Pred nami se razprostira prostrana prekmurska ravan. Nad nami se brezslušno spreleti štorcklja, ki gnezdi na širokem dimniku bližnje domačije.

Kmalu pridemo do Mure. Njeni valovi še zmerom vrtijo znamenite mline, kakršne poznajo le še v teh krajih. Sedemo na breg. Mura uspavajoče šumlja, mlin tiho ropoče svoj enolični klip-klip, veter šušti v vejah topolov.

Kasneje pri kosilu nas slučaj posede za mizo, ob kateri naletimo na prijetno družbo. Naš novi znanec je bivši izseljenec, doma s Primorske ali natančneje — iz Trsta. Med obedom nam razkrije svojo razgibano življenjsko zgodbo, napeto kot roman. Ker je bil zaveden Slovenec, je moral pred fašisti bežati v Argentino. Od tam so ga zaradi naprednih idej izgnali nazaj v Trst. V Trstu so ga zaprli, pozneje pa so ga poslali v taborišče, kjer je preživel dolgih enajst let. Če bi sešteli leta, ki jih je njegova družina prebila za zapahi, bi naštel celih štirideset let! Opešalo mu je srce. Toda v Radencih so mu ga spet okrepili.

Po popoldanskem počitku se družno podamo na Kápelo, grič nad Radenci, kamor nas vabi stara romanska cerkev in pa velika moderna vinska klet, v kateri si bolniki, če jim zdravnik dovoli, kaj radi privoščijo malo »dodatnega zdravljenja« z zlato kapljico.

S ceste zavijemo na kolovoz, ki nas vodi čez polja in med vinogradi, pa mimo samotnih vasic. Za pomursko deželo tako značilne s slamo krite domačije bodo kmalu le še muzejska redkost. Skoraj vse hiše so na novo pozidane in so bolj podobne mestnim vilam kot kmečkim domovom. Domačini nas prijazno pozdravljajo; njihov »dober dan« nam res želi vse dobro in lepo.

V gostilni na Kapeli se okrepčamo z »mesom iz tünke«, ki ga zalijemo z rujnim štajercem. Potem se z vrha griča razgledamo na vse štiri strani neba. Velik del slovenske zemlje se razprostira pred nami: vinorodna Prlekija, zlata polja prekmurske ravnine, z griči posejane Slovenske gorice in tam na obzorju zeleno Pohorje.

Jana Milčinski

ČIMPREJ NAROČITE
SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR
1969

Pevec Vice Vukov — zmagovalec letošnje »Pesmi poletja«. Foto: J. Znidaršič
Frane Milčinski-Ježek v Moravcih
Foto: Boro Borovič
Letošnje najlepše tri Slovenke: Nataša Košir, Saša Zajc in Meta Hribar
Druga v Sloveniji — Nataša Košir je bila na tekmovanju v Beogradu izvoljena za najboljšo Jugoslovanko. Slovenske lepoticke je izbirala revija »Stop«. Foto: Joco Znidaršič

ŽIVAHNO POLITIČNO POLETJE V JUGOSLAVIJI

MATIJA MURKO

Marsikomu še sedaj ni povsem jasna letošnja izredno živahna podoba političnega življenja v Jugoslaviji. Vsepovsod po svetu, tudi med našimi izseljenci, vzbujajo posebno pozornost študentsko gibanje, ki se je na videz pojavilo povsem nepričakovano, nekatere prekinitve dela v številnih, tudi močnejših, podjetjih, ne nazadnje pa tudi dejstvo, da v začetku avgusta praktično še ni bilo parlamentarnih počitnic. Mnogi se pri tem celo sprašujejo, če ne gre pri naštetih pojavih, za neke vrste nerazumljiv razkorak med našo družbeno teorijo, ki je zasnovana na samoupravljanju delovnih ljudi, in prakso, ki se po njihovem mnenju s sistemom samoupravljanja nikakor ne ujema.

Ali je bilo študentsko gibanje, ki je posebno močno odjeknilo v Beogradu in našlo svoj odmev v vseh univerzitetnih centrih v državi, tudi v Ljubljani, posledica izredno vitalnih in pogosto si nasprotujočih študentskih manifestacij skoraj po vsej Evropi in tudi v Ameriki? Odgovor na to vprašanje bo verjetno najbolj natančno pojasnilo mnenje študenta ljubljanske univerze, ki je v gibanju tudi sam sodeloval, Martina Budne iz Mežice. Dejal je: »Gibanja na zahodu na nas prav gotovo niso vplivala, ker je tudi njihov značaj povsem drugačen. Francoski študentje, na primer, se borijo proti nekaterim zakonom in sploh oblikam družbene ureditve, medtem ko mi zahtevamo, da se naši zakoni spoštujejo in naša zamisel družbene ureditve uresniči.«

Morda zares ne bi smeli v celoti zanikati vpliva revolucionarnega vzdušja, ki je zajelo intelektualno mladino dobršnega dela razvitega sveta, vendar je v vsem ostalem navedeni odgovor verna slika razpoloženja, kakršno je vladalo junija letos na jugoslovanskih univerzah. Gre preprosto za to, da študentje niso zahtevali sprememb družbene ureditve, ampak so jo s svojim manifestiranjem le potrjevali. Želeli pa so, da se vrsta načel, na katerih temeljita tako samoupravljanje kot tudi široka demokratičnost, ki iz njega izhaja, hitreje in bolj dosledno uresničuje v vsakodnevnih družbenih praksi. Slo je za družbeno kritiko, katere upravičenost je v svojem znanem govoru po radiu in televiziji potrdil tudi predsednik Tito. S tem je postal, kot zatrjujejo tudi številna tuja agencijska po-

ročila, edini šef države, ki je ne le priznal realnost in pozitivno usmerjenost študentske akcije, ampak iz nje celo poiskal vse tisto napredno, kar pomeni osnovo za še hitrejšo preobrazbo družbe v smeri, ki pa nikakor ni bila šele sedaj zastavljena.

Vse to seveda pojasnjuje stvari šele na pol. Še vedno lahko postavimo vprašanje, kaj je tisto, kar zavira naš družbeni razvoj v zastavljeni smeri, in proti čemu so se postavili študentje in z njimi vsi napredni ljudje. Naša zasnova družbene ureditve v svetu ni neznana. Temelji na osnovni pravici vsakega delovnega človeka do samoupravljanja na vseh ravneh družbenega življenja, na ukinjanju pravice do sadov tujega dela in na pravičnem nagrajevanju po delu. Gre skratka za zasnovo, ki je v svetu še vedno edinstvena in kjer pravzaprav šele orjemo ledino. Gre tudi za način življenja in dela, s katerim se še nihče doslej ni mogel nikjer seznaniti in zato ni čudno, da je tudi med nami še vedno veliko ljudi, ki so lahko tudi osebno pošteno in dobronamerni, ki pa še niso toliko dozoreli, da bi tak, samoupravni način življenja sprejeli za svojega. Imamo tudi vrsto ljudi, ki jim samoupravljanje in delitev po delu nista pogodu, ker so v skrb za svoje položaje in svojo dobrobit, ki niso ravno posledica njihovega dela. To so ponavadi celo prav tisti, ki se radi izjavljajo za vsa temeljna načela naše družbene ureditve, s svojim delovanjem je pa nikakor ne podpirajo. Študentske zahteve pa se ne omejujejo samo na to, da bo nekdo drug izpolnjeval njihove želje, ampak zahtevajo svojo aktivno udeležbo pri razreševanju vseh težav in nasprotij v našem družbenem življenju.

Stavke, za katere se je pri nas uveljavil naziv prekinitve dela, osvetljujejo isti problem še z druge strani. Vsaka prekinitve dela pomeni ostro nasprotje z načelom samoupravljanja delovnih ljudi, preprosteje rečeno — treba je postaviti vprašanje, proti komu in za kaj delavec v tovarni pravzaprav stavka. Vedno znova naletimo v analizah na iste odgovore, ki pa se slednjič združujejo v eno samo resnico, da je v delovnem kolektivu, ki se je zatekel k stavki, samoupravljanje navadno na mrtvi točki. Neposredni povod za vsako stavko je navadno delitev prenizkih osebnih dohodkov, kar je posledica težav v gospodarje-

nju podjetja. Za te so lahko krivi tako zunanji činitelji, gospodarski predpisi, pomanjkanje deviz, bančni predpisi in podobno, napake pa so lahko tudi znotraj podjetja, slabo vodenje, slaba organizacija dela, nepoznavanje zahtev tržišča, zastareli artikli itd. V enim in drugem primeru pa kolektiv navadno ni informiran o vzrokih slabega gospodarjenja; sklepe in odločitve sprejemajo strokovni organi podjetja, samoupravni organi pa so le na papirju, obravnavajo nebitvene stvari, niso seznanjeni s poslovno politiko podjetja, zadeve, ki jih pa morajo po zakonu obravnavati, so jim prikazane površno in brez obrazložitve. Tako dobijo delavci vtis, da se kroji vsa poslovna politika podjetja mimo njih — in na njihov račun. Ker so organi samoupravljanja nemočni ali nesposobni, da bi stvari uredili, izrazijo svoje nezadovoljstvo s stavko. To je sicer kaj slaba rešitev, ki se lahko v najbližji prihodnosti negativno odraža na poslovanju podjetja, vendar navadno doseže tudi to, da se zganejo organi samoupravljanja, se resno lotijo svojih dolžnosti, neposredni nesposobni krivci za slabo gospodarjenje pa tudi zapustijo podjetje. Vse to je seveda samo oris situacije, ki do stavke lahko pripelje, globlje vzroke pa lahko iščemo v pomanjkljivi osveščenosti delovnih ljudi, ki si ne znajo poiskati poti, da bi si izborili svoje osnovne družbene pravice po samoupravni poti.

Letošnje poletje je tudi sicer napolnjeno s političnimi dogajanjem. Po eni strani je to posledica zavzetosti pri izvajanju družbene in gospodarske reforme, neposredno delo torej, ki ga ni mogoče kar preprosto za nekaj mesecev prekiniti, po drugi strani pa je tudi posledica spoznanja, da nam je ustava iz leta 1963 postala v nadaljnjem razvoju demokratizacije družbe, samoupravnega sistema in vloge narodov ter republik že nekoliko poostrena. Odlična ilustracija prve skupine razlogov za živahno politično dogajanje je med drugim zasedanje zvezne skupščine sredi julija, ki je obravnavala tudi poročilo predsednika izvršnega sveta Mike Špiljka o delu vlade in njenem nadaljnjem programu v izvajanju reforme. Poslanci so ugotovili, da so stališča zveznega izvršnega sveta v skladu s politiko zvezne skupščine in so mu dali vso podporo v izvajanju te politike.

Olimpija in Maribor sta ostala med najboljšimi

Slovenska predstavnika v jugoslovanskem nogometnem prvenstvu, moštvi ljubljanske Olimpije in Maribora, sta nas v letošnji sezoni nekoliko razočarala. Čeprav se je Olimpija uvrstila na 11. mesto, Maribor pa je z istim številom točk eno mesto za njo, bi tokrat lahko dali vse priznanje fantom iz štajerske metropole, ki so se letos prvič predstavili v najvišji domači tekmovalni skupini. Kaj več od njih tudi ni bilo pričakovati, kot je bil to primer pri Ljubljančanih, ki so si že lani okrepili svoje vrste z nekaterimi odličnimi igralci — Bečejcem, Jovanovičem, Lazovičem, Spasojevičem in drugimi — vendar pa nas niso navdušili. Naj bo tako ali drugače, Olimpija in Maribor bosta tudi letošnjo jesen zaigrala v družbi najboljših jugoslovanskih ekip.

Sicer pa je naslov letošnjega državnega prvaka pripadel enajstorici beograjske Crvene zvezde.

Svetovno prvenstvo v motokrosu

Med prireditelji svetovnih prvenstev je za Ljubljano, kjer sta bili pred leti veliki reviji na svetovnem namiznoteniškem in hokejskem vrhu, prišel na vrsto še Tržič. Zadnje junijsko nedeljo je okoli 20.000 gledalcev ob prekrasnem sončnem vremenu pozdravilo najboljše predstavnike v motokrosu z vsega sveta, ki so se pomerili na deseti dirki za svetovno prvenstvo. Tržiško srečanje na najvišji ravni je združilo poleg odličnih predstavnikov iz 17 evropskih držav tudi tri dosedanje svetovne prvake v tej športni zvrsti — inž. Torstena Hallmana, Joela Roberta in Dava Bichersa, ki so prvič nastopili v Jugoslaviji. Svetovna elita pa ni merila svojih moči edinole na tekmovanju za naslov najboljšega med najboljšimi, marveč so se srečali tudi na dirki za »Veliko nagrado Jugoslavije«.

Ljubeljske strmine so po ogorčenem boju dobile novega prvaka, to je 28-letni švedski predstavnik, inženir agronomije Torsten Hallman iz Upsale, ki je doslej že štirikrat osvojil naslov svetovnega prvaka v tej športni zvrsti.

Spominsko tekmovanje veslačev

V spomin na prezgodaj umrlega Borisa Kocijančiča, dolgoletnega predsednika Veslaške zveze Slovenije in Regatnega odbora Bled, človeka, ki mu gre neprecenljiv delež pri odlični organizaciji II. svetovnega veslaškega prvenstva leta 1966 na Bledu, se bodo odslej vsako leto mladi slovenski, koroški in tržaški veslači pomerili za memorial »Borisa Kocijančiča«. Tako bo med veslaškimi tekmovalci vselej prisotno ime enega izmed neumornih organizatorjev, ki so ponesli ime Bleda po vsem svetu. Mladi veslači Slovenije, Koroške in Trsta so se že sredi julija prvič srečali na tej spominski prireditvi.

Velik šahovski turnir v Ljubljani

Ljubljana bo novembra prizorišče velikega mednarodnega šahovskega turnirja za »Memorial Milana Vidmarja«, na katerem naj bi po predvidevanjih prirediteljev sodelovali poleg nekaterih najboljših jugoslovanskih šahistov tudi gostje iz Madžarske, Češkoslovaške, Romunije, Sovjetske zveze, ZDA, Danske in drugih evropskih držav. Organizatorji so že doslej prejeli nekatere prijave, med katerimi je Šahovska federacija Sovjetske zveze že zagotovila nastop nekdanjih svetovnih prvakov Botvinika in Smislova. Iz Madžarske bo prišel vele mojster Portisch, Jugoslavijo pa bodo zastopali vele mojstri Gligorić, Matulović, Damjanović in Čirić, mednarodni mojster Puc ter mojstra Stupica in Planinc. V Ljubljani bi prav radi videli tudi odličnega ameriškega vele mojstra Bobbyja Fischerja in vse kaže, da bodo prireditelji z njim le našli skupen jezik, predvsem zavoljo njegovih posebnih zahtev za igranje na turnirju.

Spominski turnir za memorial dr. inž. Milana Vidmarja, ki je veljal za eno največjih osebnosti v šahovski zgodovini, bo prav gotovo doslej najmočnejše srečanje najboljših svetovnih šahovskih mojstrov v Sloveniji.

Valenčič zmagal na kolesarski dirki „Po Jugoslaviji“

28-letni mizar iz Pivke Rudi Valenčič je v dresu ljubljanskega »Roga« zmagal letošnje poletje na XXIV. mednarodni kolesarski dirki »Po Jugoslaviji«, ki je vodi-

Moštvo ljubljanske Olimpije: Foto: Ivan Virnik
S svetovnega prvenstva v motokrosu na Ljubelju.
Foto: Edi Selhaus

Kajakaša na divjih vodah Save. Foto: Ivan Virnik

la pisano karavano tekmovalcev iz številnih evropskih držav na 1266 km dolgi progi od Beograda prek Tuzle, Sarajeva, Mostarja, Dubrovnika, Cetinja, Ivangrada in Prištine do Skopja. Valenčičev uspeh pa je še toliko večji, saj je v zadnjih štirih letih tokrat že drugič osvojil najvišje mesto na največji vsakoletni kolesarski prireditvi po jugoslovanskih cestah. Mladi član ljubljanskega kolesarskega kluba »Rog« je s svojim klubskim kolegom Škerljem edini tekmovalac v zgodovini dirke »Po Jugoslaviji«, ki mu je uspelo kar dvakrat zmagati.

»WE ENJOYED EVERYTHING...«

Dear Friends,

I am writing for my mother, my sister, and myself to thank everyone for being so nice while on our 9-day concert tour through Slovenija. A very special thank-you to Slovenska izseljenska matica and to Mr. Stane Češarek for taking such wonderful care for us, to Transturist Agency and their guides and bus drivers for making it possible to see everything in your beautiful country. We enjoyed every stop we made and at each concert, the people were very friendly. We cannot pick out just one thing that we like best, because we enjoyed everything.

We had a safe trip home. When we arrived in Cleveland, it was good to see my father and little brother again.

We hope someday to return to Slovenija.

Suzy and Nancy Vadnal
members of Mladinski pevski zbor
Circle 2 — S.N.P.J.
Cleveland, Ohio, U.S.A.

»EVERYTHING WAS SO WONDERFUL...«

by Jože Prešeren

A special adventure was the trip through the places of Slovenia with the young singers from Cleveland, who were so enthusiastic about their parents' birthplaces. It was lovely to travel with these young people who were so keen on seeing and knowing more and more about Slovenia and there was no time for tiredness. When we asked them what they were most interested in, nobody could decide only for one thing. Everybody was most delight with everything. Most of them were delighted with our Slovene mountains, the sea, and green valleys with haylofts, which are so characteristic of the Slovene country. At Lipica they admired a herd of white thorough-breds, they visited museums and were most interested in everything the hosts wanted to show them. With most curiosity they listened to Slovene songs sang by Slovene singing choirs and so they had the opportunity to hear how Slovene songs sound in Slovenia for the first time.

At Šmarješke toplice where the young singers stayed for two days, we interviewed some of the singers. We wanted to know, what attracted them most in Slove-

nia "Everything was so wonderful...", told us the fifteen years old **Terry Novak**. "I was most delighted with the concerts. We were afraid to make mistakes in the pronunciation of Slovene words...". Terry has been singing in the choir for five years, besides she plays piano and wants to study music. She likes singing in the choir very very much. She likes it especially for the reason that they are transferring the rich Slovene culture also to other nations. We have talked also to **Suzy Vadnal**, who delighted the listeners special with the song "Izidor ovčice pase" at all concerts. What was she most interested in Slovenia? "I liked most the Slovene country and people who are so friendly and joyful. What I was most impressed about? I shall never forget the wonderful Slap Savica!" Suzy Vadnal is 9 years old and has been singing in the choir for three years. She does not know when she is going to stop to sing in the choir as she likes it very much.

We asked for a short interview with **Denise Lamm**, the head of the choir. What can you tell us about your tour through Slovenia? "Where ever we came we were so warmly welcome and everything is so friendly. We are very happy in your country. Our choir is like a great family and we like to sing together. We like to learn new Slovene songs, which are rather difficult but very beautiful. We are most happy to be able to come to Slovenia and hope to visit you once more some time. Slovenia is a very beautiful country."

Joseph Valenčič is one of the five boys taking part in the tour. He was very glad to answer our questions. "I will remember everybody I have met in Slovenia. I have been in Slovenia for the second time and I like it very much. I was delighted with our appearance in Ilirska Bistrica especially as I knew that my relatives are listening to us." Joseph has been singing in the choir for eight years. What is his hobby? "I like to collect stamps. I have about 4,000 stamps." And what is his hearty desire? "I should like to return to Slovenia next year and stay there for a longer time. I do not like this hurry, I should like to see much more about this country."

We have been reporting about the concerts of the Youth Choir No. 2 S.N.P.J. in

our previous number. The people at the places they have given concerts, will never forget their lovely tones. Their appearance is an experience of special type. Their fear not to pronounce the Slovene words correctly was, completely unnecessary. Their good pronunciation is surely the merit of their conductor Cilka Valenčič. Though it was noticable that they sang the American songs with more security the Slovene songs sounded heartily and fresh. We especially liked the songs "Slovenec sem", "Moja kosa je križavna" and others. For some songs, we can even maintain that they were sung as good as a few of our choirs sing them. We can assert that the concerts were successful much more as many a man expected.

We heartily wish and hope that this visit and tour through our country was not the last one.

"Rancarija" — a True Festival of Podravje

Elderly people who have lived or still live on the banks of the river Drava will remember old rafting times from their youth, when many men with a pole and a rope floated down the dangerous river Drava to earn their living. The river was full of rafts every summer day. The rafts were taking timber from Pohorje and the hills of Kobansko down to the river Danube. The "Rancarija" event, called the Caravan of Friendship by Maribor journalists, is based on an old tradition and, just as in old times, the inhabitants from both Drava banks greeted them with great enthusiasm. This year's Rancarija was extended to three countries: Austria, Yugoslavia and Hungary. The raftsmen floated from Beljak, Austria to Barcs, Hungary via Maribor. This year seven rafts and forty boats participated in the caravan. The floating caravan was accompanied by hundreds of cars slowly moving along the river. The Rancarija owes much of its success to the idea of the organizers, who invited old veterans, former raftsmen and "rancarji" from Podvelka, Ožbalt, Selnica, Duplek and Dogoš to take part in the event. Thus young raftsmen too had the opportunity to learn the skill of rafting from the old raftsmen.

The rafting caravan was heartily welcomed all along the river Drava. In some

places the welcome turned out into a true national holiday. In Ptuj for instance the Drava "pilgrims" were greeted by "kurenti" from Markovci. In Borl Castle the first party of the rafters was also organized as a folklore event. The Rancarija became a feature of not only local but international friendship and collaboration among the inhabitants of the places along the river Drava. It brought to them a lot of joy and good humour and all the jests and practical jokes could fill a book.

NEW SPECIAL STAMPS

For the 19th Olympic Games which will last from 12th to 27th October in Mexico, our postal administration, issued special postage stamps on 28th June. For this great international sport performance, the Yugoslav postal administration prepared a series of four stamps with the sporting motifs performed at the Olympics. Namely, those events in which Yugoslav sportsmen obtained best results. For instance the designs include the 800 meter race for women, our competitor, Vera Nikolić, our state basketball team and its captain, Ivo Daneu, gymnastics on the horse performed by our world champion Miro Cerar. 200,000 complete series were printed; each with a value of 13 Dinars.

The following sporting events appear on the following postage stamps, issued for the 19th Olympic Games in Mexico.

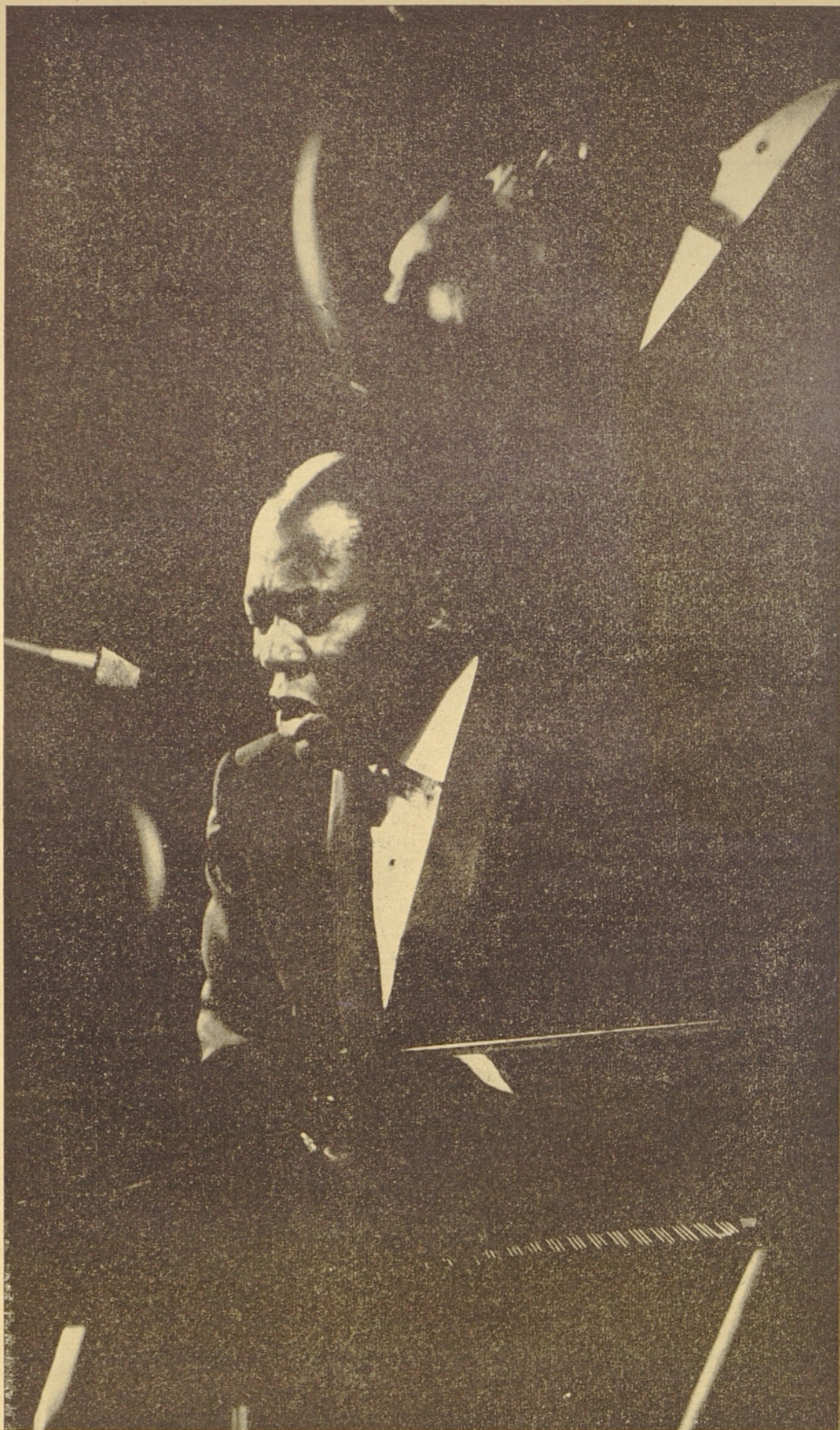
The stamp for 50 Dinars represents the motif of 800 meter race for women. The colour of the stamp is dark violet, brown and light grey.

A stamp for 1 Dinar representing the characteristic jump under the basket in a basketball game. The stamp is dark brown, dark blue and light redbrown.

The stamp with value of 1,50 Dinars represents a sportsman on the horse with handles and is printed in dark brown, dark blue and light redbrown colour.

The stamp for 2 Dinars carries a motif with an oarsman representing paddling sport. The colour is black green, brown and light brown.

The stamp for 3 Dinars represents waterpolo, a tense moment in front of the goal. The colour of the stamp is black blue, dark violet and light grey and blue.

Sredi junija je bil v Ljubljani tradicionalni mednarodni jazz festival, na katerem so sodelovali mnogi svetovno znani jazz glasbeniki. Eden izmed njih je bil pevec in pianist Memphis Slim. Foto: Joco Znidaršič

Wrestling is presented on the 5 Dinar postage stamp. The stamp appears in three colours: green black, light brown and violet.

The events for the stamps were chosen by the Yugoslav Olympic Committee, the designs by the academic art painter, Matejo Rodiči of Belgrad. The stamps were printed in three colours.

In the upper right corner of the stamps there is the known Olympic sign of five circles and in the left upper corner the title "Mexico 1968". The stamps will be printed also on sheets of paper carrying each of the four stamps. In the upper and in the lower margin of the sheet, is in the colour of the stamps printed the following text: OLYMPIADA, drawn olympic sign with the five circles and MEXICO 1968. This text on the lower margin and the four stamps above is a philatelic particularity, the TAB servis. The series is very interesting for the collectors of the sport stamps, as it is of bigger value.

The stamps are 30 × 37 mm big and have hackled teathed edges.

For the loth Winter Olympics in Grenoble, our postal administration issued a series of stamps as well.

This year postal administration is going to print four more stamps for the occasion. Not long ago it was announced in our newspaper that the post office is going to issue the following stamps:

1. For the 65th anniversary of Ilinden insurrection
2. For the 25th anniversary of the annexation of Istra and Slovensko primorje
3. 100th anniversary of the birth of the poet Aleksa Šantič of Bosnia
4. For the 150th anniversary of the birth of Karel Marx.

One stamp will be issued for every anniversary. The stamp printed for the 25th anniversary of the annexation of Istra and Slovensko primorje to Yugoslavia will represent a reproduction of a well known fresco from the church in Hrastovlje near Črni Kal. It represents a mother with her twins in her bosom.

In June this year the post office issued the second issue of the this year's Yugoslav catalogue of Yugoslav stamps (Biro za poštne znamke). The first issue was sold out very quickly.

FOREIGN PRESS ON YUGOSLAV POSTAGE STAMPS

A new series of Yugoslav postage stamps always interests stamp collectors and enthusiasts. Many expert specialised papers and periodicals in the world depict the new Yugoslav stamps as they appear, paying them tribute and assessing them as of special worth. We quote here some excerpts from various papers and periodicals.

»Yugoslavia has just issued a surprisingly beautiful series of stamps under the name of 'Art in Yugoslavia through the Centuries'. Of five large and extremely handsome multicoloured stamps, exotically beautiful paintings, including the 'Young Sultana', 'Frontier post', 'Cock Fight', 'Summer' and 'At home' are depicted. As regards beauty, colour and quality these stamps are absolutely equal to the famous French stamps »Art«.

(»Stamps«, No. 1843/68)

»For a number of years Yugoslavia has been issuing a series of stamps under the name 'Art in Yugoslavia through the Centuries'. Looking over the motifs on the stamps issued hitherto it is noted that they depict art and historical objects of the past centuries. This year, however, following the endeavour to show the works of national artists, the Yugoslav Post Office has delighted us by a truly exceptional series of five stamps of large format — reproductions of paintings by Yugoslav artists of the XIXth century, whose works were created under the influence of various art trends«.

(»A.B.C.« Spain)

»According to information received on November 30, Yugoslavia has announced the issue of a series of stamps 'Art in Yugoslavia through the Centuries'. Hitherto this series of stamps on Yugoslav art has been extremely attractive, but this series is exceptional, in spite of the fact that the stamps are published in large horizontal and vertical format. This is a series of stamps which must find a place in every collection, and I should advise collectors to buy it immediately, regardless of the price, because I forecast an extremely rapid and high jump in the cost of this series in the near future.«

(Mark Weiner, »The Messenger« USA)

MIRACULOUS WATER FROM KLADANJ

For several months there have been many articles published by the newspapers in Yugoslavia and abroad about the spring of miraculous water near a small town, Kladanj, in Bosnia. It is supposed that this water has the power to make men younger. Some writers take this seriously, others write about this with a humorous note. But it is true that this news had a strong echo at home and abroad. This small town lying along the Drinjača, which has been almost untouched for centuries, has suddenly become very interesting for tourists. They come from all parts of Yugoslavia and also from other countries. They all have the same aim in view, the spring on the slope of the Konjuh Mountain which is reached along a narrow mountainous road along the river Drinjača, 17 km from Kladanj. People travel to the spring of this miraculous water by buses, cars, motor-bikes, bicycles and on foot, carrying bottles and even small barrels.

The water runs in a tiny jet from the mountainous slope. This is an old mountain spring which is at present just as it used to be many years ago. Its effect was known by the peasants living in the surroundings long ago and they used this water as a natural medicine. The saying goes that this water helped a certain pasha a great deal and that he had a big harem. He was quite an old man but the water which he constantly drank helped him to preserve his strength. Therefore this water has been named »pasha's water«.

Offers for the use of this spring have come from other countries too. Because of this sudden rush of people coming there, the spring was enclosed with barbed wire and people had to pay 1 new dinar for 1 liter, which they gladly did because many of them then sold it at a much higher price in inns and elsewhere.

The organized utilization of the spring will soon begin. It will be financed by banks from Sarajevo and Tuzla. The bank from Sarajevo provided a loan of 30 million old dinars for the building of a place intended for tourists at the spring of this famous water.

UČIMO **S**E SLOVENŠČINE

OB CERKNIŠKEM JEZERU

»Veš, kaj bi še rad videl,« je nekega jutra rekel dedek. »Loško dolino in Cerknško jezero. Tam so tako lepi kraji, da se jih sploh ne da opisati.«

Sedla sta v avtobus; najprej so se peljali po široki, asfaltirani cesti, ki pelje na Kras in proti morju, pri Planini pa so mimo starega vaškega pokopališča zavili proti Rakeku.

»Tej rečici pravijo Unec,« je povedal dedek, ko so krenili za vodo, ob kateri so se raztezali široki travniki. »Na poti proti Ljubljani izgine pod zemljo — ponikne in pri Vrhniku se kot Ljubljana znova prikaže na dan.«

Pred Rakekom jih je pozdravila strnjena črta zelenih gora, pod katerimi so se svetile zaplate svetlih pašnikov. »Poglej, Javorniki,« je navdušeno pojasnjeval dedek.

Gledal je na vse strani, kakor da se boji, da ne bi česa spregledal. Na levi je tedaj pred njimi stala gora, na vrhu katere je bilo s ceste jasno videti bel planinski dom. »Slivnica,« je pokimal dedek.

V Loški dolini sta si ogledala grad Snežnik, ker pa je Ellen le hotela videti Cerknško jezero, sta nazaj grede v Cerknici zavila proti Dolenjemu jezeru.

»Toda, dedek, kje pa sploh je to tvoje jezero?« je na lepem vzkliknila. »Saj tu povsod grabijo seno!«

»Da, in vendar zdaj že nekaj časa hodiva po dnu Cerknškega jezera, Ellen,« je dejal dedek. »Na jesen se vsa ta širna ravan prekrije z vodo in postane pravo veliko jezero.«

Za šopi nizkih grmov sta naposled le uzrla »poletno« Cerknško jezero, ob njem pa več avtomobilov in šotorov.

SLOVENE FOR YOU

Arranged by Nada Vitorovič

ALONGSIDE THE LAKE OF CERKNICA

»You know what else I'd like to see,« grandfather said one morning. »The Valley of Lož and the Lake of Cerknica. There are such beautiful spots there that it would be quite impossible to describe them.«

They got on a bus; first they drove along a wide asphalt road leading to the Karst and the seaside; near Planina, they turned left, passed the old village graveyard and drove towards Rakek.

»This creek is called the Unec,« said grandfather as they were driving along the stream surrounded by broad meadows spreading out in every direction. »On ist way to Ljubljana, it disappears under the ground — percolates — and then comes to light again near Vrhnika; from htere on, it is called the Ljubljana.«

Near Rakek they were greeted by a compact line of green mountains with patches of light green pastures on their slopes. »Look, Javorniki,« explained grandfather enthusiastically.

He looked about as if afraid to overlook something. In front of them, on the left, towered a mountain on the top of which

they could see a white alpine hut. »Slivnica« nodded grandfather.

In the Valley of Lož they went to see the Castle of Snežnik, but since Ellen wanted to see the Lake of Cerknica they turned towards the lower lake.

»But grandfather, where is that lake of yours?«, she exclaimed suddenly. »Only hay is being raked up everywhere.«

»Yes, yet we have been walking along the bottom of the lake for some time now, Ellen,« grandfather said. In the fall, all this wide plain is filled with water and becomes a true, large lake.«

Finally they noticed a little lake behind tufts of low bushes. It was the »summer« lake with several cars and tents alongside.

Survey of Verb Forms According to Classes

In order to acquire a consistent and economical knowledge of verb forms, we have to arrange verbs in classes which show a certain equality in the structure of forms.

Therefore we will first arrange all the verbs in two groups, in the numerous »living« group and sparse »dead« group. The living group consists of four quite distinctive classes, but the dead group, too, can be arranged in a few smaller classes.

In all the four living classes, we have quite a firm orientation in verb forms (not always in the accent) if we know one person of the present tense; only the second class (with the thematic vowel -i-) is associated with the first dead class (lov-í-m: drž-í-m and víd-i-m). Demarcation between the infinitives of the first living class and of the first and second dead classes has to be considered (posluš-a-ti: slíš-a-ti; pošíl-j-a-ti: posl-á-ti), because they all have the same thematic vowel. There is less interfusing between infinitives of the second and the third living classes (in -i-ti: -ni-ti). There can be doubt only in case of -n- before the thematic vowel in verbs on the second class (pomén-i-ti: stí-ni-ti). Infinitives of all the four living classes are at least three-syllabled by rule, while those of the dead classes which are not extended by prefixes are almost exclusively two-syllabled. There are no one-syllabled infinitives in Slovene.

To gain at least a cursory insight into the verb accent, we will cite the following forms of the verbs representing individual classes (succession of forms is the same in all examples): 1st pers. sg. present tense; imperative 2nd pers. sg. (sometimes also dual on account of the accent); present participle (it is not used even with all imperfect verbs); infinitive; active past participle in -l (on account of the accent sometimes the feminine form too); passive past part. in -(e)-n (used with transitive perfect verbs and often with imperfect verbs).

Class I: present-tense stem and infinitive stem end in -a-: délam, déla-j, delajóč, délati, délal, délan;

igrám, igrà-j, igrájóč, igráti igrál(ála), igrán.

Many already known verbs belong to this class: kúham, pláçam, obravnávam, vprášam, uživam, móram, prodájam, čakam, vztrájam, slíkam, máham, plávam, poslušám, študíram, vráčam se, sprémljam, pošíljam, primérjam, vznemírjam se, vkícam se, pomágam, okrepcám se, spoznám, zamrmám, godrnjam, končám, etc.

Class II: present-tense stem and infinitive stem end in -i-:

pénim, péni, penéc, pénití, pénil, (s)pénjen;
nósim, nósi (nosíva), noséc, nosíti, nósil (nosíla), nóšen;
lovím, lóvi (lovíva), lovéc, lovíti, lovíl, (u)lovljèn(éna).

Some other verbs belonging to this class: oprémim, poménim; ljúbim, krózim, pozábim, pázím, ponúdim míslim, nakúpim, zabélim, pozdrávím, prósim, hódím, učím se, spustím, govorím, sledím, gojím, dobím, znebím se, vgradím, uredím, odložím, veselím se, priporočím, ugotovím, etc.

So-called consonant alternations (changes of the end consonant of the stem) occur in the passive participle: m/mlj, v/vlj, b/blj, p/plj, l/lj, sl/šlj, s/š, z/ž, z/ž, t/č, d/j, st/šč, n/nj, r/rj. Examples: pozábiti: pozábljen, uredíti: uréjen, spustíti: spuščèn, mísliti: míšljen, nasloníti: naslónjen, etc.

LE SLOVÈNE A VOTRE PORTÉE

Adapté par Viktor Jesenik

AUPRÈS DU LAC DE CERKNICA

«Tu sais ce que j'aimerais encore voir,» dit un jour le grand-père. «La vallée de Lož et le lac de Cerknica. Là il y a de si beaux endroits qu'il n'est absolument pas possible de les décrire.»

Ils s'assirent dans l'autobus; d'abord ils roulèrent sur une large route asphaltée qui mène au Karst et vers la mer, mais près de Planina, à côté du vieux cimetière du village ils tournèrent vers Rakek.

«On appelle cette petite rivière Unec,» dit le grand-père, lorsqu'ils tournèrent derrière l'eau, auprès de laquelle s'étendaient de larges prés. «En route vers Ljubljana elle disparaît sous terre — se perd — et près de Vrhnika elle apparaît de nouveau au jour comme (sous le nom de) Ljubljanka. Ici il y a des écrevisses et des poissons, que c'en est étonnant!»

Devant Rakek ils furent salués par une ligne serrée de montagnes vertes, au-dessous desquelles brillaient des morceaux de clairs pâturages. «Regarde, les Javorniki,» expliquait le grand-père avec enthousiasme.

Il regardait de tous les côtés, comme s'il avait peur de laisser échapper quelque chose. A gauche alors devant eux se leva un mont, au sommet duquel de la route on voyait nettement un chalet de montagne blanc. «Slivnica,» dit le grand-père avec un signe de tête.

A côté d'eux défilèrent quelques petites usines pour le travail du bois et l'autobus rencontra plusieurs camions chargés de poutres ou de bois coupé.

«Autrefois sur cette route on charriait le bois avec des chevaux et des boeufs de dessous le Snežnik même,» dit le grand-père.

Dans la vallée de Lož ils visitèrent le château de Snežnik, mais comme Hélène voulait quand même voir le lac de Cerknica, en revenant à Cerknica ils tournèrent vers le Dolenje jezero (Lac inférieur).

«Mais, grand-père, où donc est ton lac?» s'exclama-t-elle tout à coup. «Ici partout on râtel le foin!»

«Oui, et pourtant maintenant depuis quelque temps déjà nous marchons sur le fond du lac de Cerknica, Hélène,» dit le grand-père. «A l'automne, toute cette vaste plaine se recouvre d'eau et devient un véritable grand lac.»

Derrière des touffes de buissons bas ils aperçurent enfin un petit lac, le lac de Cerknica «d'été», et auprès de lui plusieurs voitures et tentes.

Ils s'assirent auprès de l'eau et se reposèrent, puis agréablement fatigués ils revinrent à Cerknica.

Revue des formes verbales par groupes

Comme nous l'avons déjà indiqué dans la 18e leçon, pour apprendre les formes verbales avec le plus de conséquence et d'économie, nous devons nous aider de la répartition des verbes en groupes, qui témoignent d'une certaine uniformité dans la composition des formes.

Le mieux est peut-être de partager la foule entière des verbes d'abord en deux groupes, dans le nombreux groupe »vivant« et le

peu nombreux groupe »mort«. Dans le cadre du groupe vivant nous reconnaissons quatre groupes assez nettement séparés, et nous par-tageons aussi le groupe mort en quelques moindres groupes.

Dans les quatre groupes vivants nous avons déjà une orientation assez ferme dans les formes verbales (pas toujours dans l'accent), si nous connaissons une personne du présent. Seul le second groupe (avec la voyelle thématique -i-) se relie au premier groupe »mort« (lov-i-m: drž-i-m et vid-i-m). Pour les infinitifs du premier groupe »vivant« (en -a-ti), nous devons prendre garde surtout à la délimitation avec le premier groupe »mort« (poslúš-a-ti: sliš-a-ti) et avec le second (pošilj-a-ti: posl-á-ti); tous ont la même voyelle thématique. Il y a moins de coïncidence entre les infinitifs des 2e et 3e groupes »vivants« (en -i-ti: -ni-ti). Le doute naît seulement si, pour le verbe du 2e groupe, il y a un -n- devant la voyelle thématique (pomén-i-ti: stí-ni-ti). En général, pour les quatre groupes vivants aussi il vaut que les infinitifs sont au moins trisyllabiques, tandis que les infinitifs libres (non élargis par des préfixes) des groupes morts (sauf des deux premiers) sont presque exclusivement dissyllabiques (en slovène littéraire il n'y a pas d'infinitif monosyllabique).

Pour avoir un aperçu au moins fugitif aussi de l'accent verbal, nous indiquerons pour les verbes-représentants du groupe les formes suivantes (l'ordre des formes sera tout le temps conservé): la 1e personne du présent au singulier; l'impératif à la 2e personne du singulier (parfois aussi le duel à cause de l'accent); le participe présent (il n'est pas employé non plus pour tous les verbes imperfectifs); l'infinitif; le participe passé actif en -l (à cause de l'accent parfois aussi la forme féminine); le participe passé passif en -(e)-n (employé pour les verbes perfectifs transitifs et souvent aussi pour les verbes im-perfectifs).

1er groupe: le thème du présent et de l'infinitif se termine par -a-: délam, déla-j, delajóč, délati, délal, délan; igrám, igráj (igrájva), igrájóč, igráti, igrál(ála), igrán.

A ce groupe appartiennent de nombreux verbes déjà connus: kúham, pláčam, obravnávam, vprášam, uživam, móram, prodájam, čakam, vztrájam, slíkam, máham, plávam, poslúšam, študíram, vráča mse, sprém-ljam, pošiljam, primérjam, vznemírjam se, vkícam se, pomágam etc., okrepečám se, spoznám, zamr-mrám, godrnjám, končám, etc.

IIe groupe: le thème du présent et de l'infinitif se termine par -i-: pénim, péni, penéc, péniti, pénil, (s)pénjen; nósím, nósi (nosíva), noséc, nosíti, nósil (nosíla), nóšen; lovím, lóvi (lovíva), lovéc, lovíti, lovíl, (u)lovljén(éna).

Citons encore quelques verbes de ce groupe: oprémim, poménim, ljúbim, króžim, pozábim, pázim, ponúdim, míslim, nakúpim, zabélím, pozdrávím; prósím, hódím; učím se, spustím, govorím, sledím, gojím, dobím, znebím se, vgradím, uredím, odložím, veselím se, priporočím, ugotovím, etc.

Au participe passé passif apparaissent les »alternances consonan-tiques« (changements des dernières consonnes du thème), à savoir: m/mlj, v/vlj, b/blj, p/plj, l/lj, sl/šlj, s/š, z/ž, t/č, d/j, st/šč, n/nj, r/rj; par ex.: pozábíti: pozábljen, uredíti: urejen, spustíti: spuščèn, míslíti: míšljen, nasloníti: naslónjen et sembl.

LES NOUVELLES

LJUBLJANA AUSSI PEUT ÊTRE VILLÉGIATURE

En été, lorsque les portes des théâtres et des salles de concerts se ferment, Ljubljana ne s'endort pas. Dans le cadre du Festival d'été de Ljubljana, tous les soirs se déroulent les manifestations culturelles les plus diverses, qui satisfont même les visiteurs les plus difficiles.

Le festival de cette année est placé sous le signe du ballet. Dès le début de l'été, nous avons admiré le célèbre groupe du danseur et chorégraphe américain Paul Taylor. Au théâtre de plein air à Križanke il a exécuté avec son groupe de danseurs un programme de quatre créations, deux sur de la musique classique et deux sur de la musique moderne. Paul Taylor réalise un ballet qui se livre au mouvement et à la musique. Sa danse est joie, car — comme la critique l'a souligné — Paul Taylor est un enfant de son temps et de cette partie de l'Amérique qui ne réfléchit pas aux problèmes quotidiens, mais désire divertir les gens et chasser les pensées lourdes de leur tête.

Le groupe des danseurs d'Amérique fut suivi d'un ensemble de danse libre de Zagreb. La chorégraphe de ce groupe, Milana Broš, a obtenu le premier prix au concours organisé chaque année par l'association française des études chorégraphiques à Paris — ce qui est la preuve que nous avons vu au théâtre d'été de Križanke un groupe de danse qui suit fidèlement la voie tracée par la création de danse moderne. Le titre de la composition était: Les machines à écrire et le jazz — c'était la danse du nouveau monde qui passe du passé bourgeois à l'avenir démocratique de l'homme.

Puis vint à Ljubljana et aussi à Celje le groupe de ballet suédois de Stora Tatern de Göteborg, qui se produit régulièrement entre Stockholm et Copenhague et aussi à Paris. Les danseurs suédois ont présenté trois ballets plus courts: Le fils perdu, Le retour et La biche blanche. Ce dernier fait partie des créations chorégraphiques suprêmes de la fameuse artiste suédoise Brigit Cullberg, qui est aussi le chef de l'Institut chorégraphique suédois. Pour les spectateurs slovènes, l'exécution de ce ballet fut particulièrement séduisante du fait que les solistes y étaient nos

compatriotes Magda Vrhovec-Dedović et Vlasto Dedović.

De la ville belge de Charleroi est venu le Ballet de Wallonie avec la célèbre danseuse solo Marjorie Tallchif, qui s'est présentée dans le ballet L'oiseau de feu d'Igor Stravinsky.

De son côté, l'Opéra de Ljubljana a enrichi les représentations d'été de cette année de la soirée de ballet classique Roméo et Juliette sur la musique de Prokofiev. Cette représentation fut à la fois un hommage au cinquantenaire de l'existence du ballet professionnel en Slovénie.

Très bien reçu par les spectateurs et la critique fut aussi le groupe de ballet de l'Opéra d'Etat de Bucarest qui, pour sa parution à Ljubljana, prépara un des ballets les plus en vogue — Le Lac des cygnes de Tchaïkovsky et le ballet Le prince et le mendiant, dont le libretto fut écrit d'après un roman de l'écrivain américain Mark Twain. L'intérêt pour ces représentations fut tel que les billets furent vendus déjà plusieurs semaines avant la représentation.

A côté des soirées de ballet, il y eut aussi des représentations d'opéras, des soirées de concerts, des groupes folkloriques et aussi des représentations de drames, d'opérettes et de satires.

Parmi les exécutants de concerts citons le Smith Princeton Chamber Chorus, qui se compose d'une chorale de chant mixte d'étudiants américains. Sous la direction des chefs de chorale Ive de Hiatt du Smith College et de Walter Nollner de la Princeton University, la chorale prépara un programme varié qui englobait presque toutes les périodes de style de la création musicale européenne et deux oeuvres d'auteurs américains. Les auditeurs, qui emplirent le théâtre en plein air, furent enthousiasmés par le zèle extraordinaire des jeunes chanteurs qui chantèrent toutes les oeuvres dans l'original, ce qui fut particulièrement intéressant pour les Quatre chansons populaires slovaques de Bertok. Le jeune Roger Nierenberg, qui présenta lui-même sa composition «Fire, Flood, and Olive Tree» passionna aussi son auditoire.

L'intérêt pour les représentations du Festival de Ljubljana fut très grand, et cela pas seulement chez les spectateurs et

auditeurs du pays. On calcula qu'environ vingt pour cent des auditeurs et spectateurs étaient de l'étranger. La fréquentation des représentations était liée à la visite des Križanke. Parmi les étrangers qui visitèrent ce chef-d'oeuvre de notre architecte Plečnik, il y eut aussi beaucoup d'Américains.

LA TRADITION DES «ROKOVNJAČI»

Les gens des localités allant de Domžale vers Kamnik et Trojane sont depuis toujours épris des coutumes populaires et des costumes nationaux. De nombreuses coutumes anciennes ont été transmises d'une génération à l'autre et se sont conservées jusqu'à nos jours même. Parmi de telles manifestations se range aussi le meeting traditionnel des «rokovnjači» (brigands qui prenaient aux riches pour donner aux pauvres), organisé déjà pour la neuvième fois cette année à Brdo près de Lukovica. Sur le pré au pied de l'église se sont réunies environ 4000 personnes, auxquelles les gens du pays ont présenté les événements d'il y a 150 ans. Il y avait là les parvenus, les soldats français en uniformes bleus et de nombreux «brigands», couverts de pèlerines noires et de chapeaux à larges bords, parmi lesquels se trouvaient les gens du pays en costumes nationaux de la Haute Carniole. Le groupe a bien présenté les événements et les coutumes du temps de l'occupation napoléonienne de notre pays. A la veille de cette manifestation, la société culturo-artistique du pays «Janko Kersnik» présenta des extraits du drame des «Rokovnjači» de Jurčič-Kersnik.

LES JEUNES SAVANTS SLOVÈNES EN R. F. ALLEMANDE

Un groupe de quatre jeunes savants, qui participèrent l'an dernier au camp de recherche des jeunes à Barje, fit récemment un séjour en R.F.A., où il participa à la manifestation annuelle de la «Science Fair» à Francfort, sur l'invitation du mouvement scientifique des jeunes de l'Allemagne Occidentale. Notre mouvement «La science aux jeunes» s'inclutait ainsi pour la première fois dans les mouvements internationaux de ce genre, qui ont leur importance dans l'éducation de la conscience scientifique parmi les étudiants doués.

VERA NIKOLIĆ — RECORWOMAN DU MONDE
 Au meeting d'athlétisme de Londres du 20 juillet, l'athlète yougoslave Vera Nikolić de la petite ville serbe de Cuprija a établi un nouveau record du monde aux 800 mètres en 3:00,5. Notre athlète est depuis l'an dernier aussi championne d'Europe de cette épreuve. Vera Nikolić est de ce fait devenue un des plus grands espoirs yougoslaves aux Jeux Olympiques qui auront lieu en octobre à Mexico City. Surla photo: l'instant après la grande victoire

VERA NIKOLIĆ — SVETOVNA REKORDERKA
 20. julija je na atletskem mitingu v Londonu jugoslovanska atletinja Vera Nikolić iz malega srbskega mesta Cuprija postavila nov svetovni rekord v teku na 800 metrov s časom 2:00,5. Ta naša atletinja je od lani tudi evropska prvakinja v tej disciplini. Vera Nikolić je tako postala ena izmed jugoslovanskih največjih upov na olimpiadi, ki bo oktobra v Mexico Cityju. Na sliki: trenutek po veliki zmagi

«LA CINQUIÈME EMBUSCADE» — UN NOUVEAU FILM SLOVÈNE

Pendant tout l'été on a tourné d'abord à Ljubljana, puis à Št. Jošt en amont de Polhov Gradec, un nouveau film slovène «La cinquième embuscade». D'après le seul titre on jugerait que ce sera là un nouveau film avec un thème des Partisans, comme on en a déjà tourné un grand nombre en Yougoslavie. Cela ne tient cependant pas tout à fait: il est vrai que les acteurs principaux du film sont des Partisans, mais l'histoire est construite avant tout sur une forte intrigue psychologique. Les rôles des Partisans sont joués seulement par de jeunes acteurs, diplômés de l'Académie d'art dramatique de Ljubljana, qui ne sont pas employés comme professionnels au théâtre. Quelques-uns d'entre eux ont été même pour la première fois à cette occasion devant la caméra cinématographique. Au film collaborent comme figurants aussi les habitants de Št. Jošt.

Le scénario pour le film «La cinquième embuscade» a été écrit par l'écrivain Vito mil Zupan et le metteur en scène du film est France Kosmač, dont c'est le quatri-

ème long métrage. Les principaux rôles sont interprétés par Marjanca Breclj, Nadja Vidmar-Markovčič, Tone Gogala, Dare Valič, Boris Cavazza et Janez Vajev. Parmi les acteurs plus âgés on ne trouve que Vera Pantič et Jože Zupan.

NOUVEAUX TIMBRES-POSTE POUR LES JEUX OLYMPIQUES ET QUELQUES AUTRES OCCASIONS

Pour les XIXes Jeux Olympiques qui se dérouleront cette année du 12 au 27 octobre au Mexique, notre administration des postes a publié le 28 juin des timbres spéciaux. Pour cette grande manifestation sportive mondiale, nous avons obtenu une série de 6 timbres, représentant des branches sportives déterminées des Jeux Olympiques, où la Yougoslavie a obtenu le plus de succès jusqu'ici. Il s'agit avant tout du 800 m dames et de notre concurrente Vera Nikolić, de notre équipe nationale de basket-ball avec son capitaine Ivo Daneu et de la gymnastique sur cheval-arçons avec le champion d'Europe et du monde Miro Cerar. On a publié 200.000 séries entières. La série vaut 13 dinars.

Pour les X^{es} Jeux Olympiques d'hiver, qui eurent lieu cette année à Grenoble, notre administration des postes a publié aussi des timbres spéciaux.

Sur les timbres pour les XIXes Jeux Olympiques au Mexique sont représentées les branches sportives resp. les figures suivantes:

Sur le timbre de 50 centimes est présentée la course du 800 m dames. Il est de couleur violet foncé, brune et gris clair.

Sur le timbre de 1 dinar se trouve le saut caractéristique sous le panier en basket-ball, en couleur noir-brun, noir-bleu et brun-rougeâtre clair.

Le timbre de 1,50 dinar représente un gymnaste sur cheval-arçons, en couleur noir-brun, noir-bleu et brun-rougeâtre clair.

Sur le timbre de 2 dinars il y a un rameur dans un canot à un rameur, qui illustre l'aviron. Le timbre est de couleur noir-vertâtre, brune et brun clair.

Le timbre de 3 dinars montre le water-polo — un moment tendu devant un but. Les couleurs en sont noir-brun, violet foncé et gris clair.

Sur le timbre de 5 dinars nous voyons la lutte. Le timbre a trois couleurs, à savoir noir verdâtre, brun clair et violet.

Les copies pour les timbres ont été choisies par le Comité olympique yougoslave. Les ébauches ont été faites par le peintre académique belgradois Matejo Rodiči. Les timbres ont été exécutés par l'Institut pour la fabrication des billets de banque à Belgrade en trois couleurs.

Sur tous les timbres, en haut à droite se trouve le symbole olympique des cinq cercles liés et à gauche l'inscription «MEXICO 1968». Au bord supérieur et au bord inférieur de la feuille, dans la couleur du texte sur les timbres est imprimé la dédicace, à savoir: OLIMPIJADA (Jeux Olympiques), le symbole olympique avec les cinq cercles liés, MEXICO et l'année 1968. Ce texte sur la bordure blanche inférieure ensemble avec les quatre timbres au-dessus de lui représente une particularité philatélistique, ladite série TAB. Celle-ci est particulièrement intéressante pour les collectionneurs de timbres-poste sportifs et elle a aussi une plus grande valeur.

Les timbres ont la grandeur de 30 × 37 mm et ils sont dentelés en forme de crêtes.

Le projet de timbres-poste de cette année sera complété encore par quatre séries, qui ont été décidées récemment:

1. pour le 65e anniversaire de l'insurrection Ilinden,
2. pour le 25e anniversaire du rattachement de l'Istrie et du Littoral Slovène,
3. pour le 100e anniversaire de la naissance du poète bosnien Aleksa Šantić et
4. pour le 150e anniversaire de la naissance de Karl Marx.

Pour chacun de ces anniversaires on publierait un timbre. Pour le timbre du 25e anniversaire du rattachement de l'Istrie et du Littoral Slovène à la Yougoslavie on propose une fresque de l'église de Hrastovlje au voisinage de Črni kal. Elle représente des jumeaux au sein de leur mère.

En juin a paru aussi la deuxième édition du catalogue des timbres yougoslaves de cette année, publiée par le Bureau de timbres-poste auprès de notre administration des postes. La première édition a été vite épuisée.

LA CENTRALE HYDRO-ÉLECTRIQUE DE TREBIŠNJICA FONCTIONNE

Le lundi 25 mars, le Président Tito a inauguré la centrale hydro-électrique près de Trebinje. Ainsi est terminée la première phase de la construction de ce système hydro-électrique qui est, par sa capacité et sa production annuelle moyenne d'électricité, le plus grand ouvrage hydro-énergétique en Yougoslavie. La centrale donnera pour le moment 2,6 milliards de kWh d'énergie de haute qualité, ce qui signifie qu'elle donnera de l'électricité aussi dans la période où l'eau manque. Lorsque le système hydraulique entier des usines de Trebišnjica sera achevé, tous les ouvrages ensemble donneront 5 milliards de kW d'énergie électrique. Dans la Yougoslavie d'avant-guerre, toutes les centrales ensemble donnaient à peine un milliard 200 millions de kW.

Le nouveau barrage de Grančarevo près de Trebišnjica est le plus grand du pays. Il a 123 m de haut et 439 m de long. Derrière lui s'est accumulé autant d'eau qu'il y en a dans tous les lacs yougoslaves ensemble. Ce grand lac artificiel servira aussi au tourisme. Avec ses eaux on pourra de plus irriguer près de 12.000 ha de terre fertile.

Lors de l'inauguration, ayant félicité les constructeurs du système hydraulique, le Président Tito a parlé entre autre aussi de la réalisation de la réforme économique et sociale. Il a souligné que nous devons consacrer une attention particulière au perfectionnement de ce que nous possédons, pour que notre production soit meilleure et plus grande. Cela signifie que nous devons utiliser les ressources disponibles avant tout pour la modernisation et la reconstruction, remettant à plus tard l'édification de nouveaux ouvrages, sauf les ouvrages énergétiques. Aujourd'hui nous avons besoin de ressources avant tout pour la modernisation de la production.

LA «RANCARIJA» — VÉRITABLE FÊTE DE LA VALLÉE DE LA DRAVE

Les vieilles gens qui vivaient ou vivent encore au bord de la Drave, se souviennent toujours du temps du flottage de leur jeunesse, lorsque de nombreux hommes se mettaient en route, avec un pieu

et une corde, sur cette rivière agitée. Tous les jours d'été, la Drave était pleine de trains de bois, qui emportaient le bois des versants du Kobansko et du Pohorje vers le Danube. C'est pourquoi la «rancarija» que les organisateurs — les journalistes de Maribor ont nommée la caravane de l'amitié de la Drave, plonge ses racines dans une profonde tradition et c'est pour cette raison que comme autrefois les habitants des deux rives de la Drave saluent les floteurs avec un tel enthousiasme.

La «rancarija» de cette année a étendu son organisation à trois pays: l'Autriche, la Yougoslavie et la Hongrie, de Villach à Barcs via Maribor. Cette année, ont pris part à cette caravane sept trains de bois et quarante canots, tandis que sur la rive elle était escortée de plusieurs centaines de voitures automobiles. La «rancarija» est particulièrement convaincante par suite de la participation de tous les vétérans, anciens floteurs de Podvelka, Ožbalt, Selnica, Duplek et Dogošë. À côté de ces vieux maîtres, les jeunes gens apprennent aussi l'adresse du flottage.

Les rives de la Drave leur réservaient des réceptions retentissantes et les habitants estimaient «en professionnels» la manoeuvre des floteurs. Ça et là, cette réception devint même une véritable fête populaire. Ainsi, les voyageurs de la Drave furent reçus à Ptuj même par les carnavals de Markovci, alors qu'à Borl on organisait en leur honneur une première soirée folklorique. La «rancarija» devint pour les habitants des localités des bords de la Drave le symbole de la coopération et de l'amitié réciproque (même internationale), leur apportant beaucoup de bonne volonté et de joie; les aventures épiques et amusantes (si on les réunissait) feraient la matière d'un livre entier.

SILOVITE ŽENSKÉ DEMONSTRACIJE V LJUBLJANI LETA 1943

Ob 25-letnici ustanovitve Slovenske protifašistične ženske zveze

ZIMA VRŠČAJ

Demonstracije pred ljubljanskimi sodnijskimi
zaporji leta 1943

Letos mineva 25 let od množičnih ženskih demonstracij v Ljubljani. Med najhujšim okupatorjevim terorjem leta 1943, ko je bila Ljubljana obdana z žico in ko so se aretacije ljubljanskega prebivalstva vrstile iz dneva v dan, so se od pomladi do jeseni vrstile demonstracije ženske pred upravnimi poslopji okupatorjevih civilnih in vojaških oblastnikov, pred zaporji, na grobovih talcev, pred škofijo in drugod. Ženske so v demonstracijah zahtevale od oblastnikov dovoljenje, da bi lahko pošiljale v zapor hrano in obleko. Zahtevale so, da izpustijo iz zaporov in taborišč naše ljudi, brez odlašanja pa stare ljudi, ženske in otroke. V demonstracijah so protestirale proti mučenju naših ljudi v zaporih in proti streljanju talcev.

Tistega leta so se že februarja in marca začeli zelo pogostni transporti naših ljudi iz zaporov v zloglasna taborišča, v zaporih samih pa je mučenje postajalo vsakdanja stvar. Takrat je bilo v raznih taboriščih okrog 25.000 ljudi, ki so pisali svojem obupna pisma o množičnem umiranju otrok in staršev, o nalezljivih boleznih, o prezgodnjih porodih, o nečloveškem postopanju, o lakoti. Da bi jim pomagali, so sorodniki internirancev pisмено prosili fašistične oblastnike, da bi izpustili vsaj bolne internirance. Seveda je bilo vse zaman. Prošnje so se kopičile na ljubljanski kvesturi, vrnili pa se je le tu pa tam kdo, kak živi okostnjak. Prihajale so novice, da italijansko civilno prebivalstvo napada avtomobile s hrano, namenjeno našim internirancem, in kriči: »Pobijte te ljudi, če so krivi! Če pa so nedolžni, jih izpustite domov, da nam ne bodo pojedli še tole malo kruha!« Osvobodilna fronta je bistrovidno sklepala, da se bodo razmere za naše ljudi v internaciji še poslabšale, ko se bo začela v Italiji invazija zavezniških čet in bo panika. Nikomur ne bo mar, da bi pred bombardiranjem reševal naše internirance, vlaki bodo vozili le za vojaške potrebe. V takem položaju so bile ženske pripravljene storiti vse, da bi svoje rešile smrti. Postal jim je jasno, da s posameznimi prošnjami ne bodo dosegle ničesar in da bo rodil uspeh le skupen, odločen nastop. In tako so se začele znamenite ljubljanske ženske demonstracije, ki so danes v ponos vsemu ljubljanskemu prebivalstvu.

Prva ženska demonstracija je bila 21. aprila pred sedežem vojaškega poveljstva, ki je bilo v Zvezdi na nekdanjem Kongresnem trgu. Delegatka demonstrantk, Iva Pirjevčeva, je s pismeno zahtevo v roki šla v poslopje in zahtevala razgovor z vrhovnim šefom vojaške uprave, Gambaro. Zahtevo so ji odbili, češ, Gambare ni in naj se vrne prihodnjo sredo. Tako so se ženske prihodnjo sredo spet zbrale pred istim poslopjem. Tedaj se je zbralo dvakrat več žensk. Toda tudi tedaj Gambara delegacije ni sprejel. Ženske so bile

strahovito ogorčene in so se brez oklevanja domenile za naslednjo demonstracijo — dokler ne bodo uspele. Tako je prišel znameniti 12. maj, dan pete ženske demonstracije, ki je bila tako silovita, da je moral o njej 24. karabinjerski bataljon ljubljanske stotnije celo poročati vrhovnemu poveljstvu v Rim. Ko je delegacija s Slavo Tarmanovo na čelu odšla s spomenico naših zahtev v poslopje, so ženske pred poslopjem borbeno vzklikale in zahtevale od Gambare, da izpusti internirance, da izboljša razmere v zaporih in da preneha z mučenjem naših ljudi. Karabinjerji (fašistična vojaška policija) so jih obkolili in skušali pomiriti, toda dosegli niso ničesar. Takih žensk v svojem življenju še niso videli. Najprej so skušali s šalami odvrniti ženske od vrat, toda kmalu so se lotili surovejših metod: Ženske so suvali in grdo zmerjali. V poslopje je odšlo kakih 10 žensk z našimi napisanimi zahtevami; izpustiti internirance, odpreti zapore, prenehati s streljanjem talcev in prenehati z mučenjem. Ženske pa spet niso ničesar dosegle. Ze spet so jim rekli, da Gambare ni. Seveda so spomenico z zahtevami predale nekemu namestniku, vendar brez vsakega odgovora.

Tedaj je v ženskah zavrelo. »Dobro! Če noče govoriti Gambara, bo govoril Grazioli! Ženske! Pred Visoki komisariat!« (Najvišja civilna oblast v tako imenovani »Ljubljanski pokrajini«, Grazioli pa je bil visoki komisar.) »Tako je! H Grazioliju! Naj govori visoki komisar!« In množica je nemudoma vdrila čez široki prostor pred nunsko cerkvo, po nekdanji Nunski ulici in Erjavčevi cesti. Med potjo so vzklikale: »Izpustite internirance! Odprite zapore! Bojite se golorokih internirancev!« Nazadnje se je množica ustavila pred sedežem visokega komisariata, pred stavbo, kjer je danes sedež slovenske vlade, v Prešernovi ulici. Spet so ženske zaman zahtevale Graziolija. Ni ga bilo. Namesto njega so prišli njegovi uradniki in skušali ženske umiriti. Še huje kot prej na Kongresnem trgu je bilo ogorčenje žensk zdaj, ko se je delegacija vrnila in povedala, da spet niso ničesar opravile, da so jim uradniki rekli, da je spomenica napisana v »nesramnem tonu« in da je treba napisati bolj vljudno prošnjo. Med demonstrantkami je završalo. »Ce vam

spomenica ni dobra, napišite vi drugo! Naša vloga je torej nesramna! Kaj pa vi! Pošilja'e v internacijo otroke! Zapirate nedolžne ljudi! Mučite in streljate! Vaše postopanje je nesramno, ne pa naš protest!« Ženske so ostro in brez strahu protestirale proti postopku z našimi ljudmi v taboriščih in zaporih in fašisti so se čutili slabe: ženski srd je naraščal. »Vrnite nam sinove in može!« so vpile.

Zdajci so navalile nanje večje skupine policistov in agentov, da bi jih aretirali in razgnali. Nastal je pravcati boj za reševanje tovarišic iz rok kvesturinov. Pogumne so jih reševale in se s pestmi lotile svojih sovražnikov. Fašisti so bili zmedeni. Še nikdar v življenju niso ženske doživele česa podobnega. Še nikdar niso videle pred seboj oboroženih ljudi, ki bi se jih bali. Čutile so, da so močne, ker so nastopile skupno, odločno, pogumno in organizirano. To silo pa so občutili tudi fašistični oblastniki z Graziolijem na čelu. Njihov občutek, da niso niti trenutek varni v tem uporniškem gnezdu, čeprav je obdana z žico in je v njem toliko vojaštva, je rasel. Zanje ni bilo več miru, ne podnevi ne ponoči. Kdor med njimi je bil do tedaj še brezskrben, je prenehal biti po teh demonstracijah.

Naslednja ženska demonstracija 21. junija je bila še bolj množična kot prejšnja. Na mesto Graziolija je postal Visoki komisar Lombroso in treba ga je bilo spomniti na Graziolijeve obljube! Kmalu po deveti uri je začelo po Ljubljani vreti. Iz hiš, uradov in tovarn so se začele posamič in v skupinah vsipati proti nekdanji banovini in kmalu je bila široka ulica — zdaj Prešernova — pred palačo Visokega komisarja napolnjena z 2500 ženskami. Starejše, mlade, preproste, elegantne; delavke, uradnice, gospodinjje, študentke, dijakinje, vajenke. »Izpolnite Graziolijeve obljube, novi visoki komisar! Zahtevamo, ne prosimo!« Tedaj so iz sosednjih ulic, iz vež, izza vrat, cd vsepovsod vdrli proti ženskam oboroženi fašisti. Začeli so izpolnjevati Lombrosovo ukaz: aretirati, pretepati s puškinimi kopiti, s pestmi, s škornji. Dobili so ukaz: razgnati ženske za vsako ceno. In tako se je začela bitka golorokih žensk z oboroženimi fašisti. Ženske so se borile. Goloroke, toča njihove pesti so težko padale po obrazih in

hrbtih osovraženih napadalcev. Ženske so kri-
le s svojimi hrbti odhod starejših in slabot-
nejših iz množice, prestrežale so udarce, ki
so bili namenjeni slabotnejšim, starejšim in
zelo mladim. Reševale so jih iz gneče, če ni
šlo drugače. Fašisti so jim naperjali puškine
cevi v obraz, toda njihov pogum ni upadel
niti za trenutek. Končno so fašisti le aretirali
nekaj žensk in jih odpeljali. Tedaj je zaorilo
sredi množice: »Ženske! Pred škofijo! Če nas
ne poslušajo Lombrasso, nas bo poslušal škof!
Hudournik razburjenih žena je predril kordon
fašistične policije, se vtilil čez Kongresni trg
po Wolfovi ulici, čez Tromostovje, in se usta-
vil pred škofijo. Toda škof Rožman se je
skrbno zabarikadiral s svojimi sodelavci, za-
klenil vse vhode v palačo ter izza oken opa-
zoval ogorčene ženske pod seboj. Tak spre-
jem je ženske še bolj razburil. Zahtevale so,
da se škof pokaže in pove, kaj je storil za
svoje mučene in preganjane ovčice. »Mar ne
veš, da po taboriščih umirajo dojenčki, mar
ne veš za mučenja in posilstva po zaporih?
Če ne veš, pridi ven, pa ti me povemo, ki
smo matere in žene teh mučenih ljudi!«

Toda škof je molčal. V odgovor nam je po-
slal le curke vode po hrbtih in glavah iz briz-
galnih cevi, ki so jih pripeljali.

Ta demonstracija in škofovo ravnanje nista
razburkala samo Ljubljane. Zanju so zvedeli
partizani, razširila se je tudi po taboriščih.

Ta novica je dvignila pogum vsepovsod.
Bilo je res nekaj nenavadnega, tako de-
monstrirati, brez vsakega kritja. Če si pi-
sal na zidove gesla osvobodilnega gibanja,
te je krila noč ali hrbet tovariša. Če si
tiskal v podzemlju osvobodilni tisk, te je
kril bunker. Tu pa smo stale ženske golih
rok, ob belem dnevu, iz oči v oči oborože-
nim sovražnikom, krite same s svojo mno-
žičnostjo, odločnostjo in pogumom.

Tudi o tej akciji je ljubljanska policija
poročala kraljevemu in cesarskemu pro-
kuratorju vojnega sodišča.

Že čez pet tednov, 1. avgusta, so se žen-
ske spet zbrale na ljubljanskih ulicah, da
bi demonstrirale za izpustitev zapornikov
in internancev. To je bila največja de-
monstracija v Ljubljani. Pred sodiščem se
je zbralo nad 10.000 ljudi in zahtevalo od
oblastnikov, da odpre zapore in zapornike,
ki so jih aretirali, izpusti na svobodo.

Naštete demonstracije so bile samo ena
od mnogih oblik boja slovenskih žena pro-
ti okupatorju za osvoboditev slovenskega
naroda in drugih jugoslovanskih narodov.
Njihov delež v tem boju je bil velik in ne-
precenljiv. Zato praznujemo 25-letnico
ustanovitve Slovenske protifašistične žen-
ske zveze z vsemi častmi, ki gredo našim
borkam, partizankam, materam in tistim,

ki so v zaporih in taboriščih z žrtvami do-
prinašale k naši osvoboditvi.

Praznujemo pa to obletnico zlasti tudi s
spoštovanjem in hvaležnostjo do vseh ti-
stih naših Slovencev v tujini, ki so s svo-
jim političnim delom in gmotnim prispe-
vanjem toliko doprinesli k naši dokončni
zmagi.

Izobraževanje odraslih v Sloveniji

Nekoč spoštovano pravilo: »Kar se je
Janezek naučil, to Janez zna,« je v da-
našnji dobi deloma že izgubilo svojo vel-
javo. Danes ima »Janez« vse možnosti,
da izpopolni in obogati svoje znanje ali da
nadoknadi tisto, česar se v mladosti ni
hotel ali ni mogel naučiti.

Prvi začetki izobraževanja odraslih se-
gajo v čase narodnoosvobodilne borbe. Z
razvojem rednih šol na osvobojenem ozem-
lju je zelo narasla potreba po slovenskih
učiteljih. Zato so bili že takrat osnovani
tečaji za učitelje; na Primorskem, kjer so
med obema vojnama vladali Italijani, so
bili tečaji slovenskega jezika za mladino
in odrasle.

V prvem povojnem obdobju smo potre-
bovali veliko najrazličnejših strokovnja-
kov. Takrat je bilo izobraževanje odraslih
usmerjeno v dve osnovni nalogi: tistim,
ki jim je vojna preprečila redno šolanje,
omogočiti čim hitrejšo in čim temeljitejšo
izobrazbo, z različnimi oblikami izobraževa-
nja pa usposobiti čim večje število stro-
kovnjakov.

Čez čas so bile vrzeli napolnjene; iz red-
nih šol so že prihajali s potrebnim zna-
njem podkovani mladi ljudje. Toda želja
in potreba po učenju ni usahnila. Še zme-
rom je precej takih, ki se v mladosti niso
mogli ali niso hoteli učiti. Še več pa je
tistih, ki žele svoje znanje sproti dopolnje-
vati, saj zahteva delovno mesto od današ-
njega človeka iz dneva v dan dodatnega
učenja in novih izkušenj.

Zveza delavskih univerz — ustanovlje-
na je bila leta 1959 — ki v Sloveniji skrbi
za izobraževanje odraslih, opravlja dve
važni nalogi: popravlja posledice nezadost-
no razvitega šolskega sistema in nizke
splošne, strokovne in družbene izobrazbe
zaposlenih. Ta naloga je začasna in, kot
kažejo statistike, polagoma že pada šte-
vilo slušateljev na oddelkih osnovnih šol.

Trajna in v bodočnost usmerjena naloga
Delavske univerze pa je, da bi vsakemu
delovnemu človeku zagotovila možnost, da
bo lahko sledil nenehnemu razvoju zna-
nosti in tehnike in se temu primerno izo-
braževal.

Zanimanje za izobraževanje odraslih je
v Sloveniji vedno večje, ne glede na sta-
rost in na poklic. Statistika je pokazala,
da je vsak četrti Slovenec vključen v šo-
lanje, ki ga pripravljajo delavske univer-
ze.

Pri nas deluje nad petdeset delavskih
univerz, ki so razvrščene po vseh večjih
središčih oziroma v vseh krajih, kjer je
dovolj slušateljev in dovolj zanimanja za
te vrste izobraževanja. Razen tega deluje
v Ljubljani še Dopisna delavska univerza,
ki omogoča študij slehernemu Slovencu,
ne glede na kraj bivanja ali na čas, ki ga
lahko posveti učenju. Dopisna šola skrbi
za izdajo posebej prilagojenih učbenikov
in se s sodobnimi metodami dopisnega šo-
lanja približuje vidnim evropskim sorod-
nim šolam. Poleg rednega šolanja v osnov-
nih, poklicnih, tehniških šolah in gimna-
zijah ter izrednega študija na visokih šo-
lah, pripravljajo delavske univerze tudi
razne tečaje; predavanja in razstave.

Največ zanimanja velja tečajem za uče-
nje tujih jezikov. Zmerom več je delovnih
mest, kjer je znanje tujega jezika obvez-
no: v trgovini, v gostinstvu, v turizmu, v
prometu, v gospodarstvu. Marsikdo pa se
loti učenja tujih jezikov tudi iz osebnih
potreb: za študij, za potovanje, za spozna-
vanje tujih dežel. Tako postaja pri nas
učenje tujega jezika vsakdanja potreba.

V veliko korist so kmetijski tečaji, eno
in dvoletni ali pa le nekajmesečni, pred-
vsem v zimskem času. Kmečko mladino,
zlasti fante, seznanjajo s sodobnim kme-
tovanjem, predvsem z mehanizacijo ter z
družbeno in kulturno vzgojo. Mladina pa
prenaša svoje na tečajih pridobljeno zna-
nje tudi na starejši rod.

Dekleta rada obiskujejo gospodinjske
tečaje. V šolah za življenje oziroma v šo-
lah za starše poučujejo mlade in tudi sta-
rejše ljudi o odnosih med spoloma, o so-
žitju v zakonu, o vzgoji otrok, o odnosu
staršev do šole. Tudi te vrste predavanja
so zelo obiskovana in dajejo razveseljivo
dobre uspehe.

Delovne organizacije, ki so začele mo-
dernizirati proizvodnjo, so že spoznale, da

je višji osebni dohodek možen le ob večji produktivnosti, ta pa ob večjem znanju. Tudi razvijanje samoupravljanja, ki zastruje potrebe po splošni, strokovni in še posebej družbeni izobrazbi, spodbudno vpliva na večje izobraževanje.

Jana Mjličinski

Tudi Ljubljana je lahko letovišče

Poleti, ko se zapro vrata gledališč in koncertnih dvoran, Ljubljana ni več zaspala. V okviru ljubljanskega poletnega festivala se večer za večerom vrste najrazličnejše kulturne prireditve, ki zadovoljujejo tudi najbolj izbirčnega obiskovalca.

Letošnji festival poteka v znamenju baleta. Že takoj na začetku poletja smo občudovali nastop slavite skupine ameriškega plesalca in koreografa Paula Taylorja. V letnem gledališču v Križankah je s svojo plesno družino predstavil program štirih stvaritev, dve na klasično in dve na sodobno glasbo. Paul Taylor ustvarja balet, ki se predaja gibanju in glasbi. Njegov ples je radost, kajti — smo brali v kritiki — Paul Taylor je otrok svojega časa in tistega dela Amerike, ki ne razmišlja o vsakdanjih problemih, ampak želi ljudi razvedriti in jim prepoditi težke misli iz glave.

Skupini plesalcev iz Amerike je sledil ansambel svobodnega plesa iz Zagreba. Koreografinja te skupine Milena Broš, je na tekmovanju, ki ga vsako leto prireja francosko združenje za koreografske študije v Parizu, dobila prvo nagrado — dokaz, da smo v letnem gledališču v Križankah gledali plesno skupino, ki zvesto sledi načrtani poti moderne plesne ustvarjalnosti. Naslov plesne kompozicije je bil: Pisalni stroji in Jazz — to je ples novega sveta, ki se izvija iz meščanske preteklosti v demokratično prihodnost človeka.

Za tem je gostovala v Ljubljani in tudi v Celju švedska baletna družina Stora Teatern iz Göteborga, ki redno nastopa med Stockholmom in Koebenhavnom in tudi v Parizu. Švedski plesalci so se predstavili s tremi krajšimi baleti: Izgubljeni sin, Vrnitev in Bela košuta. Balet Bela košuta spada med vrhunske koreografske stvaritve slavite švedske umetnice Birgit Cullberg, ki je tudi vodja švedskega koreografskega inštituta. Za slovenske gledalce je bila izvedba tega baleta še posebej vab-

ljiva, saj sta v njem kot solista nastopala naša rojaka Magda Vrhovec-Dedović in Vlasto Dedović.

Iz belgijskega mesta Charleroi nas je obiskal Ballet de Wallonie s slovito solo plesalko Marjorie Tallchief, ki se je predstavila v baletu Žar ptica Igorja Stravinskega.

Ljubljansko operno gledališče pa je letošnje poletne prireditve obogatilo s klasičnim baletnim večerom Romeo in Julija na glasbo Prokofjeva. Ta baletna predstava pomeni obenem počastitev petdesetletnice obstoja poklicnega baleta v Sloveniji.

Mnogo priznanja pri gledalcih in kritiki je požela tudi baletna skupina državne opere iz Bukarešte, ki je za svoje gostovanje v Ljubljani pripravila enega najprijetnejših baletov — Čajkovskega Labodje jezero in pa balet Princ in berač, katerega libreto je napisan po romanu ameriškega pisatelja Marka Twaina. Zanimanje za te predstave je bilo tolikšno, da so bile vstopnice razprodane že nekaj tednov pred uprizoritvijo.

Poleg baletnih večerov so se zvrstile operne predstave, koncertni večeri, folklorne skupine pa tudi dramske, operetne in satirične predstave.

Od koncertnih izvajalcev naj omenimo Smith Princeton Chamber Chorus, ki ga sestavlja mešani pevski zbor ameriških študentov. Pod vodstvom zborovodij Ive dee Hiatt iz Smith Collegea in Walterja Nollnerja iz Princeton University je zbor pripravil pester spored, ki obsega skoraj vsa stilna obdobja evropske glasbene ustvarjalnosti in pa dve deli ameriških avtorjev. Poslušalce, ki so napolnili letno gledališče, je navdušila velika zavzetost mladih pevcev, ki so vse pesmi peli v originalu, kar je bilo zlasti zanimivo pri Bartokovih Štirih slovaških narodnih pesmih. Navdušil je tudi mladi Roger Nierenberg, ki je sam predstavil svojo skladbo »Fire, Flood and Olive Tree«.

Zanimanje za ljubljanske festivalne prireditve je bilo zelo veliko. Pa ne samo med domačini. Izračunali so, da je bilo na predstavah okrog dvajset odstotkov gledalcev iz tujine. Obiski predstav so bili združeni z ogledom Križank. Med tujci, ki so si ogledali to Plečnikovo mojstrovino, je bilo tudi mnogo Američanov.

Pod naslovom »Bedančeva past« so prek poletja posneli nov slovenski film o Kekcu. Na treh zgornjih slikah so trije glavni mali junaki: Tinkara, Kekec in Rožle. Slika zgoraj levo pa predstavlja eno izmed glavnih junakinj novega slovenskega filma »Peta zaseda« — Marjanca Brecej. V omenjenem filmu pa nastopa tudi znani harmonikar Avgust Stanko (spodaj)

Pri založbi Mladinska knjiga je izšel izbor pesmi, proze in pisem Josipa Murna, pesnika, ki ima posebno mesto v slovenski moderni liriki. Izbor je izšel pod naslovom »**Topol samujč**« — naziv, ki si ga je pesnik sam dal v pesmi »Prišla je jesenska noč«, kjer pravi: »Jaz sem topol samujoč, ki ne seje in ne žanje!« Izbor je pripravil in ga opremil s spremno besedo Dušan Pirjevec.

Pesniška zbirka **Hvalnica življenja** je knjižni prvenec mladega, leta 1940 v Preboldu rojenega avtorja Ervina Fritza. Zbirka vsebuje petindvajset pesmi, ki so vsebinsko razdeljene na štiri motive: od radoživih ljubezenskih občutij do razmišljanj o pesnikovi domovini, od podcb tesnobne vsakdanjosti do protestnih pesmi. Med mladimi slovenskimi poeti je Ervin Fritz razveseljiv obet za tesnejši stik poezije z bralcem. Zbirka je izšla pri Državni založbi Slovenije.

Tudi **Pesmi Vladimira Gajška**, ki so izšle pri mariborski založbi Obzorja, so prva pesniška žetev mladega avtorja. V zbirki je zbral nekaj nad štirideset pesmi, ki so razporejene v štiri cikle: »Prispodobne luči«, »Senca sanjskega sveta«, »Edvardove pesmi« in »Mesec v kvadratu«. S svojim ognjem, neposrednostjo in intimno prizadetostjo vplivajo na bralca vznemirjajoče, neposredno in živo.

V založbi Mladinske knjige je izšel izbor Finžgarjevih del **Podoba življenja**. Urednik zbirke Jože Toporišič je v uvodu poudaril, da prinaša izbor najboljše od najboljšega, kar je Finžgar ustvaril na višku svoje ustvarjalne moči. Dela »Njiva«, »Dekla Ančka«, »Kazvalina življenja«, »Kronika gospoda Urbana« itd., so samosvoje umetnine in pomemben prispevek k duhovnemu bogastvu slovenskega naroda.

V zbirki »Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev«, izdaja jo Državna založba Slovenije, je izšla šesta knjiga Ivana Cankarja **Zbrano delo**, ki vsebuje Cankarjevo mladostno prozo. Tu so zbrani Cankarjevi pripovedni spisi, napisani od leta 1892—1899, ki so to pot prvič združeni v celoti in objavljeni v kronološkem redu. Zbirki je dodana tudi razprava prof. Antona Ocvirka o Cankarjevi zgodnji prozi.

Bralci, ki imajo radi zgodovinske povesti, še posebej pa belo krajski rojaki, bodo z veseljem prebirali knjigo Jozeta Dularja **Udari na gudačo, Jandre!** Glavni junak povesti je tlačan Mika Vihra, ki se upre grajski samovolji.

Pisatelj je stkal zanimivo in privlačno zgodbo, ki jo oživlja narodopisno bogastvo ljudskega pripovedništva. Knjigo sta izdali založba Obzorja v Mariboru in Dolenjska založba v Novem mestu.

V veliko veselje našim rojakom bo knjiga **Dolenjska in Beta krajina**, ki jo je v zbirki »Slovenija« izdala Dr. avna založba. Knjiga nam s številnimi barvnimi in črno-belimi fotografijami prikazuje živopisno Dolenjsko z Belo krajino. Na teh slikah vidimo poleg lepih pokrajin, gradov, rek in vasi tudi prizore iz življenja iz tega dela Slovenije. Besed-

»Peta zaseda« nov slovenski film

Prek vsega poletja so najprej v Ljubljani nato pa še v Št. Joštu nad Polhovim Gradcem snemali nov slovenski film »Peta zaseda«. Po samem naslovu bi sodili, da bo to spet nov film s partizansko tematiko, kakršnih je bilo v Jugoslaviji narejenih že zelo veliko. To pa ne drži popolnoma: res je, da so glavni junaki filma partizani, zgodba pa grajena predvsem na močnem psihološkem zapletu. Partizane igrajo sami mladi igralci, diplomanti ljubljanske igralske akademije, ki niso poklicno zaposleni v gledališču. Nekateri med njimi so bili tokrat celo prvič pred filmsko kamero. Pri filmu sodelujejo kot statisti tudi domačini iz Št. Jošta.

Scenarij za film »Peta zaseda« je napisal književnik Vitomil Zupan, režiser filma pa je France Kosmač, ki je tokrat posnel svoj četrti igrani film. Glavne vloge v filmu pa igrajo: Marjanca Breclj, Nadja Vidmar-Markovčič, Tone Gogala, Dare Valič, Boris Cavazza in Janez Vajevc. Izmed starejših igralcev nastopata le Vera Pantič in Jože Zupan.

»Nagrade vstaje«

Ob letošnjem dnevu vstaje slovenskega naroda je republiški odbor zveze združenj borcev nagradil pet avtorjev umetniških in znanstvenih del s tematiko iz revolucionarnega obdobja našega naroda: dr. Tone Ferenc je prejel nagrado za zgodovinsko delo »Kapitulacija Italije in NOB v Sloveniji jeseni 1943«, Stanko Peterlin za monografijo »Prešernova brigada«, France Filipič za »Pohorski bataljon« (to knjigo smo našim bralcem predstavili v prejšnji številki Rodne grude), Vladimir Lakovič za vrsto oljnih slik z motiviko koncentracijskih taborišč in Jože Smit za pesnitev »Koleselj iz cedilike«.

Šolarji tekmujejo za bralno značko

V današnjem življenju, ki nudi otroku množico najrazličnejših zabav, od kina in televizije do športa, zabavnih prireditev in plehke literature, je dobra knjiga skoraj izgubila svojo veljavo in privlačnost. Zato je vse hvale vredna pobuda, ki sta jo pred osmimi leti dala pisatelja Leopold

Suhadolčan in profesor Stanko Kotnik: učence ravske šole sta navdušila za tekmovalne posebne vrste; vsak šolar, ki prebere določene knjige slovenskih in tudi svetovnih pisateljev in opiše njihov življenjepiš in literarno delo, dobi za nagrado bralno značko. Imenovali pa so jo po kroškem rojaku, pisatelju Prežihovemu Vorancu. Za tekmovalne so se kmalu navdušile tudi druge slovenske šole. Zdaj podeljujejo v Sloveniji že osemnajst različnih značk, imenovanih po slovenskih književnikih: Prešernovo, Kettejevo, Finžgarjevo, Kosovelovo, Bevkovo, Ingoličevo, Trdinovo, Jurčičevo, Kajuhovo in še vrsto drugih. Pri tekmovalju sodeluje okrog 25.000 učencev osnovnih šol. Letos so se jim pridružili tudi prvi srednješolci: na gimnaziji v Murski Soboti tekmujejo za bralno značko Miška Kranjca.

Da bi bilo tekmovalje še privlačnejše, je založba Mladinska knjiga predlagala ustanovitev kluba bralnih značk. Član tega kluba bo vsak šolar, ki se je prijavil za tekmovalje za bralno značko. Dobil bo izkaznico, s katero si bo lahko nakupil določeno število knjig z najmanj 20 % popustom na prodajno ceno. Razen tega bo vsak član glasoval za knjigo, ki mu je bila med prebranimi knjigami v zadnjem letu najbolj všeč. Knjiga, ki bo dobila največ glasov, bo dobila odlikovanje tekmovalcev za bralno značko, in sicer Zlato bralno značko. Za leto 1968 so podelili zlato značko knjigi Solzice Prežihovega Voranca, ki je postala že klasično delo slovenske mladinske literature.

Pulj 1968

Na letošnjem jugoslovanskem filmskem festivalu v Pulju smo Slovenci prvokrat ostali praznih rok. Edini slovenski film, ki je bil predvajan, »Sončni krik« režiserja Boštjana Hladnika torej ni nobil nobene nagrade. Najvišje festivalske nagrade — zlato, veliko srebrno in srebrno — so dobili filmi: »Ko bom mrtev in bel«, »Poldne« in »Imam dve mami in dva očeta«. Nagradi za režijo sta dobila Živojin Pavlovič in Dušan Makavejev, za scenarij Branimir Ščepanovič, za fotografijo Ivica Rajkovič, za glasbo Miljenko Prohaska.

Najvišji nagradi za moško vlogo sta dobila Ljuba Tadić in Branko Pleša, za žensko pa Mia Oremović in Gizela Vuković.

Znana jugoslovanska filmska igralka Snežana Nikšič na puljski plaži. Foto: Joco Znidaršič

Na izseljenskem srečanju v Mirni na Dolenjskem so kot glavni del programa nastopili združeni pevski zbori s Koroške (druga slika spodaj). Foto: Miloš Jakopec

dilo, ki vsebuje zemljepisne, zgodovinske, folklorne in druge podatke, nam govori, da je tudi ta del naše domovine lep, bogat in vreden, da ga bolje poznamo. Fotografije so dali na voljo naši najboljši mojstri fotografije ter nekatere ustanove.

Bogata žetev založbe Borec

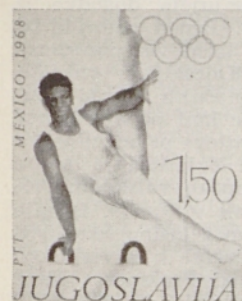
Ljubljanska založba Borec nas pogosto preseneti z lepimi izdajami knjig, ki bodisi v leposlovni bodisi v zgodovinski ali poljudno-zgodovinski obliki pojasnjujejo dogodke iz naše nedavne zgodovine. Izmed zadnjih izdaj je brez dvoma vzbudila največ pozornosti pesnitev **Jožeta Šmita Koleselj iz cedlike**, ki je prejela eno izmed letošnjih nagrad vstaje slovenskega naroda, že lani pa eno izmed Kajuhovih nagrad. Pesnitev pripoveduje o štajerskem fantu Jožeku Zidariču, ki je bil nasilno mobiliziran v nemško vojsko in moral kot okupatorjev vojak v Rusijo, Belgijo in Francijo, dokler ni tam z lastno roko ubil poveljujočega majorja, prešel k zaveznikom in se naposled znašil med Prekormorci. Hrepenenje po domačem kraju, ki daje pesnitvi značilen ton, je prispodoba sreče, ki ga čaka na koncu prisilnega pohoda. Šmit je v pesniški govorici izrazil resnico, da je večina slovenskih ljudi, ki so bili rekrutirani v tuje vojske, ostala zvesta slovenskemu narodu. Veliko jih je to dokazalo tudi s tem, da so iz okupatorjeve armade prešli k zaveznikom ter se s prekmorskimi brigadami vrnilo v domovino.

Smitova pesnitev je preprosta, ljudska, prepričljiva in resnično izvirna pripoved o vojni.

Tudi roman **Iva Zormana Čez dvajset let bo vse drugače** je v letu 1966 prejel eno izmed Kajuhovih nagrad, v knjigi pa je izšel letos. Ivo Zorman je znan kot pisec številnih mladinskih povesti, pričujoči roman pa je njegovo najobširnejše prozno delo. Avtor je v tem delu pokazal, da ima izreden občutek za opazovanje in da zna preprosto opisati globoka doživetja, s katerimi se je srečevala njegova generacija.

Z zbirko novel **Zadnji obisk** je **Matevž Hacc** ponovno posegel k bogatim motivom narodnoosvobodilne vojne. Napisana pa je izredno živo in prepričljivo in predstavlja še en pomemben in živ literaren dokument o tem pretresljivem času. V Hacetovih novelah se srečujemo tudi z izredno vitalnostjo ljudi, ki jih opisuje, s portreti preprostih kmečkih ljudi in s poudarjeno kmečko miselnostjo, ki postaja za pisatelja že tako značilna.

Naj ob koncu omenimo še knjigo Čeha **Karla Pichlika Iz ruskega ujetništva v boj proti vojni**, ki opisuje številne upore v rezervnih sestavah enot avstro-ogrskih armade ob koncu prve svetovne vojne, kjer podrobno opisuje tudi upore slovenskih vojakov v Radgoni, Judenburgu, Murauu in drugod. Tudi ta knjiga zasluži pozornost bralcev, ki jih zanima ta doba naše zgodovine. **Jože Prešeren**

Nove priložnostne znamke

Za XIX. olimpiado, ki bo letos od 12. do 27. oktobra v Mehiki, je naša poštna uprava 28. junija izdala posebne priložnostne znamke. Za to veliko svetovno športno prireditev smo dobili serijo s šestimi znamkami, na katerih so prikazane določene športne panoge, v katerih se tekmuje na olimpiadah. Gre namreč za tiste športne panoge, v katerih je Jugoslavija doslej na olimpiadah dosegla največ uspehov. Gre predvsem za tek na 800 m za ženske in našo tekmovalko Vero Nikolićevo, za našo državno košarkarsko moštvo z njegovim kapitanom Ivom Daneuom in za telovadbo na konju z ročaji s svetovnim in evropskim prvakom Mirom Cerarjem. Celih serij je bilo izdanih 200.000. Serija velja 13 dinarjev.

Za X. zimsko olimpiado, ki je bila letos v Grenoblu, je naša poštna uprava tudi izdala priložnostne znamke.

Na znamkah za XIX. olimpiado v Mehiki so prikazane tele športne panoge oziroma posnetki:

Na znamki za 50 par je prikazan tek na 800 m za ženske. Je temno vijoličaste, rjave in svetlo sive barve.

Na znamki za 1 din je značilen skok pod košem v košarki v črno rjavi, črno modri in svetlo rdečkasto rjavi barvi.

Znamka za 1,50 din predstavlja telovadca na konju z ročaji in je v črno rjavi, črno modri in svetlo rdečkasto rjavi barvi.

Na znamki za 2 din je veslač v čolnu z enim veslačem, ki ponazoruje veslanje. Znamka je zelenkasto črne, rjave in svetlo rjave barve.

Znamka za 3 din prikazuje vaterpolo, in sicer napet trenutek pred vrati. Barva na njej so črno modra, temno vijoličasta in svetlo sivo modra.

Na znamki za 5 din vidimo rokoborbo. Na znamki so tri barve, in to zelenkasto črna, svetlo rjava in vijoličasta.

Posnetke za znamke je izbral jugoslovanski olimpijski odbor. Osnutke za znamke pa je napravil beograjski akademski slikar Mateja Rodiči. Znamke je izdelal Zavod za izdelovanje bankovcev v Beogradu v treh barvah.

Na vseh znamkah je desno zgoraj olimpijski znak petih povezanih krogov ter levo napis »MEXICO 1968«. Na zgornjem in spodnjem belem robu v poli pa je v

barvi besedila na znamkah natisnjeno po-svetilo, in sicer: OLIMPIJADA, olimpijski znak s petimi povezanimi krogi, MEXICO in letnica 1968. To besedilo na spodnjem belem robu obenem s štirimi znamkami nad njim predstavlja filatelistično posebnost, tako imenovano TAB serijo. Ta je za zbiralce športnih znamk posebno zanimiva in ima tudi večjo vrednost.

Znamke so velike 30 × 37 mm in grebenasto zobčane.

Letošnji načrt priložnostnih znamk bo dopolnjen še s štirimi priložnostnimi serijami. Šele pred kratkim je bilo sklenjeno, da bodo izšle letos še tele znamke:

1. za 65-letnico Ilindenske vstaje,
2. za 25-letnico priključitve Istre in Slovenskega primorja,
3. za 100-letnico rojstva bosenskega pesnika Aleksa Šantića in
4. za 150-letnico rojstva Karla Marksa.

Za vsako od teh obletnic naj bi izšla po ena znamka. Za znamko ob 25-letnici priključitve Istre in Slovenskega primorja k Jugoslaviji je predlagana freska iz cerkve v Hrastovljah v bližini Črnega kala. Prikazuje dvojčka ob materinih prsih.

V juniju je izšla tudi druga izdaja letošnjega kataloga jugoslovanskih znamk, ki ga je izdal biro za poštne znamke pri naši poštni upravi. Prva izdaja je bila kaj hitro razprodana.

Velik založniški dogodek

Minila so komaj tri leta, odkar je mednarodna organizacija UNESCO začela po dvajsetletnih pripravah izdajati zbirko »Zgodovina človeštva« — že smo tudi pri nas dobili zvezek te veličastno zasnovane, 15 obsežnih knjig obsegajoče zbirke. Kot prvi zvezek je izšlo delo znane angleške arheologinje Jacqueline Hawkes »Prazgodovina«. Že v letošnjem letu bodo sledile naslednje tri knjige, v letu 1969 pa spet tri in tako bo v slovenščino prevedenih vseh sedem zvezkov, ki jih je doslej izdal UNESCO. Med slovenskimi bralci je za »Zgodovino človeštva« veliko zanimanje. Izdaja ima 5000 prednaročnikov, izhajala pa bo v sorazmerno visoki nakladi 10.000 izvodov.

Državna založba Slovenije je ob izidu slovenskega prevoda prve knjige »Zgodovine človeštva« prejela tudi čestitko mednarodne komisije UNESCO.

EDDIE KENIK

Prvi tenor pevskega zbora Glasbena matica iz Clevelanda — Eddie Kenik je prišel v Slovenijo sam. Pred dvema leti, ko je bil njegov zbor na turneji po »starem kraju«, ga namreč ni bilo med nami. Pa tudi danes, če rečemo, da je bil sam, tega ne smemo razumeti popolnoma dobesedno: v Sloveniji je bil z vso družino, z ženo in hčerko, ki je tudi pevka pri mladinskem pevskem zboru št. 2 SNPJ, in pa s tastom Frankom Virantom, ki je prav tako znan kot prizadeven društveni delavec v Clevelandu.

Z Eddijem sva se srečala nekajkrat: že ob prihodu na letališče Brnik, kasneje med izletom po Sloveniji, na pikniku v Škofji Loki, končno pa sva le našla toliko časa, da sva se za nekaj minut v miru vsedla in pogovorila. Eddie Kenik je do zdaj izdal že dve plošči, s katerima se je širokemu slovenskemu občinstvu v ZDA predstavil kot solist s priljubljeno temo — slovenskimi narodnimi pesmimi. Prva je imela naslov »My Kind of Music«, druga pa »More of My Kind of Music«. Naslova sta se mi zdela prav značilna, zato sem ga tudi najprej vprašal v zvezi s ploščama.

»Kaj tebi samemu pomeni naslov obeh plošč, kaj je »tvoja vrsta glasbe«?

»To je glasba, ki jo jaz rad pojem — domače, slovenske pesmi, ki sem se jih nekaj naučil od staršev, nekaj pa pri raznih pevskih zborih. Oba, oče in mati sta rada pela pesmi, ki sta jih pela še v starem kraju in tudi onadva sta se jih verjetno naučila od svojih staršev. Od svojega sedmega leta dalje sem pel pri mladinskem pevskem zboru »Črički«, ki ga je vodil Ivo Zorman, kasneje pa pri mešanem pevskem zboru »Zvon«. Tudi tega je takrat vodil Ivo Zorman.«

»Imaš v načrtu kako novo ploščo?«

»Imam in prav kmalu, ko se vrnem v Ameriko, 29. julija, imam dogovorjeno snemanje zanjo. Verjeno bo imela naslov »Wine and Songs« (Vino in pesmi). Seveda bom tudi zdaj pel predvsem domače pesmi.«

»Mislim, da se strinjaš z menoj, če rečem, da so vsakoletni koncerti Glasbene matice svojstven kulturni dogodek, prav tako kot so tudi nastopi drugih slovenskih pevskih zborov. Zelo lepo je uspel tudi vaš spomladanski koncert, saj smo zvedeli, da se ga je udeležilo več kot 500 ljudi. Kaj pa pripravljate pri zboru za jesen?«

»Zdaj se učimo odlomke iz oper Carmen, Lucia Lamermoor, Martha, pa še kaj. Naštudirali bomo nekaj solističnih, pa nekaj zborovskih arij. Razen tega pa bomo zapeli tudi nekaj slovenskih narodnih pesmi iz našega stalnega repertoarja.«

»Kaj sodiš o slovenskem društvenem življenju v Clevelandu?«

»Po večini vsi slovenski zbori in društva pešajo, slabijo, ker vanje ni dotoka mlajših ljudi. Danes so ljudje vse preveč razpeti med delom, pa tudi drugimi načini zabave, da za delo v društvi pogosto nimajo časa ali pa jih ne veseli več. Mladina, ki se udeležuje v mladinskih pevskih zborih, se kasneje le redko priključi kakemu drugemu pevskemu zboru. Zato naši pevski zbori pogosto nimajo dovolj pevcev.«

»Med clevelandskimi Slovenci je tudi dobro znana gostilna, ki jo vodiš. Prav gotovo moraš kdaj zapeti tudi svojim gostom...«

Edvard Kenik

Slovenski mešani pevski zbor iz Vorarlberga v Avstriji s skavti

»Res je, tudi v gostilni moram večkrat katero zapeti. Slovenci smo pač vesel narod, radi se zabavamo, tako stari kot mladi. Pogosto je vse tako kot tu pri nas, v Sloveniji, le da govorimo večinoma angleško.«

»Ko smo ravno pri tem, kako pa ti je ugajalo v Sloveniji?«

»Prvikrat sem tu in moram priznati, da sem zelo zadovoljen. Posebno sem bil presenečen nad slovenskimi hribi in gorami, prevzela pa me je tudi vsa slovenska pokrajina. Bil sem tudi na očetovem domu blizu Hinj v Suhi Krajini. Tam pa sem bil žalosten. Jokal sem. Zdaj razumem, zakaj je šel oče v Ameriko...«

»Se ti je kak dogodek v Sloveniji še posebej vtisnil v spomin?«

»Nikoli ne bom pozabil srečanja s Titom na vrtu hotela Union v Ljubljani. Dovolili so mi tudi, da sem ga fotografiral in teh fotografij se že zdaj veselim. To je bilo zame tudi eno največjih doživetij med obiskom v Jugoslaviji.«

Na pikniku v Škofji Loki je Eddie Kenik s svojim nastopom navdušil tisoče zbranih obiskovalcev, med katerimi je bilo veliko slovenskih izseljencev z vsega sveta, največ pa seveda iz ZDA. Tu je Eddie zapel tudi v duetu s pevovodkinjo mladinskega pevskega zbora Cilko Valenčič in nekateri so nam zatrjevali, da se to zgodi le ob posebnih prilikah. Oba sta požela cel vihar navdušenja.

Nekaj pesmi je ob harmonikarski spremljavi Avgusta Stanka posnel tudi za radio Ljubljana. 10. julija smo se poslovili v obljubo, da se še kdaj srečamo v naši dragi Sloveniji. Če prej ne, pa s ponovno turnejo zbora Glasbene matice. Tako zboru kot njemu samemu želimo še veliko uspehov in da bi njegove in njihove koncerte obiskovalo res veliko število naših rojakov.

Jože Prešeren

ŠVICA

Zvoki domovine

Danes je bil morda za nas, ki živimo daleč od doma, najlepši dan v letu. Danes so nas obiskali »zvoki domovine«, ki so na gostovanju po 3 deželah Evrope, po Avstriji, Švici in Nemčiji. Danes je 25. junij. Fred hotelom National v Bernu se nas je zbralo precej Jugoslovanov in tudi domačinov. Nemirno so utripala naša srca, preden so se odprla vrata dvorane.

Kako smo se vsi razveselili, se je pokazalo šele ob ploskanju. Nasmejali smo se, tu pa tam pa je ušla tudi kaka solza, ki pa jo je kmalu prekril smeh. Počutili smo se kot doma, doma na tujih tleh. V programu je bilo za vsakogar nekaj. Naši Slovenki pa nismo ploskali samo Slovenci ampak vsi drugi. Pa vendar se je dalo razločno presoditi, koliko nas je Slovencev. Res, v Bernu in okolici nas ni ravno veliko. Človek bi mislil, da smo se porazgubili kot ovce, ki so zgrešile svojo čredo. Pa se ključ temu včasih najdemo, čeprav živimo tudi po 30 kilometrov narazen.

V tujini sem že 5 let, zato morda ne boste rekli, da pretiravam. Okusila sem avstrijski in zdaj švicarski kruh, a s ponosom lahko rečem, da smo na poteh, ki so jih pred nami prehodili že mnogi Slovenci, tudi mi priljubljeni. Ne vem, zakaj smo marsikje na svetu tako dobro zapisani.

Pa o prireditvi: čas je mineval, predstava se je bližala koncu. Naša srca so bila vesela. Humorista iz Zagreba sta nas pripravila v sproščen smeh. Na obrazu se nam je zrcalilo veselje — nasmejani smo zapuščali svoje sedeže, na dnu srca pa je vsakogar izmed nas nekaj stiskalo, neka bolečina, nekaj nepopisno težkega, kar vsakdo izmed nas pozna. To je bilo nekaj, kar beseda »domotožje« pre malo pove. Ob koncu vas lepo pozdravljam in vam želim še mnogo uspeha. Vsem sodelavcem in organizatorjem pa najlepša hvala.

Otilija

AVSTRIJA

Na Predarlskem v Avstriji živi in dela danes blizu osem tisoč Jugoslovanov. Slovenci pa smo znani kot prijatelji lepe domače pesmi. V Bregenzu je na pobudo prizadevne Pepce Slapnikove skupina naših fantov in deklet ustanovila kar svoj pevski zborček. Letošnjo pomlad so se dogovorili, da pripravijo samostojen program. Z vajami je bilo sicer hudo, ker pevci in pevke žive razkropljeno, tako so se dobili le ob sobotah in nedeljah. Žrtvovali so torej svoj prosti čas in namesto na izlete, hodili na pevske vaje. S pevskim programom smo nato nastopili na prireditvi za tuje delavce v Bregenzu, zatem pa še v Bludenzu in v Rankweilu. Nastopil je mešani zbor, pa še fantje sami so posebej zapeli. Skupina je zbudila zanimanje tudi pri domačinih in je že dvakrat sodelovala na prireditvah avstrijskih organizacij; z domačim pevskim društvom in s skavti.

FRANCIJA

Zlata poroka

Kakor nam je sporočil naš dopisnik Anton Škruba iz Merlebacha, sta letos v juliju praznovala zlato poroko naša naročnika Jean Jelen in njegova soproga iz Porcelette 57. Svoj lepi družinski praznik sta slavila kar dvakrat: konec julija pri sorodnikih v Sloveniji — v Galiciji pri Žalcu v Savinjski dolini, kjer sta pred 50 leti sklenila zakonsko zvezo, v avgustu pa v krogu svoje družine v Franciji. Slavljencema tudi naše čestitke. Na mnoga leta!

NEMČIJA

Odhajajo pionirji

Naši izseljenci — pionirji, ki so pred desetletji s svojimi žulji in znojem pomagali k napredku mnogim deželam po svetu — odhajajo. Drug za drugim gredo in tesno nam je pri srcu, ko vemo, da se več ne vrnejo, da se ne bomo nikoli več srečali in si prijateljsko segli v roke.

Iz Homberga v Nemčiji smo prejeli žalostno sporočilo o smrti staroste naših tamkajšnjih izseljencev, 85-letnega Franca Čebina, ki je bil v Hombergu in daleč naokrog znana osebnost in naš dolgoletni drag prijatelj. Umril je po kratki, hudi boleznii letos 27. junija.

Doma je bil iz knapovskih revirjev, tam od Zagorja pri Savi. Mlad fant je pred triinšestdesetimi leti odšel na tuje. V Nemčiji je delal, si ustvaril dom in družino, a v srcu je zvesto nosil svojo rodno deželo. V povojnih letih je postal prvi organizator skupinskih obiskov iz Nemčije. Ze sivolas, a z ognjem in zanosom v očeh je leta 1953 pripeljal iz Nemčije svojo prvo skupino rojakov v enem železniškem vagonu. Nato je vneto organiziral skupinske obiske domače dežele leto za letom. Naslednje leto je bila skupina še enkrat večja in potrebna sta bila dva vagona, leto kasneje že trije, nato pa poseben vlak. Tako je pripeljal nad deset skupin, nato pa ni zmožel več in so ta posel prevzeli drugi.

Ko smo se srečavali na matici ali kje na izseljenskih prireditvah, je rad obujal spomine. Naševal je slovenska delavska društva, ki so nekoč delovala v Nemčiji in pri katerih je vneto sodeloval: Slavček, Domovinski zvon, Bratska ljubezen, društvo sv. Barbare in druga. »O, to smo zapeli!« je zanosno vzkliknil. Nato pa mu je potemnelo v očeh: »Zdaj nimamo več društev in tudi starih kameradov ni več, le oguljene fotografije so ostale v albumih...«

Zdaj je odšel tudi sam. Tam v Nemčiji, v Hombergu, kjer je toliko let živel in delal, je njegov grob. Nas pa nanj ne bodo spominjale le fotografije, ki jih obledi čas. Spomin nanj je preživ, da bi mogel obleleti.

Slava zvestemu sinu slovenske dežele, dolgoletnemu naročniku Rodne grude in našem dragemu prijatelju!

Ina Slokan

ZDA

Zgodovina slovenskih naseljencev v ZDA v angleščini

Rojakinja Marie Prilandova, častna predsednica Slovenske ženske zveze iz Sheboygana Wisc. piše v angleščini zgodovino slovenskih naseljencev v ZDA. Knjigo je avtorica začela pisati v drugi polovici lanskega leta in jo bo, kakor smo zvedeli, v kratkem zaključila. S tem delom bo tudi naš drugi, tretji in četrti rod na ameriških tleh lahko bral v jeziku dežele, ki mu je druga domovina — od kod vse in kdaj so tja prišli njihovi predniki in kako so se vraščale njihove korenine v tej novi deželi. Enako bo tudi Američanom knjiga prav gotovo mnogokaj povedala o naših ljudeh in njihovem deležu pri izgradnji in razvoju ameriških držav.

Pojasnilo k objavljeni sliki

V majski številki naše revije smo na str. 179 objavili iz našega zgodovinskega arhiva fotografijo nekaterih odbornikov SANS v Clevelandu. Poleg je bilo objavljeno besedilo s hrbtni strani slike z imeni posameznih odbornikov, med njimi je bil eden označen kot neznan. Publicist Janko Rogelj nam je zdaj poslal pojasnilo, da je »neznan« njegov dolgoletni prijatelj, poznani slovenski odvetnik v Clevelandu, Leo Kushlan, ki je imel svojo odvetniško pisarno v Slovenskem narodnem domu. Rojak Kushlan je bil zelo prizadeven odbornik SANS, govoril je na sklicanih shodih in se odločno zavzemal za partizane. Rojaku Roglju se za pojasnilo lepo zahvaljujemo.

Skupina slovenskih šolarjev in Samsule na Floridi (ZDA), ki rada nastopa na različnih prireditvah (levo). S prvomajskega izleta društva Bratstvo-jedinstvo iz Pariza (druga spodaj). S prireditve ob 33-letnici društva Simbron v Buenos Airesu. Tamburaški ansambel društva Ljudski oder v Buenos Airesu (sliki spodaj levo). Dva posnetka s prire-

ditve na farmi Beograd v Torontu (spodaj). Slovenski fantje Jože Zdravič, Charlie Skruba in Mirko Zdravič igrajo ob proslavi narodnega praznika v Merlebachu, Francija (druga spodaj). Francka Starčev in njena knjigarna v Torontu (tretja spodaj). Tajnik Ljud. odra Rudl Štekar govori na asadu 25. maja. Otroška skupina društva Simbron (zadnji sliki spodaj)

KANADA

Kanado-južgoslovanski dan

Več tisoč rodoljubnih izseljencev je 30. junija na farmi Beograd v Wellandportu lepo proslavilo praznik obeh domovin: 101. obletnico ustanovitve Kanade in obletnico julijskih vstaj jugoslovanskih narodov.

Na slavlju so govorili: major William Jones, Ivan Pribanič v imenu izseljencev iz Britanske Kolumbije, Branko Mihič v imenu prireditvene odbora in ambasador SFRJ v Kanadi.

V kulturnem programu so sodelovali: folklorni ansambel Frula iz Beograda, ki je nastopil z bogatim programom jugoslovanskih pesmi in plesov. Domači program je vodil znani umetnik Joso Špralja. Sodelovali pa so: orkester Zlati akordi, pevci Jelena Martinov, Leo Špralja, Angela Martinov in Jelena Špralja.

Pri športnih igrah je bila odigrana nogometna tekma med SK Maple Leaf in SK Slovenijo. Zmagalo je boljše vigrano moštvo SK Slovenije.

Kakor običajno ob tem prazniku so bile prirejene tudi razstave. Razstavo jugoslovanskih ročnih del je pripravila soproga majorja Jonesa, ga. Helen. Znana kanadska javna delavka in umetnica Mrs. Riva Fulton iz Wellandporta je razstavila svoja slikarska dela. Posebej so bile razstavljene tudi slike krajev in turistični motivi, ki jih je prispevala Slovenska izseljenska matica.

Koordinacijski odbor jugoslovanskih izseljenskih matic je poslal trideset plošč narodnih pesmi in glasbe, ki so bile takoj posnete na magnetofonski trak in tako je vesela domača pesem in glasba ves dan veselo odmevala iz zvočnika.

Razpoloženje na slavlju je bilo nadvse veselo razgibano in bo udeležencem ta dan ostal nepozaben. Posebej je treba izreči javno zahvalo ansamblu Frula iz Beograda in njihovemu direktorju Drago-
slavu Dražoviću, ki so veliko doprinesli k lepemu uspehu prireditve.

Branko Mihič

ARGENTINA

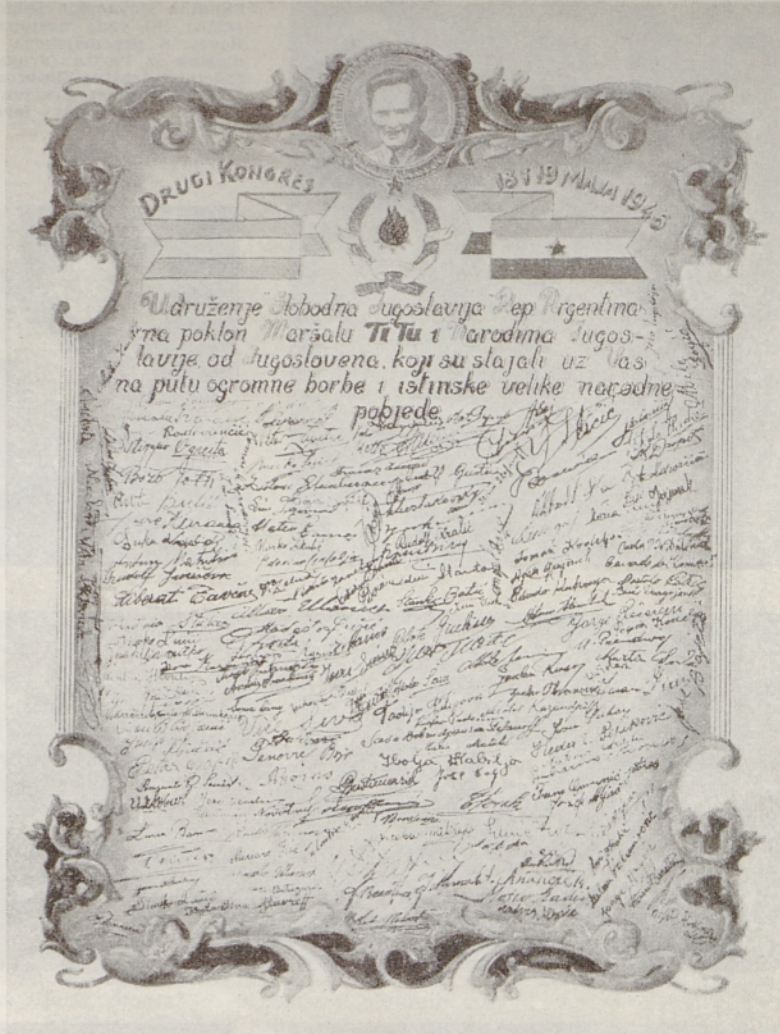
Veliki načrti društva »Ljudski oder«

Že od 31. marca dela v »Ljudskem odru« nov glavni odbor, ki je bil izvoljen na zadnjem občnem zboru društva. Za novega predsednika je bil izbran star delavec naselbine Josė Drašček, za tajnika Rodolfo Štekar, odborniki pa so: Norma Baschi, Edvardo Mozetič, Armando Blažina in Josefina Jelenič. Novi odbor se je že lotil dela; za letoš imajo v načrtih med drugim dograditev društvenih prostorov z novim velikim salonom, zgraditev športnih igrišč — kopalnega bazena, kegljišča, mini golfa, biljarda idr. Izmed kulturnih dejavnosti naj omenimo razširitev dosedanjega biltena ter organiziranje otroškega pevskega zbora, kar že pripravljajo. V programu letošnjih prireditev imajo tudi fotografsko razstavo o razvoju društva ter praznovanje 43-letnice ustanovitve »Ljudskega odra«. Ob tej priložnosti bodo izdali tudi brošuro o naselbini in jugoslovanskih društvih, ki bo bogato ilustrirana.

Slovenska naselbina je argentinski narodni praznik, 25. maja, praznovala v prostorih najstarejšega slovenskega društva »Ljudski oder«. Priredili so velik asado, ki se ga je udeležilo okrog 300 oseb. Med povabljenimi gosti je bil tudi jugoslovanski konzul v Argentini Nikola Majdič ter nekaj drugih članov ambasade. Ženski odsek društva je imel na skrbi kuhinjski del prireditve; omenimo naj, da je prav po zaslugi žensk v »Ljudskem odru« uspela že marsikatera prireditve. Za razvedrilo je skrbel tamburaški ansambel pod vodstvom Milana Kavšiča. Ta ansambel je zelo hitro napredoval in je imel že precej nastopov ne samo med Slovenci ampak tudi med Argentinci. Dohodek te prireditve je bil namenjen za pomoč društvu, ki namerava kupiti manjkajočo kuhinjsko in namizno posodo.

Tudi očetovski dan, 16. junija, so v »Ljudskem odru« svečano proslavili. Seveda je bilo tudi na tej prireditvi večje breme na ženskem odseku. Iskrene želje in čestitke vsem očetom je v imenu vseh članov društva izrazila gospodična Norma Baschi, največ veselja pa je povzročil nastop najmlajšega člana društva 4-letnega Fabiana Perse.

A. B.

In zgodovine jugoslovanske naselbine v Argentini

Letos, ko praznuje Primorska 25-letnico vseljenske vstaje proti fašizmu in za osvoboditev ter priključitev k Jugoslaviji, se še posebej spominjamo tudi primorskih Slovencev, izseljencev v Argentini in njihovih prizadevanj za priključitev Primorske matični domovini.

Leta 1945 so zastopniki vseh društev, katerih člani so bili Primorci, sestavili Odbor za jugoslovansko Primorsko v Argentini. Namen tega odbora je bil — delati za priključitev Primorske k novi Jugoslaviji, obveščati javnost o resnici, o pravicah, ki jih imajo izseljenci, ki so bili izgnani od fašistov s te zemlje in pomagati jugoslovanskim predstavnikom na bodoči konferenci v Parizu. Dne 27. marca 1945 je bil v Buenos Airesu prvi javni shod. Na shodu so zahtevali priključitev Slovenskega primorja, Istre, Trsta in Gorice k Jugoslaviji.

Dne 23. junija 1945, to je v času, ko je zasedala pariška konferenca, je bil v Buenos Airesu drugi shod, s katerega so zborovalci poslali v Pariz več brzojavk zaveznikom, svoje želje pa so naši izseljenci dokumentirali tudi s podpismi primorskih rojakov, ki so jih zbrali po vsej južni Ameriki. V knjigi podpisov, kjer so izseljenci iz Julijske krajine, naseljeni v Južni Ameriki zahtevali priključitev svojih rojstnih krajev k Jugoslaviji, so bili tudi podpisi predstavnikov vseh slovenskih društev v Argentini, Braziliji in Urugvaju.

Naši izseljenci v Argentini so zbrali tudi velike množine zdravil in denarnih prispevkov za pomoč Jugoslaviji pri obnovi. Dne 3. marca 1945 je bil ustanovljen v Buenos Airesu Koordinacijski odbor za pomoč Jugoslaviji, ki je imel svoje pododbore v vseh krajih Argentine, kjer so živeli Jugoslovani. Sredstva so zbirali do prepovedi akcije v letu 1948.

Med našimi delavci v Švici

DR. LEV SVETER

Na pobudo kluba Jugoslovanov v Zürichu in ob podpori Slovenske izseljenske matice v Ljubljani je bil storjen še en korak v smeri vzdrževanja stikov z našimi vse bolj številnimi delavci v Švici, njih seznanjanja s pravicami in dolžnostmi, ki izvirajo iz njihovega dela v Švici, kakor tudi s položajem, v katerem se bodo znašli po vrnitvi v domovino. Klub Jugoslovanov je namreč organiziral ob koncu maja in v začetku junija vrsto predavanj v raznih švicarskih mestih, kjer delajo naši delavci v večjem številu, in sicer o nacionalni švicarski zakonodaji o socialnem zavarovanju, o pravicah, ki jih imajo naši delavci v Švici iz jugoslovanskega zavarovanja, ter o določbah konvencije o socialnem zavarovanju med Jugoslavijo in Švico, ki se uporabljata od 1. marca 1964.

Ko sem sprejel to nalogo, sem si bil na jasnem, da glavna vprašanja nastajajo na samem kraju, kjer živijo in delajo naši delavci, da pa jih je kljub temu treba seznaniti tudi načelno s pravicami in dolžnostmi iz njihovega dela, pokazati, po kateri poti lahko te pravice uveljavljajo, s katerimi švicarskimi in jugoslovanskimi organi socialnega zavarovanja imajo oziroma bodo imeli opravka itd. Da je bilo temu tako, je pokazala zelo obširna in plodna razprava o vseh teh vprašanih prav na vseh predavanjih, ki jih je bilo v 12 dneh kar devet v skoraj vseh večjih centrih nemško in francosko govoreče Švice (Zürich, Baden, Schaffhausen, Amriswil, Luzern, Lausanne, Genève, Basel in Davos). Treba je namreč vedeti, da je trenutno v Švici na delu že preko 12.000 jugoslovanskih delavcev in da se bo to število še nadalje povečevalo kljub siceršnjemu zmanjševanju števila tujih delavcev v Švici.

Jugoslovanski delavci so v Švici na zelo dobrem glasu, kar sem ugotovil tako pri švicarskih organih socialnega zavarovanja, kakor tudi ob razgovorih s personalnimi šefi nekaterih večjih švicarskih podjetij, ki zaposlujejo Jugoslovane (Brown-Bovery v Badnu, Rivella v Rothristu). Švicarji cenijo — v nasprotju z drugimi tujimi delavci, predvsem iz južne Evrope — izredno prilagodljivost naših delavcev delovnim in življenjskim razmeram v Švici, hitro obvladanje jezika, delovnega procesa in delovnih metod. Naši delavci so v veliki večini varčni, skromni in vzdržni, tako da le zelo redko prihajajo navzkriž s švicarskimi predpisi. Temu je tudi pripisati dejstvo, da razmeroma dobro zaslužijo, hitro napredujejo in si nekateri tudi po malem ustvarjajo pomembne položaje v švicarskem gospodarskem, pa tudi družbenem življenju, ki je načeloma tujcem več ali manj zaprto.

Če na hitro preletimo glavna vprašanja, ki so se stalno pojavljala v razpravah po predavanjih, so bila to predvsem vprašanja o nepopolnosti konvencije o socialnem zavarovanju med Jugoslavijo in Švico, ki ni vključila tako pomembnih panog, kakor so zdravstveno zavarovanje, zavarovanje za primer nezaposlenosti in družinskih dodatkov. To posebnost je pripisati notranji švicarski zakonodaji, ki prepušča ureditev teh panog kantonom oziroma velikemu številu zasebnih, polzasebnih in javnih blagajn s silno različnimi pogoji, dajatvami in obsegom zavarovanja. Dokler ne bo švicarska zakonodaja na teh področjih socialne varnosti poenotena in vsaj načelno enako urejena, je seveda ni mogoče vključiti v konvencijo, ki terja podobnost sistemov zavarovanja v obeh državah pogodbenicah in njih enotno ureditev v nacionalni zakonodaji obeh držav, da bi se lahko priznavale pravice v obeh državah ne glede na to, kje živijo državljani ene ali druge države-pogodbenice. Na švicarskem zveznem uradu za socialno zavarovanje v Bernu so mi zagotovili, da se zveza (der Bund) trudi že leta in leta, da bi prišlo do poenotenja zakonodaje o teh vprašanih, da pa ima zveza tu vezane roke zaradi zakonodajne samostojnosti kantonov na teh področjih.

Pač pa je bilo v razpravah navedenih precej primerov, ko se ne izvajajo predpisi konvencije, predvsem iz invalidskega zavarovanja, rehabilitacije naših invalidov, dodelitve drugega ustreznega dela, dajatev v času bolezni ali invalidnosti in podobno. Ko bodo zbrani konkretni primeri, bo potrebno ta vprašanja urediti s pristojnimi organi švicarskega socialnega zavarovanja, predvsem invalidskega zavarovanja za nesrečo na delu in poklicno bolezen.

Druga skupina vprašanj se je nanašala na pravice iz jugoslovanskega zavarovanja, predvsem podaljšanja jugoslovanskega invalidskega in pokojninskega zavarovanja tudi v času zaposlitve v Švici. Ta možnost je namreč odprta prav za naše delavce v Švici in se je bodo gotovo poslužili številni naši delavci v Švici, da si s plačilom ustreznih prispevkov povečajo — poleg švicarske — tudi sorazmerni del jugoslovanske pokojnine.

Tretja skupina vprašanj se je tikala položaja, v katerem se bodo znašli naši delavci po vrnitvi v domovino, še posebej, če ne bodo mogli takoj dobiti v Jugoslaviji zaposlitve. Tu je bila pojasnjena možnost, da si taki delavci s sklenitvijo ustreznih pogodb z jugoslovanskim zavodom za zaposlovanje omogočijo materialne prejemke za dobo začasne nezaposlenosti, prav tako pa tudi pogoji, ob katerih pridobijo naši delavci po vrnitvi v Jugoslavijo zase in za svojo družino pravico do zdravstvenega varstva.

Novo pri uvozu avtomobilov

V Zveznem uradnem listu z dne 19. junija, št. 25/1968 je izšel predpis, ki določa neke spremembe in dopolnitve o ureditvi uvoza motornih vozil po posameznikih. Po tem odloku smejo posamezniki uvažati osebene avtomobile, tovornjake, motorna kolesa, mopede in kolesa s tovarniško vgrajenimi motorji ter važnejše dele za ta vozila le, če jih kupijo z devizami, ki jih imajo na računu ali na hranilni knjižici v Narodni banki Jugoslavije ali pri kaki drugi pooblašteni banki.

V smislu tega navodila lahko posamezniki, ki so delali v tujini do dve leti, kupijo novo motorno vozilo tuje izdelave samo od domače gospodarske organizacije, ki sme po veljavnih predpisih uvažati motorna vozila.

Sprememba je torej v tem, da iz deviznih računov v bodoče ne bo več mogoče kupovati rabljenih avtomobilov od privatnih oseb z bivališčem v tujini.

Novi odlok prinaša nadalje spremembo, da tisti, ki so delali v tujini brez presledka več kot dve leti, lahko uvozijo motorno vozilo iz inozemstva, čeprav ga ne kupijo z deviznega računa ali devizne hranilne vloge, če dokažejo, da so imeli v tujini motorno vozilo najmanj že dve leti. To morajo dokazati s potrdilom diplomatskega oz. konzularnega predstavništva SFRJ v državi, v kateri so prebivali.

Prejšnji predpis, ki je določal, da so lahko uvažali motorna vozila naši delavci iz tujine po preteku petih let nepretrganega bivanja v inozemstvu, ne glede na to, koliko časa so tam imeli motorno vozilo, ostane še nadalje v veljavi.

Domača pooblaščenca podjetja pa bodo takim kupcem lahko podajala tudi rabljena motorna vozila, ki so bila last tujih diplomatsko-konzularnih predstavništev ali drugih tujcev v državi.

Domovina me je sprejela prizrčno

Prišel sem na obisk rojstne domovine po dvajsetih letih. Težko sem se odločil za to pot, ker so nekateri v Avstraliji govorili o Jugoslaviji tako slabo in zastrašujoče. Zdaj pa sem presrečen, da sem sam pogledal resnici v obraz. V domovini so me povsod sprejeli prizrčno. Videl sem drago mater, očeta, brate, sestre. Srečal sem se s prijaznimi ljudmi pri Slovenski izseljenski matici. Čudil sem se velikemu kulturnemu in gospodarskemu napredku Jugoslavije. In še in še bi lahko govoril o prijetnih presenečenjih, a za zdaj le to: dragi sorojaki po svetu, pojdite pogledat domov, ne bo vam žal, lepo je!

Svojim dragim domačim, vsem prijateljem in znancem v rojstni domovini in v Avstraliji in vsem bralcem Rodne grude pa pošiljam prizrčne pozdrave! Nov naročnik Rodne grude

Maks Podgornik, Bondy, Sydney, Avstralija

Moje življenje je kot roman ...

Rad bi vam napisal nekaj o svojem življenju in zakaj sem odšel v tujino. Bil sem nezakonski sin; do petega leta sem živel pri materi. V bivši Jugoslaviji je bilo težko za zaslužek, zato me mati ni mogla več vzdrževati in je od očeta zahtevala pomoč. Oče pa je bil že poročen; nastali so prepiri, tako dolgo, da sem bil dodeljen očetu. Nekaj časa sem živel pri očetu, toda zaradi preprirov z ženo me je kmalu oddal v rejo drugim ljudem. Tam sem rasel strgan in zapuščen; nihče se ni brigal zame, nihče me ni imel rad. Ko mi je bilo 16 let, sem pobegnil v Maribor in si poiskal službo. Dobremu hišniku, ki me je vzel pod streho, sem povedal svojo žalostno zgodbo, kako se nihče od staršev ne briga zame in da matere nisem videl dolgih 11 let. Vedel sem le za

njeno ime in za kraj, kjer sva se zadnjikrat poslovila. Hišnik je bil dobrega srca. Rekel je: Poiskala bova tvojo mater. Peljala sva se k Sv. Martinu in od hiše do hiše spraševala za ime Dormiter. Tako sva našla sestro moje mame, toda nisem se ji upal izdati, kdo sem. Izvedel sem, da mama stanuje v Mariboru, komaj pol ure od mojega domovanja. Bila je poročena, imela je tudi hčerko, mojo polsestro. Njen oče je bil izgubljen za časa vojne.

Ko sem prišel v materino stanovanje, je zavladala tišina. Vsi smo imeli solzne oči, pol od žalosti, pol od veselja. Povabili sta me, naj živim z njima.

Toda dolgo nisem vzdržal. Bal sem se, da sem jima v nadelgo, zato sem se javil v mladinsko brigado na prostovoljno delo

na avto cesti Zagreb—Beograd. Tam sem preživel dva lepa meseca; marsičesa sem se naučil in si prislužil udarniško značko. V spomilih pa sem se zmerom vračal v svojo žalostno mladost: tolikokrat sem bil tepen od tujih rok!

Ko sem se vrnil iz brigade, sem se spet zaposlil. Toda mama mi je kmalu rekla, da me z denarjem, ki ji ga dajem, ne more vzdrževati in naj se zato hranim v tovarniški restavraciji. Vem, da je imela prav, a zame je bil to prevelik udarec. Spet so mi misli ušle nazaj: 17 let me ni imela pri sebi in zdaj, že po enem letu sem ji odveč!

Tako sem zapustil delo v Mariboru in odšel v rudnik svinca v Mežico. Pod zemljo me je bilo strah, a tolažila me je zavest, da sem spet samostojen. Tudi kraj mi je bil všeč, še bolj všeč mi je bila okolica, kamor sem s prijatelji hodil na nedeljske izlete.

Moja življenjska zgodba je še dolga. Drugič vam bom opisal, zakaj sem šel iz domovine in kako sem se dolgih devet let potepal po Kanadi.

Viktor Domiter, Nemčija

Moje misli

*Ze leta vem, da mačeha mi je tujina
in da vsakdanji kruh je trnje
in solze, ter da je domovina
edina mati, ki sinovo pozna trpljenje.*

*Slovenski dom, dom pradedov dragih,
če bi tedaj poznal, kaj je tujina,
nikoli, mili dom, bi te ne zapustil,
ker tu je noč, tema in tam je dan, sinjina.*

*Od jutra do noči mi moje misli
kot lastovke domov letijo...
Spomini, sladkost edina, misli
so sonce in zvezde, ki v samoti mi svetijo..*

Bogomil Trampuž Bratina, Ekvador

Pismo iz Ekvadorja

Po dolgem času, bolje rečeno po 42 letih mojega bivanja v tujini, se vam oglašam. Sprejmite predvsem moje prisrčne pozdrave, po Rodni grudi pa pozdravljam vse drage Slovence in bralce revije. Za naš mali slovenski narod ni bilo nikoli meja in kjerkoli smo, vse sile usmerjamo v našo kulturo kot temelj človekove osebnosti.

Tu v Ekvadorju nas je enajst Slovencev, pa smo tako razpršeni, da ni na nobenem kraju dveh, da bi vsaj dvoglasno zapela naše lepe pesmi. Vsi pa delamo kot pravi Slovenci in prav zato smo zelo čislani. 33 let sem bil učitelj na ljudskih šolah, ustanovil pa sem tudi zasebni zavod za sircmašne otroke. Za to delo so mi dali zlato medaljo — Honor al merito, ministrstvo za

šolstvo pa me je počastilo s tem, da ena ljudska šola nosi moje ime. Že vse od leta 1928 se tudi ukvarjam z literarnim delom, žal pa so skoraj vsa dela v španskem jeziku. Napisanih imam 18 knjig, pa kaže da ne bom dočakal izida vsaj ene. Imam tudi pesmi in druge spise v slovenščini, ki pa že šepa, saj so mi 42. leta v tujini porinila na jezik špansko govornico. Pošiljam pesmico in majčken odlomek iz tistih časov...

Rodno grudo točno prejemam. Dolg bom v kratkem poravnal, prosim pa tudi za Slovenski izseljenski koledar. Vaš

Bogomil Trampuž Bratina

Rojaki, ali lahko pomagate?

Spoštovani slovenski rojaki na tujem! Najin 18-letni edini sin je že v jeseni 1965 zbolel za vnetjem možganov (subakutno vnetje možganov — leu-coencephalitis scleroticans subacuta van Bogaert). Zdaj leži že 30 mesecev na nevrolški kliniki v Ljubljani, kjer ga zdravijo od začetka bolezni, stanje pa se mu žal še vedno slabša. Zdravniki na kliniki so nama že v začetku bolezni povedali, da ni pričakovati izboljšanja stanja in da obstaja nevarnost za njegovo življenje. Povedali so nama še, da jim ni znano, da bi bilo kjerkoli na svetu uspešno zdravilo za to bolezen.

Najino edino upanje je zdaj še v tem, da bi prek našega tiska, ki ga berejo Slovenci po svetu, morda le izvedela, če na kaki kliniki v tujini poznajo uspešno zdravilo za to bolezen. Lahko razumete, koliko nama je na tem, da bi rešila najinega sina, ki sva vanj polagala toliko upov.

Obračava se na vse bralce Rodne grude, da naju takoj obvestijo, če morda kje na svetu obstaja zdravilo za to bolezen, kje z njim zdravijo, kako se to zdravilo imenuje in kje bi ga bilo mogoče nabaviti. Morda boste to uspeli poizvedeti pri svojih zdravnikih ali prijateljih, ki imajo znanje na kakšni nevrolški kliniki. Vnaprej prisrčna hvala za vsak odgovor!

Tone in Kristina Potočar
Koštialova 19 — Novo mesto
Jugoslavija

POPRAVEK

V šesti številki Rodne grude je prišlo do neljube pomote: na strani 218 sta bila zamenjana podpisa pri prispevkih z naslovom »Spomini« in »Naj preneha rožljanje z orožjem«. Steve Pirnat je torej pisec dopisa z naslovom »Spomini«, France Kreiner pa drugega. Spoštovanim bralcem in piscem se za neljubo napako opravičujemo in zagotavljamo, da je do zamenjave prišlo nehote.

Uredništvo

Po ljudski France Bevč:

POLŽEK NESE V MLINČEK

POLŽEK NESE V MLINČEK,
MLEL BO PETELINČEK;
POLŽEK GRE IZ MLINČKA,
HVALI PETELINČKA;
MATI MOKO SEJE,
POLŽEK SE JI SMEJE;
MATI KRUHEK PEČE,
POLŽ IZ HIŠE STEČE;
MATI KRUHEK JÉ,
POLŽEK GA NE SMÉ.

Igo Gruden:

OB ZAHODU SONCA

OD OBZORJA TJA DO TRSTA
PREKO MORJA ZLATA CESTA
PELJE DO PRISTANA MESTA:
Z JADRI SO NA NJI ČOLNIČKI
KAKOR V VETRU BELI PTIČKI.

V TRSTU HIŠ JE DOLGA VRSTA,
V SONCU ŠE PRI STREHI STREHA;
OKNA SO VSA POLNA SMEHA,
V ENEM OKNU NAŠA NADA
BI TA HIP V LJUBLJANO RADA.

LJUDSKA UGANKA

VELIKO IMAM OČI,
PA SEM VENDAR SLEP;
PRI VSAKEM OČESU
MI ZRASTE REP.

(krompir)

Ljudska pravljica:

O TREH SINOVIH

Neki oče je imel tri sinove in lepo kmetijo ter zarasle gozdove. Vzel je s seboj v gozd najstarejšega sina, pokazal mu je lepe smreke in ga vprašal:

– Kaj bi ti naredil s temi smrekami, če bi bile tvoje?

– Jaz bi vse posekal in prodal, potem pa dobro živel, odvrne očetu najstarejši sin.

Oče reče sam pri sebi:

– Ti že ne bi bil dober gospodar; jutri bom preizkusil srednjega.

In sta odšla domov.

Drugi dan pride oče v gozd s srednjim sinom. Ko prideta do lepih smrek, mu jih oče pokaže in ga vpraša:

– Kaj bi ti naredil s temi smrekami, če bi bile tvoje?

– Lepe hiše bi postavil, take kakor jih imajo v mestih, odgovori očetu srednji sin.

Oče pa reče sam pri sebi:

– Tudi ti ne bi bil dober gospodar, preizkusil bom še najmlajšega.

In sta šla domov.

Tretji dan pa reče oče najmlajšemu:

– Danes pojdi ti z menoj v gozd.

Najmlajši je šel z očetom, in ko prideta v gozd do najlepših smrek, ga oče vpraša:

– Kaj bi ti naredil s temi smrekami, če bi bile tvoje?

– Pustil bi jih, da bi rastle, ker so tako lepe, pravi najmlajši.

– Ti imaš prav, tebi bom dal kmetijo, dobro boš gospodaril, pravi oče.

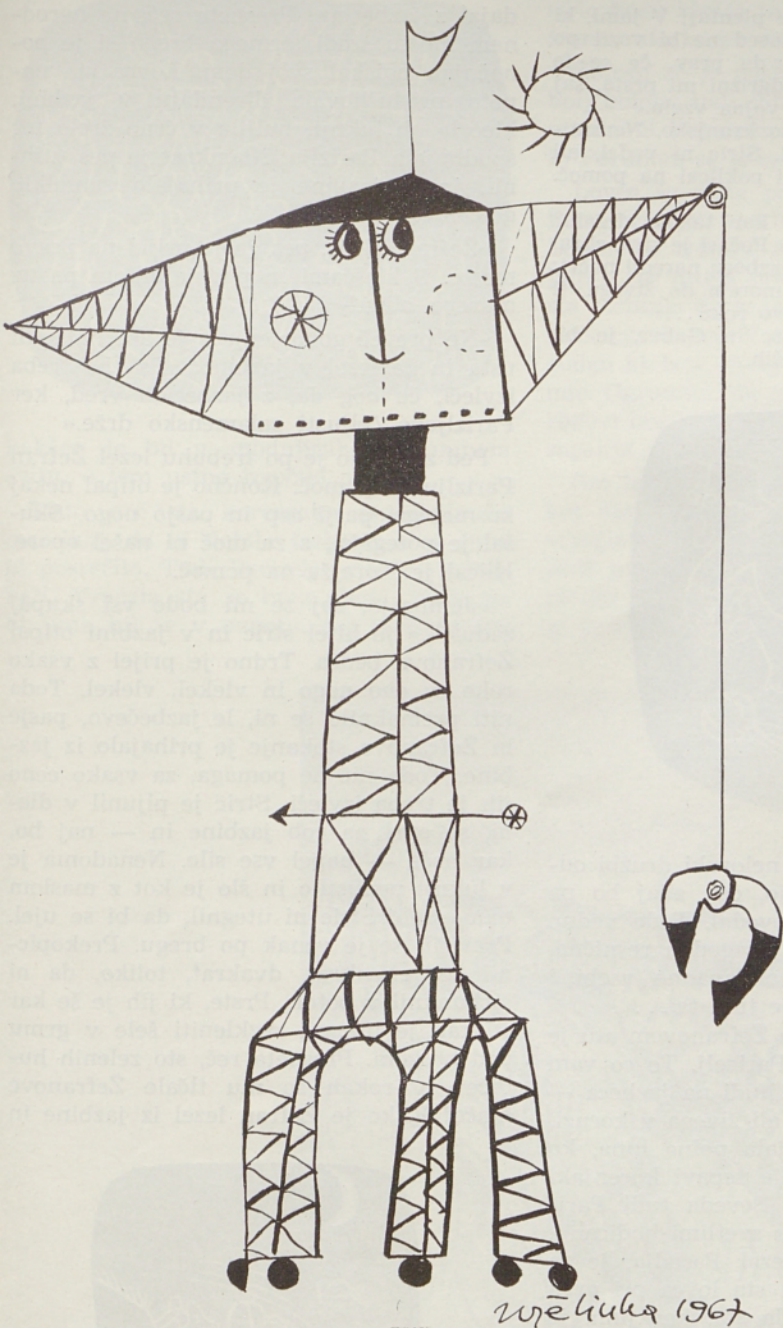
Šla sta z najmlajšim domov, prepustil mu je kmetijo in ga oženil.

otrebordil si omalš

Jana Milčinski:

ŽERJAV IN OTROCI

Bilo je jasno, sončno popoldne. Otroci bi šli radi na sprehod, toda vse mame so imele tisti dan neznansko veliko dela: prva je prala, druga je likala, tretja šivala, četrta pospravljala. Tudi očetje so ime'i važne opravke. In tako nihče ni utegnil peljati otroke na sprehod.

Otroci so se nekaj časa kujali.

»Glej, mama, kako lep dan je,« je prosila Metka, »rada bi šla na sprehod!«

»Rad bi skakal na travniku,« je rekel Matiček.

»Rada bi trgala rože,« je vzkliknila Maja.

A vse prošnje so bile zaman. Zato so otroci sklenili:

»Gremo pa sami. Pot poznamo, volka se ne bojimo, pred avtomobili nas bodo čuvali semaforji.«

In so šli. Napotili so se na travnik zunaj mesta, kjer so še lani trgali marjetice in se igrali z žogo. Ko pa so prišli do travnika, ga skoro niso spoznali. Ves je bil razrit in razkopan. Tam, kjer je včasih zelenela trava, so se kopičili kupi peska in skladovnice opeke. Sredi gradbišča pa je stal enonogi žerjav.

Otroci so ga obstopili. Kakšen mogočen velikan! Matiček, največji med njimi, ga je vprašal:

»Povej, kaj delaš na našem travniku?«

»Kaj delam?« je zaškrpjal žerjav. »Saj vidite: zidam?«

»Ti zidaš?« so se čudili otroci.

»Seveda! Jaz zidam, zidarji mi pomagajo.«

»Kaj pa zidaš?« so spet vprašali otroci.

»Zidam vse, kar mi kdo naroči: hiše, tovarne, šole.«

Otroci so se čudili:

»Vse to znaš sezidati?«

»Vse to in še marsikaj!« se je pobahal žerjav.

Otrokom so zažarele oči. Kakšen imeniten znanec! Mogoče bi tudi njim kaj lepega sezidal?

»Zakaj pa ne,« je odvrnil žerjav. »Če mi boste le pomagali pri de!u!«

Otroci so veselo prikimali. Seveda mu bodo pomagali. Pridno mu bodo pomagali in kadar so pridni, zaležejo za dva. Tako vsaj pravijo njihove mame.

»Lepo!« je rekel žerjav. »In kaj bomo zidali? Mogoče šo!o?«

»Hvala,« so zaklicali otroci, »šolo že imamo.«

»Mogoče tovarno?«

»Če tovarno, potem tako, ki bo delala igrače!« je predlagal Peter.

»Ali pa rajši tovarno za čokolado,« je rekla Metka.

Matiček pa je zaklical: »Hišico za našega dedka in babico. Tako zelo si jo želita.«

Otroci so zaploskali: »To je pametna misel! Sezidali bomo hišice za vse dedke in babice, pa za očete in mame in za vse tiste otroke, ki nimajo stanovanj.«

Maja, najmanjša med njimi, pa je zaprosila: »In če bo ostalo kaj prostora, bomo sezidali še hišico za kužka; majhno, majceno hišico za majhnega kužka.«

Žerjav je prikimal: »Vse bomo sezidali, če mi boste pridno pomagali.«

Otroci so zavihali rokave, žerjav je upognil vzvod, razklenil svoje železne čeljusti in veselo zagrabil poln naročaj peska. Ej, kako urno jim je šlo delo izpod rok!

Kot bi mignil so sezidali hišico pa še eno in še eno. Kmalu jih je bil ves travnik poln. Okrog vsake hišice so uredili vrtec, in na vrtcu košček trate za dedka, gredico cvetic za babico in češnjo, da se bodo otroci in kosi sladkali z njo.

Prav na koncu pa so sezidali hišico za Majinega kužka. In ta je bila od vseh najlepša.

Ej, kako so drugo jutro strmeli zidarji, ko so zarana prišli na travnik, pa so našli ves travnik pozidan. Še žerjavu je šlo na smeh, ko je videl njihove začudene obraze.

ZGODBE O LOVU NA JAZBECA

FRANČE CVENKEL

Poljši lov velja pri nas za nekaj ljudski lov. Podobno tudi lov na jazbeca. Nekoč namreč. Zdaj tega sivega ponočnjaka sicer lahko vsakdo ulovi na svojem zemljišču, a ga mora izročiti tistemu, ki gospodari z loviščem. Pred vojno in še prej pa je bilo to drugače. Bogatim zakupnikom lovišč so pripadali jeleni, srne in zajci, jazbece z žilavim in ne posebno okusnim mesom pa so prepustili kmetu. Da ne bo godrnjal zavoljo škode na koruzi! In tako so kmetje z lovsko žilico napovedali jazbecu neizprosni boj. Ko je zorela koruza, jazbečeva slaščica, so hodili nadenj.

Uplenjen jazbec je kmetu veljal za posebno trofejo. Zato je bila tudi obara iz jazbečjih beder toliko bolj okusna. Z njegovo mastjo, ki za občutljivi nos sicer diši po zatohli jazbini, so zabelili žgance. Z njo so zdravili tudi različne rane. A jazbečja mast ima baje tudi čarobno moč.

Mnogo zanimivega se je zgodilo na lovih na jazbece. Ko je bila pospravljena turščica in je minila jesen, je šel jazbec dremat v jazbino, lovec jazbečar pa za peč. Mladim in starim je pripovedoval o zanimivih srečanjih z jazbeci...

Pepelova hiša v Ljubnem je bila znana daleč naokrog. Tam so se zbrali lovci na jazbece: Korajžev stric, Žefranov ata, Brčov Francelj, hlapec Gaber in drugi. Posebno sta se »vzela skupaj«
Pepelov stric in Brčov Francelj ter njuna psa Neron in Perun. Komaj sta čakala na sporočilo, kje da jazbec lomi koruzo. In prišla je pošta iz dve uri peš hoje oddaljenega Naklega. Od sile velik jazbec da bo kriv, če za nakelske otroke ne bo koruznih žgancev.

V nakelskem zvoniku je že odbilo polnoč, ko so bili vrli lovci na mestu. Psa sta pokorno stala vsak ob svojem gospodarju in čakala na ukaz. Brčov Perun je imel nalogo s svojim dobrim nosom jazbeca poiskati, Pepelov Neron pa ga z ostrimi zobmi prijeti. Peruna je vzela noč in lovci so se razšli vsak na svojo stran, kajti nič se ne ve, kje bo pes zalajal.

Pepelov stric in njegov Neron napeto poslušala. Naenkrat ga pogreje od las do podplatov: Perun srdito zalaja v njegovi smeri. Neron je planil v noč. Stric je prižgal svetilko in se pognal. Ni iskal ne steze na poti. Tekel je naravnost tja, kjer je lajal Perun.

Stric je dosegel gozd. Toda naprej, še naprej za laježem! Aha, sva si že blizu. Toda noč ima svojo moč, v gozdu še posebno.

»Vrla jazbečarja, kje ga imata?«

Odgovor: Kot bi trenil, je stricu zmanjkalo tal pod nogami, in telebnil je na nekaj mehkega, kosmatega. Ojej, ojoj! Strica je zapeklo v prstu na roki. Kucknil je, toda jazbec ga je držal krčevito.

»Tu si, v zasedi, bes te plentaj! V jami, ki jo je kmet skopal, da sosed ne bi vozil po njegovem! Vse ti pa pride prav, če se je treba braniti. Toda ne odgrizni mi prsta, saj mi je na nogi že enega vojna vzela.«

A jazbec ne razume po kranjsko. Neusmiljeno je držal in stiskal. Stric ni vedel, ali naj bi zajokal, zaklel ali poklical na pomoč. Ojej, nerodna zadeva!

»Ampak, ali se bova kar takole držala? Eden bo moral odnehati.« Počasi je stric zbral svoje misli in klečeč na jazbecu naredil načrt:

»Če ti s kleščami ne morem do živega, ti bom pa s kolenom in levo roko...«

Ko sta prisopihala Brč in Gaber, je bil jazbec že v večnih loviščih.

Kakor hitro lovec v nelovski družbi odpre usta, že namignejo, češ, zdaj bo pa nekaj »po latinsko«
povedal. Toda vedno nimajo prav. Večkrat je zgodba resnična, čeprav ji je zavoljo nenavadne vsebine težko verjeti. Takšna je tudi ta...

Korajževem stricu in Žefranovem atu je na lovu pomagal pes Parizelj. To so vam bili korenjaki. Od sile hudi na jazbeca — na kuhanega v omaki ali živega v koruzi.

Na nebu se je smejala polna luna, ko so po polju stopali trije šepavi korenjaki v polni bojni opremi. Seveda tudi Parizelj; nosil je ovratnik s svetlimi bodicami.

Komaj se stric odvezal Parizlja, je ta zalajal tako glasno, da sta lovca pri prič »pozabila«
šepati. Tekla sta, kar jima je duša dala, da bi čimprej jazbecu pomerila ovratnik. Toda Parizljev lajež je šel po koruzi navzdol, proti gozdu.

»Presneto, jazbec vleče psa, kot moj Šimel kočijo. Še v luknjo nama jo bo pobrisal,«
sope Žefranov ata.

In zgodilo se je: jazbec v jazbino. Parizelj pa za njim. Stric in ata sta se s težavo spustila do luknje, v kateri se je Parizelj

dajal z jazbecem. Presneta reč, na nerodnem mestu sredi strmega brega si je ponočnjak poiskal svoj dom. Lovca sta napeto prisluškovala diredaju v jazbini, klečala ob luknji, buljila v črno žrelo ter spodbujala Parizlja. Naenkrat je pes utihnil, in iz jazbine je prihajalo zamolklo golčanje.

»Žefran, slišiš, pes ga je prijel na pravo mesto. S kleščami in podajalnikom pa ne moreva blizu!«

»Ne preveč govorjenja!«
je ata nategnil usta in že lezel v jazbino. »Psa bo treba izvleči, če bog da, z jazbecem vred, ker Parizljeve čeljusti salamensko drže.«

Peč za pedjo je po trebuhu lezel Žefran Parizlju na pomoč. Končno je otipal nekaj kosmatega, pasji rep in pasjo nogo. Skušal je potegniti, a za moč ni našel opore. Klical je Korajža na pomoč.

»Jemnasta, saj se mi bodo vsi skupaj zadušili,«
je hitel stric in v jazbini otipal Žefranova bedra. Trdno je prijel z vsako roko za eno nogo in vlekel, vlekel. Toda niti premaknilo se ni, le jazbečovo, pasje in Žefranovo stokanje je prihajalo iz jazbine. Toda nič ne pomaga, za vsako ceno jih je treba izvleči. Stric je pljunil v dlani, se oprl na rob jazbine in — naj bo, kar hoče — napel vse sile. Nenadoma je v luknji pcpustilo in šlo je kot z maslom namazano. Stric ni utegnil, da bi se ujel. Prevrnil se je vznak ob bregu. Prekopicnil se je enkrat, dvakrat, toliko, da ni štrbunknil v potok. Prste, ki jih je še kar stiskal, je utegnil razkleniti šele v grmu pod bregom. Presneta reč, sto zelenih hudičev, v rokah so mu tičale Žefranove hlače! Kako je Žefran lezel iz jazbine in

stric nosil klešče in podajalnik, da je Žefranov ata lahko držal hlače.

Žefran se je postaral in noga ga je vse bolj bolela, toda žilica na jazbecu ga še ni minila. S Pepelovim stricem ter Neronom in Perunom se je spet odpravil na jazbeca.

Lovca še nista pokadila cigarete, ko je Perun zalajal in klical Neronu na pomoč. Lovca sta trdneje stisnila klešče in podajalnik ter hitela proti gozdu. Za kozolcem sta zaslišala divje puhanje in topotanje, da takšnega še ne! V soju luči se je motovilil čuden klobčič, da so jima oči stopile iz jamic. Ogromen bik se obrača v krogu, pred rogovi mu skače Perun, od zadaj pa se mu zaganja v nogo Neron.

Brc in Pepel sta kričala na psa, psa pa kot obsedena lajala na bika. Biku se od vrtoglavice zapletejo noge in opoteka se. Buli predse kot zaboden. Končno je bik zatulil in se zvrnil kot pijanec. Z nogami je opletal po zraku, iz gobca mu je molel

dolg jezik. Šele tedaj je utihnilo Neronovo in Perunovo lajanje, kajti zasadila sta mu svoje zobe v goltanec.

Toda to je že preveč! Brc in Pepel odvržeta svetilki in zgrabita vsak svojega psa za rep. In dovolj sta se namučila, da sta ju privezala. Medtem si je bik opomogel. Pognal se je kvišku, dvignil rep in opotekajoče zbežljal. Brcu in Pepelu pa se je odvalil kamen skrbi.

kakšen je bil v spodnjicah ob luninem svitu, o tem ustno izročilo molči.

Tisto noč sta korenjaka poskusila še marsikaj, da bi dobila jazbeca, a se jima ni posrečilo. Tudi Parizelj je moral odnehati. Vračala sta se brez plena. Sicer pa bi jima bil še v napoto, saj je Korajžev

Stane Kumar: Dravsko polje

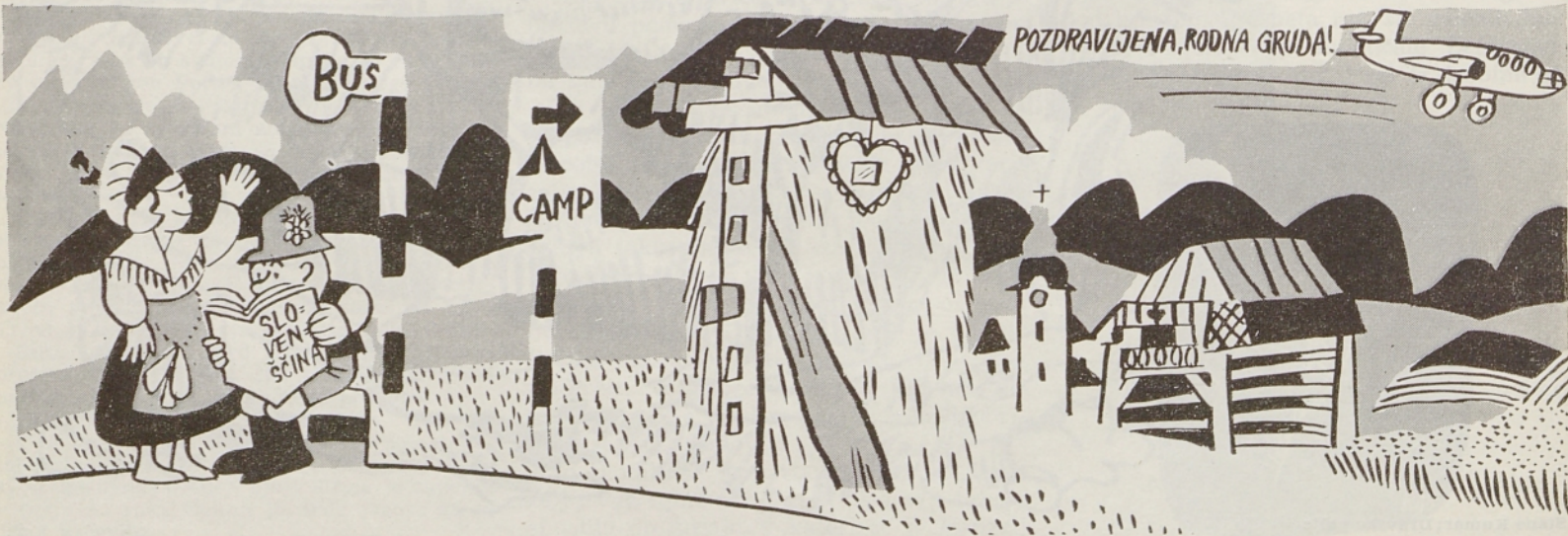
JANEZ OSAT

RODNA GRUDA

Kamor koli
 človek steče,
 rodni grudi
 ne uteče:
 naj tujina
 je vabljiva,
 standard, plača,
 zapeljiva,
 med in mleko
 se cedita,
 bodi hiša
 z zlatom krita —
 rodna gruda
 je močnejša,
 pa četudi
 najrevnejša,
 kar je zmore
 širni svet! ...
 Domotožje
 koprneče
 druge ne želi
 si sreče,
 kot vrniti
 se domov
 pod domači,
 rodni krov ...
 Mnogi so
 mladost prebili,
 mnogi se
 celo rodili

daleč od
 domače grude,
 doživeli
 čase hude,
 a ljubezen
 ohranili,
 jezik materin
 gojili
 čist, brez tujčevske
 navlake,
 da še zdaj
 besede take,
 kot некоč
 teko z jezika.
 Sram pred njimi
 NAS lahko je,
 ki svoj jezik
 pakedramo,
 več za Jurčiča
 ne znamo,
 Levstika za
 tuje damo!
 Naj gre Ribenčan
 na tuje,
 vse jezike
 paberkuje,
 nauči se jih
 in rabi,
 a nikoli
 ne pozabi

govoriti jih
 po svoje —
 on ostal je
 zvest navadi:
 po dolensko
 zraven poje ...
 Mladi rod,
 spočet v tujini,
 govoriči
 naši fini
 se počasi
 odtujuje
 (to življenje
 narekuje ...).
 Njemu kajpak
 se pozna,
 da v jeziku
 ni doma,
 póje pa še
 po slovensko,
 pije cviček
 po dolensko,
 če prisluhne,
 še razume
 svojih staršev
 govorico
 in zauka
 po gorenjsko,
 ko zapleše
 s Francko, Mico!

Rojaki, ki potujete po stari domovini in ostali Evropi, zaupajte se nam!

» *Trans turist* «

vam nudi vse vrste turističnih uslug — prevoze in izlete z lastnimi najmodernejšimi avtobusi, hotelske rezervacije v lastnih in tujih hotelih, vse vrste vozovnic, karte za prireditve, lov in ribolov in druge.

CENTRALA:

Ljubljana, Subičeva ulica 1, telefon 20 316, telex YU ALPEX 34528

POSLOVALNICE:

Ljubljana, Bled, Bohinj, Radovljica, Škofja Loka, Domžale, Piran

Podrobnejše informacije v ZDA pri August Kollander World Travel 6419 St. Clair Ave., CLEVELAND, Ohio 44103

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE!

Jugoslovani zaposleni v inozemstvu
naročite se na časopis

„NOVOSTI IZ JUGOSLAVIJE“

To je list jugoslovanske službe za zaposlovanje, namenjen našim delavcem v tujini. Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu.

Naslov: Novinska ustanova »NOVOSTI IZ JUGOSLAVIJE«, Beograd, Zmaj-Jovina 21.

POVRATNIKI POZOR! Komfortno, petsobno, enodružinsko vseljivo hišo z lepim vrtom na najlepši točki v Novem mestu prodam. Možna tudi nadzidava.

Zora ROPAS
Novo mesto, Trdinova 18

ZDRUŽENO PODJETJE

ISKRA

KRANJ

proizvaja:

telekomunikacijske naprave, elektronske merilne instrumente, naprave za ločno varjenje in varjenje v zaščitni atmosferi, avtoelektrično opremo, radioaparate in gramofone ter naprave za industrijsko televizijo, naprave za železniško in cestno signalizacijo, požarno varnostne naprave, kinoprojektorje za 35 mm, 16 mm in 8 mm ter »super 8«-milimetrski film, proizvode široke potrošnje, sestavne dele za elektronske naprave, zaščitne releje in avtomatske regulatorje, usmernike, male elektromotorje in električno ročno orodje.

Informacije in prodaja:

ZDRUŽENO PODJETJE ISKRA KRANJ

Prodajno servisna organizacija

LJUBLJANA, Kotnikova 6

Jugoslavija

telefon 312 933

Mestna galerija v Ljubljani

Mestni trg 5, poleg Magistrata

ima v svojih prostorih tudi razstavno-prodajni prostor, v katerem so naprodaj umetniška dela vseh živečih slovenskih likovnih umetnikov.

NAJLEPŠE POZDRAVLJAMO VSE NAŠE ROJAKE
PO SVETU!

KMETIJSKA ZADRUGA
DRAVOGRAD

ROJAKI V NEMČIJI!

Vsak petek, imate vlak za Jugoslavijo, vsako soboto pa se vrača v Nemčijo. Na razpolago je spalni vagon. Vožnja prek Ljubljane do Reke in nazaj je 131,50 DM. Za informacije se oglasite pri:

JOŽE JAKLIČ
413 MOERS a/RH,
Alsenstr. 27 b
DEUTSCHLAND

Prekmurske izseljence pozdravlja in se toplo priporoča

GJEREK MARJETA

Izdelovanje kravat

Murska Sobota

Tišinska cesta

POVRATNIKI POZOR! Komfortno, petsobno, enodružinsko vseljivo hišo z lepim vrtom na najlepši točki v Novem mestu prodam. Možna tudi nadzidava.

Zora ROPAS
NOVO MESTO, Trdinova 18

PRODAM POSESTVO v Rovišah pod sv. Goro pri Litiji. Posestvo meri ca. enaindvajset hektarov, od tega je polovico gozdov, ostalo je obdelovalna zemlja. Hiša in gospodarsko poslopje je novo, v hiši je vodovod in elektrika. Lokacija je zelo primerna za turistično gostinstvo, večji vikend ali kmetijstvo. Vse podrobne podatke dobite pri

Avgust GRIČAR, Kranj, Kidričeva 57
Slovenija, Jugoslavija

V ŠENTJERNEJU na Dolenjskem prodam lepo visokopri-
tlično hišo, podkleteno, 3 sobe, kuhinja s shrambo, kopalnica, lasten vodovod, velik negovan zelenjadni vrt, sadovnjak. Oddaljeno od avtobusa 5 minut, zveza vsako uro. Na željo pošljemo fotografijo. Naslov: **Mencin**, Sentjernej 92, Dolenjsko.

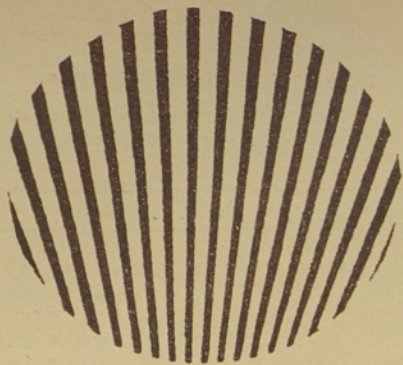
PRODAM ali dan v najem komfortno enonadstropno družinsko vilo s centralno kurjavo, ca. 220 m² uporabne površine, s kultiviranim parkom, 2000 m². Portorož — Slovensko Primorje.

Naslov v redakciji Rodne grude pod šifro 13.

VILO, izredno lepo, nanovo zgrajeno, enodružinsko, s krasnim razgledom sredi parka, tri minute od morja, v Portorožu (Istra, Jugoslavija), prodam. Informacije v upravi Rodne grude.

Vdova srednjih let želi spoznati upokojenca od 50 do 65 let, ki je dobrega srca, nealkoholik, skrben mož z dobro pokojnino. Zaželena slika proti vrnitvi. Resne ponudbe pošljite na naslov:

Neža MERNIK
Klinkeheide Str. 135
p. KOHLSCHIED bei AACHEN
DEUTSCHLAND

ČSA

**Kadar potujete iz Avstralije
v stari kraj,
potujte z letali bratske družbe**

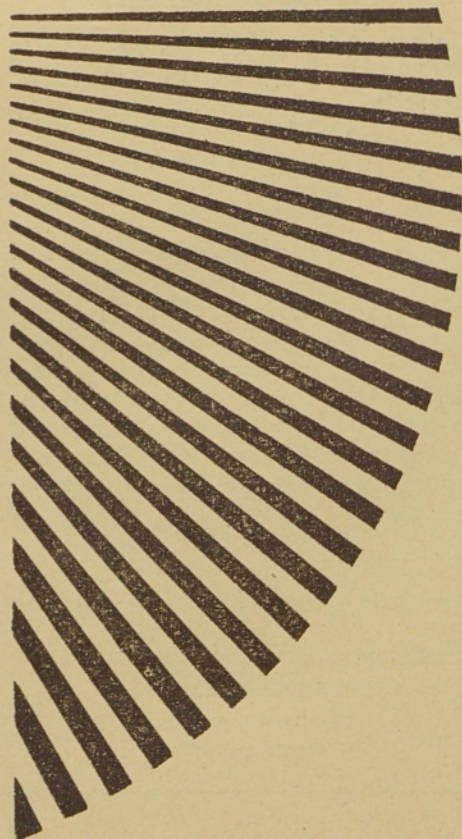
ČSA

**(Češkoslovaški
aerotransport)**

**Kadar povabite k sebi
v Avstralijo sorodnike
ali prijatelje,
poslužujte se letal
bratske družbe**

ČSA

**(Češkoslovaški
aerotransport)**

ZAVODI CRVENA ZASTAVA

Če razpolagate s konvertibilnimi deviznimi sredstvi, se vam ponuja izjemna prilika, da si nabavite vozilo s **popustom do 12 0/0** pod naslednjimi pogoji:

Tip vozila	USA \$	Prometni davek v S din
ZASTAVA 750	1008.—	58.050.—
FIAT-ZASTAVA 850	1360.—	78.840.—
FIAT-ZASTAVA 1100 R	1640.—	94.230.—
ZASTAVA 1300	1800.—	103.275.—

Cene so preračunane na USA dolarje, vplačate pa lahko tudi s katerokoli drugo konvertibilno valuto.

Način vplačila:

Vplačilo iz inozemstva:

— z bančnim nakazilom v korist deviznega računa Zavodov Crvena Zastava pri Jugoslovanski banki za zunanjo trgovino v Beogradu, št. 608-620-5-1-10101-32009-1361;

— s čekom na Zavode Crvena Zastava — Sektor izvoz-uvoz, Beograd;

— z mednarodno poštno nakaznico na Zavode Crvena Zastava — Sektor izvoz-uvoz, Beograd;

— s tujimi valutami v gotovini, poslanimi direktno na Zavode Crvena Zastava — Sektor izvoz-uvoz, Beograd.

Vplačilo iz domovine:

— prek lastnega deviznega računa.

Dobavni roki:

Računa se od končnega vplačila, tj. obvestila banke, da so prispela devizna sredstva na devizni račun Zavoda, po tipih vozil pa so dobavni roki naslednji:

ZASTAVA 750	do 15 dni
FIAT-ZASTAVA 850	do 90 dni
FIAT-ZASTAVA 1100 R	do 90 dni
ZASTAVA 1300	do 15 dni

Vse informacije: ZAVODI »CRVENA ZASTAVA«, izvoz-uvoz, BEOGRAD, Gavrilca Principa br. 44, telefon 646 733.

KVALITETA — UDOBNOŠT — VARNOST — EKONOMIČNOŠT
SERVISI PO VSEJ DRŽAVI

Najlepša Jugoslovanka Nataša Rošir iz Kočevja. Prihodnje leto bo v Miami Beachu tekmovala tudi za »Miss Univerzum«. Foto: Egon Kaše

